

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

- ECONOMIE NAȚIONALĂ
- CONDUCERE-ORGANIZARE
- CONSULTAȚII
- TEORII-IDEI
- ECONOMIE MONDIALĂ

O expresie elocventă a relațiilor de strînsă prietenie și bună vecinătate,
întruchipare vie a colaborării frățești româno-bulgare

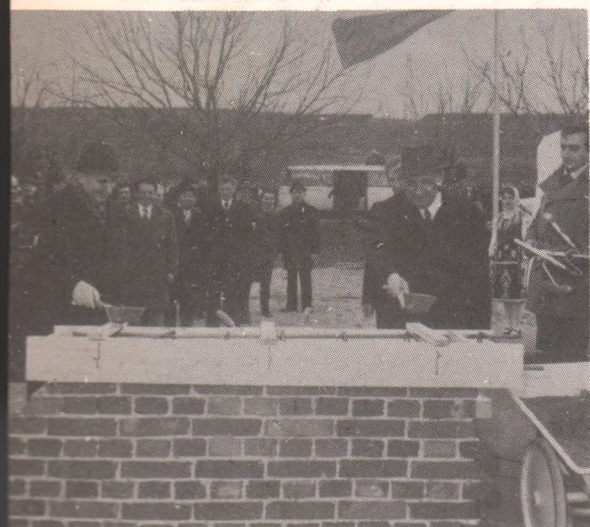
TOVARĂȘII NICOLAE CEAUȘESCU ȘI
TODOR JIVKOV au inaugurat lucrările
de construcție a Întreprinderii comune
pentru producerea de mașini și
utilaje grele Giurgiu – Ruse

Giurgiu : În fața machetei viitoarei întreprinderi

Aspect din timpul mitingului de la Giurgiu

Cei doi conducători de partid și de stat punind temelia,

În timpul convorbirilor dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Todor

SPECIALIZAREA ȘI COOPERAREA ÎN INDUSTRIE [V]

În încheierea anchetei „Revistei economice” — un interviu cu tovarășul IOAN AVRAM, ministrul industriei construcțiilor de mașini

În „REVISTA ECONOMICĂ” nr. 22, 23, 26, 30/1976 au fost publicate opiniile unor specialiști și concluziile redacției desprinse din ancheta „Specializarea și cooperarea în industrie”, în care au fost analizate situația existentă în unele întreprinderi ale industriei construcțiilor de mașini, modul cum funcționează mecanismul specializării și cooperării și măsurile ce se impun a fi luate în acest domeniu.

Adâncirea specializării producției și lărgirea cooperării interuzinale constituie o sarcină de o deosebită însemnătate pentru desfășurarea în condiții optime a producției și reali-

zarea la un înalt nivel tehnic și de eficiență a fiecărui produs. Ținând seama de implicațiile acestui proces pentru dezvoltarea economico-socială a țării, și, totodată, pentru a cunoaște modul cum au fost primite sugestiile și propunerile participanților la ancheta organizată de „Revista economică”, ne-am adresat tovarășului Ioan AVRAM, ministrul industriei construcțiilor de mașini și vicepreședinte al Consiliului de coordonare a specializării și cooperării din ramura construcțiilor de mașini și metalurgiei cu rugămintea de a răspunde la cîteva întrebări.

— După cum se știe, una din caracteristicile de organizare modernă a industriei, o reprezintă gradul înalt de UNIFICARE, TIPIZARE ȘI CONCENTRARE a producției — factori de primă importanță în acțiunea de profilare și adîncire a specializării întreprinderilor, în sporirea rapidă a producției, productivității muncii și reducerea costurilor de fabricație. Pornind de la aceste considerente, cum apreciați, tovarășe ministru, stadiul actual al înlămurării unor asemenea cerințe în industria construcțiilor de mașini ?

— În lumina sarcinilor trasate de conducerea superioară de partid și de stat, în ramura construcțiilor de mașini s-au luat în ultimii ani o serie de măsuri pentru lărgirea procesului de unificare, tipizare și concentrare a producției, pentru profilarea și adîncirea specializării fabricației. Astfel, s-au întocmit 38 de programe prioritare pentru fiecare ramură industrială, în care se prevăd măsuri pentru asigurarea instalațiilor și utilajelor necesare realizării sarcinilor trasate prin planul cincinal, ca de exemplu : utilaj petrolier pentru foraj, utilaj tehnologic pentru prelucrarea țiteiului, stufului, hîrtiei și celulozei, motoare cu ardere internă, utilaje pentru construcții și construcții de mașini, utilaje și mașini pentru agricultură și altele. Pe baza acestor programe, pentru buna organizare a fabricației s-a trecut la întocmirea unor sisteme de mașini care cuprind toate tipurile de instalații necesare.

Avînd în vedere cerințele superioare față de nivelul tehnicii cu care sînt dotate întreprinderile în acest cincinal al revoluției tehnico-științifice, s-au analizat toate produsele aflate în fabricație și s-au stabilit măsuri pentru modernizarea celor cu parametri depășiți, în care scop se întocmesc în prezent fișe

cu caracteristicile tehnice ale produselor ce se fabrică în comparație cu cele străine cu înalte performanțe. De asemenea, sistemele de mașini s-au completat cu toate tipurile necesare, acționîndu-se concomitent pentru asigurarea nivelului tehnic cel mai ridicat, corespunzător produselor similare de renume mondial.

Avem în vedere ca producția tipurilor reprezentative cu care dotăm unitățile economice din diverse ramuri de activitate să fie concentrată în întreprinderi profilate și specializate pentru asemenea produse. Așa cum de altfel a rezultat și din cuvîntul unor conducători de centrale, institute și întreprinderi — participanți la ancheta organizată de „Revista Economică” — întreaga acțiune are în vedere creșterea eficienței economice în proiectarea, execuția și în exploatarea produselor, prin lărgirea tipizării produselor, extinderea specializării și cooperării unităților producătoare.

Este cunoscut, spre exemplu, faptul că industria bunurilor de consum, ca urmare a hotărîrii conducerii de partid și de stat, a primit sarcini deosebite cu privire la creșterea și diversificarea producției, în scopul asigurării unei mai bune aprovizionări a populației. Pentru a satisface o asemenea cerință se impune ca, alături de acțiunile ce se întreprind în unitățile de bunuri de consum existente, să se asigure cît mai rapid punerea în funcțiune a unor întreprinderi noi și utilizarea lor cu mașini și instalații moderne, de înaltă productivitate. Pe baza acestor prevederi, tînîndu-se seama de necesitatea diversificării largi a producției, s-a trecut la profilarea și specializarea unor întreprinderi din cadrul M.I.C.M., M.I.U., UCECOM etc., definind prin aceasta sarcinile și obligațiile ce le revin. În programele întocmite pentru realizarea unor instalații în cadrul Departamentu-

lui industriei alimentare, de pildă, au fost tipizate, în vederea reducerii termenelor de proiectare și de fabricație aproximativ 85% din numărul instalațiilor, liniilor tehnologice și utilajelor. Astfel, aproape 3 000 de instalații și mașini au fost grupate în 85 linii tehnologice tipizate, ceea ce va aduce economii anuale de circa 1 000 tone de materiale și de peste 5 milioane lei manoperă. Au fost specializate unități pentru lactate proaspete, brînzeturi, bere, preparate din carne, mori de grîu, fabrici de zahăr, ulei, ciocolată etc., ceea ce permite realizarea într-un termen mai scurt a produselor respective.

Concomitent, s-a întreprins o analiză a gradului de specializare a fabricației utilajelor și instalațiilor necesare industriei alimentare, în urma căreia numai 6 întreprinderi specializate (3 din M.I.C.M. și 3 din M.A.I.A.) vor fabrica utilaj alimentar, în timp ce înainte numărul acesta era de 45. Întreprinderilor astfel specializate („Tehnofrig”-Cluj-Napoca, Întreprinderea de utilaj alimentar Slatina, Întreprinderea tehnoutilaj Odorheiul Secuiesc, Întreprinderea de utilaj și piese de schimb Chitila) li s-au asigurat o dotare corespunzătoare cu mașini-unelte și personal de specialitate, creîndu-le toate condițiile tehnice necesare realizării producției. Prin specializarea acestor unități crește simțitor economicitatea producției, datorită mării serilor de fabricație.

În același cadru se înscriu și măsurile privind asigurarea sculelor necesare tuturor întreprinderilor constructoare de mașini. Astfel, s-au profilat și specializat o serie de întreprinderi cum sînt: Întreprinderea de scule Rîșnov pentru scule așchietoare de uz general, avînd un sector în orașul Sf. Gheorghe pentru scule de filetat, Întreprinderea de dispozitive, ștanțe, matrițe și scule așchietoare Focșani, Întreprinderea „Electrotimis”-Timișoara pentru ștanțe,

matrițe și altele. Execuția centralizată a sculelor în întreprinderile profilate și specializate, față de cea realizată în sculăriile uzinale, conduce la o reducere a prețului de cost al acestora cu 50—60% și, în același timp, la o îmbunătățire simțitoare a calității, fapt care contribuie și la un consum mai redus la utilizatori. Totodată, măsura respectivă permite degrevarea sculăriilor uzinale, antrenarea acestora la executarea sculelor speciale, repararea și întreținerea celor necesare fabricației curente.

În ce privește stadiul general al specializării producției, trebuie să arătăm că ne aflăm în plină desfășurare a unor acțiuni stabilite pe baza unor programe concrete prevăzute a fi îndeplinite într-o perioadă mai lungă de timp. **Institutede cercetare și proiectare centrale, împreună cu celelalte institute de specialitate, au sarcini precise pentru studierea și elaborarea până la reper a TIPIZĂRII ȘI SPECIALIZĂRII PRODUCȚIEI și să propună măsuri de dotare și dezvoltare a întreprinderilor destinate profilării acestei producții.** Trebuie să menționez că la aceste lucrări se ține seama de experiența câștigată de întreprinderi, de baza de materii prime, de înlocuitorii posibili de realizat în țară, de forța de muncă existentă, de largă colaborare între executant și beneficiar.

— Ce efecte economice se obțin prin realizarea acțiunilor la care v-ați referit ?

— Eficiența economică scontată la o serie de produse la care s-au elaborat **PROGRAMELE DE TIPIZARE ȘI SPECIALIZARE** a producției se concretizează într-un volum însemnat de economii :

— prin tipizarea turboagregatelor cu puteri între 2,5 și 12 MW se obține reducerea greutateii acestor produse cu circa 10%, a ciclului de proiectare cu aproape 30% și a ciclului de fabricație cu 25%, precum și reducerea prin **UNIFICAREA TEHNOLOGIILOR DE PRELUCRARE**, a costului S.D.V.-urilor cu circa 25% ;

— prin tipizarea arzătoarelor de uz general se preconizează reducerea consumului industrial anual de gaze naturale cu circa 200 mil. metri cubi, respectiv o economie preliminară de 60 mil. lei ;

— prin acțiunea de **UNIFICARE-TIPIZARE ȘI SPECIALIZARE** a producției de elemente și echipamente de automatizare se estimează obținerea, pe cinci ani în curs, a 500 mil. lei economii în investiții de automatizări, reducerea cheltuielilor de întreținere și exploatare cu aproape 80 mil. lei, precum și a importului de astfel de echipamente cu 75 mil. lei.

Rezultate asemănătoare se obțin și la alte produse care s-au tipizat și a căror producție este specializată cum sînt: autovehiculele și tractoarele, elementele pneumohidraulice, sculele pneumatice de mină, pompele de uz general, armăturile industriale de uz general, și altele. În prezent, în cadrul Consiliului de coordonare al ramurii, se elaborează normative privind tipizarea mărcilor și produselor laminate și trase de oțel folosite în industria construcțiilor de mașini. Pe lângă mărci și produse, se tipizează și dimensiunile acestora. De asemenea, se lucrează la tipizarea mărcilor și produselor de oțeluri pentru scule, precum și a mărcilor și produse-

lor laminate extrudate și trase din aluminiu și aliajele de aluminiu. Considerăm că aplicarea acestor normative, atît în proiectare cît și în execuție, va conduce la o valorificare mai eficientă a metalului. De altfel participanții la ancheta „Revistei economice” au scos în evidență mai pe larg, eficiența acțiunilor de unificare, tipizare, concentrare și specializare a producției.

— Mulți specialiști, cadre de conducere din întreprinderi și centrale industriale, care au participat la ancheta întreprinsă de „Revista economică”, apreciind eforturile depuse, ca și unele rezultate obținute pe linia profilării și adîncirii specializării producției, au făcut referiri și la necesitatea găsirii unui mijloc mai corespunzător de apreciere a gradului optim de dimensionare și de specializare a întreprinderilor. Ce ne puteți spune în legătură cu aceasta ?

— Într-adevăr, această problemă preocupă în mod deosebit cadrele de conducere din centrale, întreprinderi și institute. Tipizarea produselor și specializarea producției depind de o serie de factori de care trebuie să se țină seama (economisirea materiilor prime, creșterea productivității muncii, reducerea costurilor de fabricație, utilizarea mai bună a capacităților de producție etc.), pentru ca acțiunea respectivă să se soldeze cu cele mai bune rezultate.

Avem în vedere în această direcție ca unele produse — unicate sau în serie mică — din același domeniu de activitate sau cu tehnologii de fabricație apropiate să rămână, în continuare, netipizate în totalitate, dar fabricația lor să fie specializată în unele întreprinderi dotate corespunzător. Institutele de specialitate, pe baza unei metodologii unice, care este în curs de elaborare, vor stabili, de la produs la produs, optimizarea gradului de dimensionare a întreprinderilor specializate. În orice caz, factorii de bază în buna desfășurare a activității de producție a unei întreprinderi — cadre specializate, tradiție, platformă industrială integrată, întreprinderi cu profil apropiat, nivelul și complexitatea producției — sînt analizați de către institute pentru a stabili calea cea mai bună de urmat.

Lucrarea privind metodologia de optimizare a profilării și specializării producției este introdusă în planul de activitate al Institutului central de cercetări pentru construcții de mașini, care are sarcina s-o elaboreze pînă la finele acestui an în colaborare cu alte institute de specialitate. Metodologia ce se va elabora va da o orientare cît mai corespunzătoare viitoarelor programe necesare dezvoltării economiei, corespunzător sarcinilor trasate de conducerea de partid și de stat, stabilindu-se, de la caz la caz, gradul optim de specializare și optimizare a întreprinderilor.

— Ce alte probleme se cer soluționate pentru a impulsiona procesul de specializare ?

— Este vorba de definițivarea tuturor domeniilor care se pretează unei specializări a producției și de urmărirea și respectarea de către întreprinderi, institute de cercetare și proiectare și centrale industriale a programului stabilit (realizarea tuturor acțiunilor privind procurarea licențelor, mode-

lelor, înlocuirea utilajelor vechi cu cele noi tipizate etc., la termenele prevăzute). O serie de astfel de probleme au fost ridicate și în ancheta revistei : corelarea activității de tipizare și standardizare, editarea de cataloage pentru toate produsele ce le fabrică unitățile constructoare de mașini și, în mod special, pentru cele tipizate etc. În legătură cu aceste probleme au fost luate măsuri, în sensul că, pentru a facilita o bază cît mai largă de înfăptuire, institutele care elaborează sistemele de mașini, respectiv tipizarea și specializarea producției, sînt obligate să întocmească cataloage de produse și să le actualizeze sistematic. Totodată, au fost stabilite măsuri care să determine respectarea de către proiectanți și executanți a prevederilor diferitelor acțiuni de tipizare și specializare a producției, de a răspunde cu promptitudine la solicitările diferiților beneficiari.

De altfel, pentru rezolvarea principalelor probleme, a fost creat Consiliul de coordonare a profilării, specializării și cooperării în industria construcțiilor de mașini și în industria metalurgică, cu un secretariat ca organ de lucru permanent care, pe lângă problemele privind programele de asimilare, de coordonare a diferitelor activități în industria construcțiilor de mașini pe întreaga economie, face propuneri și aprobă o serie de documente legate de profilarea, specializarea producției și tipizarea produselor. De asemenea, el îndrumă și reglementează actele normative și pentru celelalte ministere economice, care au activitate de construcții de mașini, folosind experiența dobîndită de către întreprinderile de specialitate.

— Cooperarea interuzinală este, după cum se știe, un corolar al acțiunii de specializare a producției și întreprinderilor. Cum vedeți organizarea ei, astfel încît să fie ovitate pe viitor deficiențele ce se manifestă în prezent și care îi îngustează sfera de acțiune și eficiență ?

— Adîncirea profilării și specializării producției implică, necondiționat, **perfectiunea permanentă a relațiilor de cooperare interuzinală.** Funcționarea corespunzătoare a mecanismului cooperării depinde de corelarea dezvoltării capacităților care concură la realizarea unui produs și de legătura strînsă între beneficiarii și executanții obiectivelor de cooperare.

Asigurarea corelării capacităților de producție constituie în prezent o preocupare de bază, care se manifestă încă din perioada de elaborare a studiilor tehnico-economice de dezvoltare a întreprinderilor. În același timp, au fost identificate un număr de „locuri înguste” în relațiile de cooperare pe perioada 1977—1980, acționîndu-se pentru eliminarea lor. Avem de acum o serie de întreprinderi specializate, a căror producție constituie, în principal, obiecte de cooperare, cum sînt: întreprinderea de mecanică fină Sinaia, întreprinderea de osii și boghiuri Baș, întreprinderea de piese turnate și întreprinderea „Neptun” din Cîmpina,

Interviu realizat de

**V. BOESCU
L. ȚINTEA**

(Continuare în pag. 12)

ASIMILAREA DE PRODUSE NOI ȘI CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII ÎN INDUSTRIE (II)

PARALEL cu creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii, asimilarea de produse noi și modernizarea celor existente capătă o importanță tot mai mare. Faptul este pe deplin explicabil dacă avem în vedere că, în epoca revoluției tehnico-științifice contemporane, asimilarea de produse noi condiționează, deopotrivă, promovarea largă a cuceririlor științei și tehnicii în producție, sporirea în ritm înalt a productivității muncii, în genere a eficienței economice, îmbunătățirea calității și creșterea gradului de competitivitate a produselor industriei noastre, reducerea decalajelor față de țările dezvoltate.

„În condițiile actuale, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, cind pe plan mondial schimbarea produselor și a tehnologiilor se produce într-un ritm extrem de rapid, paralel cu ridicarea calității, trebuie să acționăm energie și permanent pentru înnoirea și modernizarea produselor, reproiectarea mașinilor și utilajelor, perfecționarea tehnologiilor de fabricație. Avem datoria să facem totul pentru ca performanțele produselor românești să țină pasul cu cerințele progresului tehnic pe plan mondial”.

Importanța asimilării de produse noi sporește atât în legătură cu faptul că pe plan mondial procesul de înnoire a produselor este deosebit de alert — după unele aprecieri 60% din produsele existente au o durată de viață de cel mult 3 ani — cât și în legătură cu faptul că produsele fabricate, gradul lor de modernitate, capacitatea lor de a satisface anumite nevoi în mod complex, la nivel calitativ superior în raport cu produsele existente reprezintă, în cele din urmă, **substanța, încărcătura** care caracterizează în mod multilateral gradul de utilizare a bazei tehnico-materiale și umane a producției. În mod necesar nivelul de înzestrare tehnică și calitatea acesteia trebuie să-și

Studiu elaborat în cadrul planului de cercetare pe anul 1976 al Institutului Central de Cercetări Economice, cu sprijinul Comitetului de partid al sectorului I și al conducerii întreprinderii de elemente de automatizare București.

4) În cadrul studiului nostru influența asimilării de produse noi va fi cercetată doar în legătură cu consumul de muncă vie, respectiv productivitatea muncii vii.

găsească reflectare în gradul de înnoire, de modernizare a producției. Altfel, eficiența economică nu crește satisfăcător, la nivelul posibilităților decurgind din cuceririle revoluției tehnico-științifice contemporane. Tocmai de aceea asimilarea de produse noi nu trebuie înțeleasă, cîtusi de puțin, ca fiind un proces independent în raport cu celelalte forme de promovare a progresului tehnico-științific; ea constituie, alături și în strinsă legătură cu creșterea gradului de înzestrare tehnică a muncii, pregătirea cadrelor etc., o verigă dintre cele mai importante ale aplicării rapide, eficiente, pe scară largă a cuceririlor științei și tehnicii în producție și, prin aceasta, de accelerare a creșterii productivității muncii.

Efectele însușirii de produse noi asupra rodniciei muncii

ASIMILAREA de produse noi și, pe această bază, înnoirea permanentă a producției are incidențe multiple și profunde cu întregul conșom de muncă socială, vie și materializată⁴⁾. Ritmul înalt de creștere a productivității muncii în industria noastră, în general, în ramurile de vîrf ale acesteia în special, se explică nu numai prin sporirea gradului de înzestrare tehnică a muncii și asigurarea cadrelor calificate, dar și prin realizarea, îndeosebi în ultimul deceniu, a unor importante programe de asimilare de produse noi.

Cercetarea relațiilor dintre asimilare și creșterea productivității muncii reclamă o bună precizare a conceptului de produs nou. După părerea noastră sînt deficitare definițiile care se raportează doar la întreprindere. În mod riguros științific prin produs nou înțelegem capacitatea lui de a satisface o anumită nevoie socială la nivel calitativ superior, în raport cu produsele existente. În această accepțiune, criteriul noului este gradul de modernitate a produsului în raport cu realizările mondiale, calitățile sale superioare față de produsele existente și nu faptul că el se produce — într-o întreprindere sau alta — pentru prima dată.

Asimilarea de produse noi este un proces perfect compatibil atât cu creșterea productivității muncii, cît și cu promovarea progresului tehnic. La scara economiei naționale, ramurii, sub-

ramurii sau întreprinderii, atât progresul tehnic, cît și productivitatea muncii determinate de asimilarea de produse noi pot fi ușor imaginate, de regulă ca niște evoluții ascendente. Aceste pante ascendente pot fi bine concepute și optimizate dacă ținem seama de imaginea incidențelor fiecărui produs nou privit separat, atât cu progresul tehnic, cît și cu productivitatea muncii, așa cum se poate observa din fig. nr. 1.

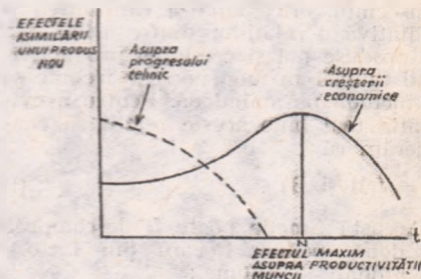

Fig. 1

După cum rezultă din schema prezentată, produsul nou își exercită în mod concomitent influența asupra progresului tehnic și respectiv, asupra productivității muncii. Cît privește momentul, viteza de propagare și durata efectelor asimilării produsului nou asupra progresului tehnic și productivității muncii, acestea sînt diferite. Astfel, efectul asupra progresului tehnic este imediat și descrescînd, pe măsură ce produsul se învechește; efectul maxim corespunde cu momentul lansării în fabricație a noului produs, moment din care de fapt începe și procesul de învechire a acestuia și, în consecință, de slăbire a influenței lui asupra progresului tehnic.

Cît privește efectul asupra productivității muncii, lucrurile diferă destul de mult. Astfel, abstracție făcînd de acțiunea prețului noului produs, în momentul lansării lui în fabricație efectul favorabil asupra productivității muncii este redus datorită consumului mai mare de muncă vie; productivitatea muncii începe să crească după un anumit interval de timp, atîngînd punctul maxim (N) în momentul în care tehnologia noului produs este pe deplin însușită și stăpînită. Dacă ținem seama de faptul că prețurile produselor noi includ un beneficiu mai mare decît cele vechi, productivitatea muncii înregistrează o creștere chiar în momentul asi-

milării noului produs. Diferența constă, așadar, în aceea că dacă în momentul lansării produsului nou productivitatea muncii se realizează prin nivelul prețului de vânzare al produsului, ulterior aceasta crește îndeosebi pe seama reducerii cheltuielilor de muncă. Aceasta este **imaginea de ansamblu a incidențelor asimilării unui singur produs** cu progresul tehnic și productivitatea muncii. Ne putem imagina ușor acum efectele asimilării unui număr mare de produse asupra dinamicii productivității muncii.

Oricum însă, pe termen scurt există o diferență în timp între cele două puncte de maxim — cel al progresului tehnic și cel al productivității muncii. Pe termen mediu și lung — care din punctul de vedere al asimilării de produse noi oscilează între 3—5 ani — cele două efecte tind a se identifica într-unul singur — cel al creșterii continue a productivității muncii.

Asimilarea de produse noi își exercită influența asupra productivității muncii pe două canale principale: a) pe calea costurilor de producție, respectiv a consumului de manoperă în cazul productivității muncii vii și b) prin nivelul prețului de vânzare al noului produs.

Acestea își exercită în mod simultan influența asupra creșterii productivității muncii, chiar dacă intensitatea și sensul influenței lor sînt diferite. În consecință, orice analiză cantitativă și calitativă a relațiilor dintre asimilarea de produse noi și creșterea productivității muncii în mod necesar trebuie să le includă pe amîndouă. Pentru a evidenția mai bine aceste relații să considerăm că

$$W = f(M \text{ și } B) \quad (1)$$

Această funcție poate fi descompusă în două, pentru fiecare din factorii menționați și anume:

$$W_M = f(m, c) \text{ și} \quad (2)$$

$$W_B = f(b, c)$$

în care: W = productivitatea muncii; M = manopera totală; B = beneficiul total; m = manopera unitară; b = beneficiul pe produs; c = cantitatea de produse.

Ținînd seama de particularitățile studiului nostru, aceste funcții parțiale pot fi cercetate cu ajutorul indicilor. Astfel, pornind de la relațiile

$$\frac{M_1}{M_0} \text{ și } \frac{B_1}{B_0} \quad (3)$$

putem construi un indice agregat (care include influența factorilor mai sus menționați m, b, c), de forma:

$$\frac{M_1}{M_0} = \frac{\sum c_1 m_1}{\sum c_0 m_0} \text{ și } \frac{B_1}{B_0} = \frac{\sum c_1 b_1}{\sum c_0 b_0} \quad (4)$$

Pentru a determina influența fiecăruia din factorii menționați, aceștia pot fi dezagregați în felul următor:

$$\begin{cases} I^M(m) = \frac{\sum c_1 m_1}{\sum c_1 m_0} \\ I^M(c) = \frac{\sum c_1 m_0}{\sum c_0 m_0} \end{cases} \quad (5)$$

$$\text{și} \begin{cases} I^B(b) = \frac{\sum c_1 b_1}{\sum c_1 b_0} \\ I^B(c) = \frac{\sum c_1 b_0}{\sum c_0 b_0} \end{cases} \quad (6)$$

Dacă analiza se efectuează pe o perioadă de timp luată în ansamblu, indicii respectivi pot avea o formă și mai agregată de tipul

$$\frac{\sum_{i=1}^n c_1 m_1}{\sum_{i=1}^n c_0 m_0} \quad (7)$$

Un interes deosebit, ținînd seama de natura fenomenului cercetat și de succesiunea rapidă a înlocuirii produselor în epoca contemporană, îl prezintă studiarea, an de an, a influenței asimilării de produse noi asupra productivității muncii.

Folosirea acestor indici așa cum sînt ei în manuale, fără adaptările de rigoare, permite să se ia în considerare numai produsele rămase în producție începînd cu al doilea an de intrare și respectiv ieșire din fabricație. Este evident că un asemenea procedeu nu este convenabil pentru studiul influenței asimilării produselor noi. Pentru a elimina acest neajuns al metodei, colectivul de cercetare a introdus ipoteza că produsul nou a existat și în perioada de bază și în primul an de la ieșirea din fabricație. Pentru a nu afecta însă rezultatele s-a recurs la ponderarea, după caz, a lui c, m și b cu valori mici (1) atît pentru perioada de bază, cît și pentru anul în care produsul nu se mai fabrică.

Ponderarea cantității de produse (c) și a manoperei unitare (m), respectiv a beneficiului unitar (b) în volumul total al manoperei și beneficiului

		— în % —						
		1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
		1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Produ-se noi	Volumul	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	manopereii	99,60	99,73	98,34	97,66	98,58	99,27	67,17
	Total	0,40	0,27	1,66	2,34	1,42	0,73	32,83
Volumul beneficiului	Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	b	99,97	99,98	99,94	99,91	99,86	99,96	99,14
	c	0,03	0,02	0,06	0,09	0,14	0,04	0,86
Total produse	Volumul	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	manopereii	0,99	4,48	-50,51	-39,75	-54,19	1,55	-6,23
	Total	99,01	95,52	+158,51	+139,75	+154,19	+98,45	+106,23
Volumul beneficiului	Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	b	61,37	64,86	28,85	0,52	-230,97	40,29	-0,28
	c	18,63	35,14	71,15	99,48	330,97	59,71	100,28

În cazul produselor noi, așa cum se vede, rolul determinant în structura lui M și B îl dețin manopera unitară (m) și beneficiul pe produs (b), cantitatea de produse fabricate (c) — cu excepția anului 1975 — avînd o influență neglijabilă; în schimb, pe total produse se reduce importanța factorilor m și b , crescînd mult rolul cantității de produse fabricate.

Compatibilitate și incompatibilitate

DEȘI, prin definiție, asimilarea de produse noi este un proces pe deplin

Concluzii la un studiu de caz

EVIDENȚIEREA influenței asimilării de produse noi, a fiecăruia dintre componentele sale asupra creșterii productivității și identificarea rezervelor de mai bună îmbinare a celor două canale menționate de creștere a productivității muncii, este întemeiată pe un studiu de caz, respectiv pe cercetarea efectuată la **Întreprinderea de elemente de automatizare București (I.E.A.)**, care are realizări notabile pe linia asimilării de produse noi și dotării economiei naționale cu aparatură automatizată.

Pentru a reliefa mai bine incidențele asimilării de produse noi cu consumul total de factori și cu eficiența economică, cercetarea noastră a inclus, alături de **produsele noi, produsele rămase și produsele ieșite din fabricație în perioada 1968—1975**. O asemenea grupare a produselor, în procesul de cercetare a incidențelor dintre asimilarea de produse noi și creșterea productivității muncii, a apărut ca necesară deoarece:

a) evidențierea influenței asimilării de produse noi asupra productivității muncii întreprinderii implică cunoașterea acțiunii factorilor cercetați atît în interiorul fiecăreia din aceste categorii de produse, cît și evaluarea influenței lor în cadrul producției totale fabricate;

b) fiecărei grupe de produse — noi, rămase și ieșite din fabricație — îi este caracteristică o structură diferită a influenței celor 3 factori (c, m și b) în volumul consumului de manoperă și, respectiv, în volumul beneficiului, așa cum rezultă din datele tabelului.

compatibil cu creșterea rapidă a productivității muncii, în mod temporar — așa cum se poate observa și din datele tabelului prezentat — ele pot deveni divergente. O asemenea posibilitate își are originea în comportamentul specific al produsului nou în momentul apariției sale pe piață, în raport cu creșterea productivității muncii.

În primul rînd, influența produsului nou — care în momentul lansării echivalează cu un progres tehnic de tip — antrenează, de regulă, la început, cheltuieli de muncă vie mai mari comparativ cu cele aferente produselor existente în fabricație.

Grafic, curba consumului de manope-

ră a unui produs nou are forma din pag. nr. 2.

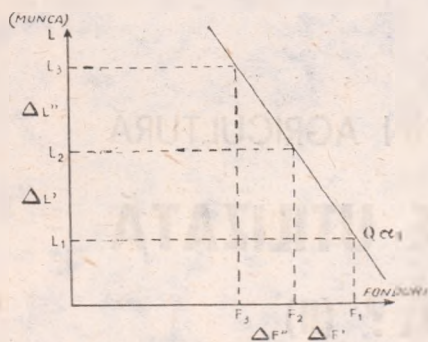

Fig. 2

Rezultă clar că produsul nou în momentul lansării sale devine mare consumator de muncă ($\Delta L' > \Delta F''$).

Din acest punct de vedere întreprinderea, care se preocupă îndeosebi de realizarea planului de producție, care „ține” la indicatorii săi economici, este interesată în menținerea în producție a produselor vechi, puțin deveni conservatoare, „rezistentă” la nou.

Fenomenul amintit este specific și procesului de asimilare de produse noi la I.E.A. Astfel, după calculele noastre — care s-au extins asupra produselor noi, rămase și ieșite din fabricație în perioada 1968—1975 — manopera medie unitară la produsele noi a fost superioară față de cea a produselor existente deja în fabricație²⁾.

O imagine concludentă, de ansamblu a relațiilor dintre asimilarea de produse noi, atît sub aspectul consumului unitar de manoperă, cît și al cantității de produse și creșterea productivității muncii ne oferă analiza de corelație și regresie³⁾. Astfel, din calculele de corelație simplă dintre dinamica creșterii productivității muncii și ponderea asimilării de produse noi a rezultat că, fără a lua în considerare factorul timp, între cele două variabile există un raport invers: parametrul b din ecuația de regresie ia valori ce oscilează între $-2,36$ și $-7,56$, corelația avînd o intensitate medie ($r = -0,63$ pînă la $-0,79$).

Această situație, pusă în evidență de cercetarea efectuată la I.E.A. București, atestă faptul că într-adevăr, la debutul în viață al produsului nou se creează — datorită consumului mai mare de muncă vie — o divergență între asimilarea de produse noi și creșterea continuă, în ritmuri înalte, a productivității muncii.

Este clar că, făcînd aici abstracție de oricare alt factor, consumul relativ mai mare de manoperă poate încetini ritmul de creștere a productivității muncii. Aceasta este situația unui singur produs nou, la un moment dat, respectiv la intrarea sa în fabricație. Dar, odată intrat în fabricație și consum, comportamentul produsului nou se schimbă; pe măsură ce, pe de o parte, tehnologia sa este însușită și stăpînită, iar pe de altă parte, piața sa se lărgiște, efectul său asupra productivității muncii nu numai că se modifică, dar se și amplifică. Aceasta corespunde cu începutul procesului de transformare treptată a progresului tehnic de tip α (legat de apariția produsului nou și caracterizat prin

costuri de producție ridicate) în progres tehnic tip β , legat organic de dezvoltarea și modernizarea produselor existente, caracterizat prin economii la costurile de producție. Grafic, această evoluție de la un tip de productivitate la altul este prezentată în fig. nr. 3.

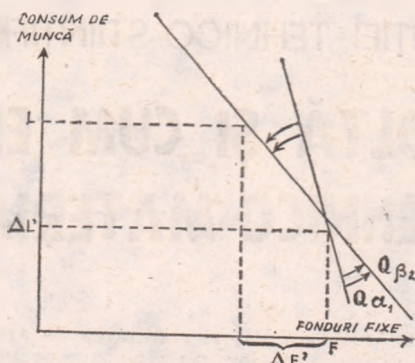

Fig. 3

Dreapta $Q \times 1$ din figura anterioară, care reprezintă curba produsului nou în momentul lansării sale își schimbă, după cum se observă, panta, astfel încît devine posibilă o substituție mai mare între muncă și fondurile de producție; pe această bază se poate realiza fie o economie de investiții (fonduri de producție, substituindu-le prin forță de muncă ($-\Delta F' = +\Delta L'$), cazul întîlnit la I.E.A., fie o economie de forță de muncă ($-\Delta L' = +\Delta F''$) cu consecințe diferite asupra creșterii productivității muncii.

Această imagine (schimbată) a influenței produsului nou pe parcursul vieții sale asupra productivității muncii rezultă și din corelația multiplă. În acest caz, prin introducerea factorului timp ca o a doua variabilă, corelația dintre creșterea productivității muncii și asimilarea de produse noi devine pozitivă, parametrul b luînd valori ce oscilează între $+1,27$ și $+4,93$. De aici o concluzie de o însemnă semnificație practică: pe termen mediu și lung asimilarea de produse noi este un proces pe deplin compatibil cu evoluția continuu crescătoare a productivității muncii. Prin introducerea factorului t , echilibrul dintre cele două variabile încălcat temporar (la lansarea noului produs) este refăcut, urmînd calea sa firească.

În al doilea rînd, după cum am mai spus, produsul nou își exercită influența asupra creșterii productivității muncii prin nivelul mai ridicat al prețului său de vânzare. Așa cum rezultă din fig. nr. 4, datorită prețului de vânzare, inclusiv a noutății sale, produsul nou, chiar de la început, în ciuda volumului mic al producției aduce un beneficiu considerabil.

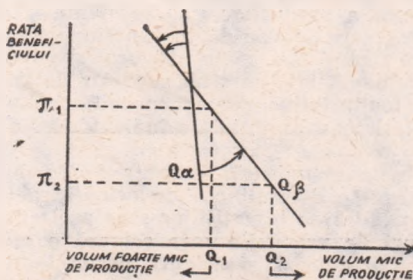

Fig. 4

Se înțelege că, în asemenea condiții, prețul de vânzare al produsului nou și rata sa de rentabilitate acționează ca stimulente puternice ale cointeresării întreprinderii în asimilarea de produse noi. Prin preț se contracarează în bună măsură efectul negativ al sporiții consumului de manoperă asupra creșterii productivității muncii valorice.

Posibilitatea apariției unei decorelări temporare a asimilării de produse noi și a creșterii continue și rapide a productivității muncii trebuie judecată nu numai la nivelul și după pozițiile întreprinderii, ci și ale economiei naționale, ale diferitelor sale ramuri etc. Astfel, analiza noastră a pus în evidență faptul că neasigurarea la timp și în proporțiile necesare, optime a pieței pentru produsele noi se răsfrînge negativ asupra creșterii productivității muncii. Comparativ cu produsele rămase în fabricație, influența volumului produselor noi (c) deține o pondere mică în creșterea productivității muncii. Mai mult, piața noilor produse evoluează destul de lent. Progresul tehnic, respectiv asimilarea de produse noi, pătrunde, se difuzează anevoios atît în producția întreprinderii producătoare, cît și la beneficiar. Acest fenomen își găsește, de asemenea, reflectare în ritmul de creștere a productivității muncii în economia națională. În consecință, prin piață (respectiv prin volumul producției marfă) nu se asigură suficient contracararea costului mai ridicat al produselor noi, astfel încît efectul favorabil maxim al acestora asupra creșterii productivității muncii să se manifeste cît mai repede și pe o durată cît mai mare în timp pînă la ieșirea din fabricație.

De aici o altă concluzie de importanță practică: paralel cu desfășurarea procesului de asimilare a noului produs este necesar să se întreprindă o acțiune susținută (la toate nivelele, prin mijloace adecvate) de creare și dezvoltare a pieței pentru noul produs, știut fiind faptul că consumatorul (beneficiarul) manifestă, adesea, o anumită rezervă față de acesta.

Gheorghe RĂBOACĂ

cercetător principal

Steliana PERȚ

cercetător principal

Georgeta TOMA, Ovidiu NANES,

Iuliana PETROV

Institutul Central de Cercetări Economice

²⁾ Menționăm că analiza manoperei unitare a fiecărui produs fabricat în perioada 1968—1975 a evidențiat trei tipuri de evoluție a acesteia: produse cu manoperă în scădere, produse cu manopera în creștere și, în fine, produse cu manopera oscilantă. Aceste evoluții diferite se explică prin proporțiile procesului de asimilare a produselor noi, de diversificare și integrare a produselor.

³⁾ Am considerat că între aceste două procese există o legătură liniară de forma: $y = a + bx$, în care y = productivitatea muncii/personă, iar x = ponderea asimilării de produse noi (fie în consumul de manoperă, fie în volumul producției).

CINCINALUL REVOLUȚIEI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE ÎN AGRICULTURĂ CUM SE DEZVOLTĂ ȘI CUM ESTE UTILIZATĂ BAZA TEHNICO-MATERIALĂ? (II)

PE MĂSURA sporirii tot mai accentuate a fondurilor fixate în agricultură*) eficiența economică a utilizării lor capătă o importanță tot mai mare. Deși potențialul productiv al agriculturii a crescut, atât cantitativ cât și calitativ, totuși producția nu a sporit corespunzător.

Unde mai sînt rezerve de creștere a eficienței?

EFICIENȚA redusă cu care sînt utilizate fondurile fixe în ultima perioadă se explică prin schimbarea structurii acestora în favoarea celor complexe (sisteme mari de irigații, construcții de mare capacitate pentru întreținerea și îngrășarea animalelor; cu flux tehnologic industrial, sere automatizate pe suprafețe întinse etc.), care asigură sporuri însemnate de producție, dar sînt

Schimbările intervenite în structura fondurilor fixe ale unităților cooperatiste și stațiilor pentru mecanizarea agriculturii (în % față de total)

	1965	1970	1975
TOTAL FONDURI FIXE	100,0	100,0	100,0
clădiri	28,4	25,2	21,6
construcții speciale	3,2	7,5	12,4
mașini de forță și utilaje	4,7	6,4	15,6
mașini, utilaje și instalații	29,9	24,1	19,9
aparate și instalații de măsură	2,2	1,2	0,8
mijloace de transport	7,5	7,6	8,2
animale	17,1	15,0	10,8
plantații	3,9	9,8	8,1
unelte, accesorii de producție	3,1	3,2	2,6

programate să producă într-o perioadă mai lungă de timp. În oarecare măsură, ea este și o manifestare a unor deficiențe în atingerea parametrilor proiectați, în utilizarea la întreaga capacitate și folosirea deplină a spațiilor de producție existente, în darea în funcțiune la termen, în buna organizare a producției și a muncii și în special exploatarea corectă a unor sisteme de irigații și a unor complexe de tip industrial. În cincinalul trecut, în condițiile în care unele lucrări de irigații nu s-au realizat la timp, unele suprafețe amenajate nu au fost irigate efectiv decît în proporție de 60—80%, iar pe o parte din suprafețele irigate nu s-au aplicat

numărul de udări și cantitatea de apă necesară plantelor, nu s-au respectat prevederile privind structura suprafețelor cultivate.

Într-o serie de cazuri, fondurile au fost orientate spre investiții cu tehnologii învechite, ceea ce a avut influențe nefavorabile asupra nivelului producției și al rentabilității. De asemenea, au existat și unele lipsuri în amplasarea unor obiective, în dimensionarea capacităților de producție, în modernizarea și reutilizarea construcțiilor existente, în utilizarea tractoarelor și mașinilor agricole etc. Deși s-au făcut importante investiții pentru ridicarea potențialului de producție, totuși, mai ales în zonele colinare și submontane, acestea au fost insuficiente în raport cu necesitățile și urgența unor lucrări. Investițiile n-au fost realizate în complex pe bazine hidrografice; n-au fost asigurate tractoarele și mașinile adecvate executării lucrărilor în zonele colinare, amendamentele s-au aplicat pe suprafețe relativ mici, în unele perioade s-au livrat cantități reduse de îngrășăminte chimice, nu s-au executat suficiente lucrări pentru ridicarea producției pe pajiștile naturale. Toate acestea au avut, desigur, repercusiuni negative asupra volumului producției, asupra eficienței fondurilor fixe.

Sporirea producției trebuie să devanseze creșterea fondurilor fixe

PROPORȚIILE fondurilor fixe în noul cincinal și necesitatea lichidării neajunsurilor în exploatarea bazei tehnico-materiale impun luarea de măsuri hotărîte pentru creșterea eficienței investițiilor, astfel încît fiecare obiectiv să răspundă unei necesități reale și să permită realizarea unei producții cît mai reduse, paralel cu exploatarea eficientă a fondurilor fixe existente și a celor care se vor da în funcțiune. Numai astfel se poate asigura sporirea producției într-un ritm superior dotării cu fonduri fixe, care va permite îmbunătățirea substanțială a indicatorilor de eficiență a acestor fonduri.

În mare măsură, eficiența fondurilor fixe este determinată de orientarea și concentrarea investițiilor spre cele ramuri de producție care asigură o eficiență ridicată și asigură cerințele de produse agricole atît pentru satisfacerea nevoilor interne, cît și a unor dis-

ponibilități pentru export.

Factorul hotărîtor pentru folosirea cît mai chibzuită a fondului funciar, pentru creșterea fertilității economice potențiale a acestuia și realizarea unei eficiențe sporite îl constituie lucrările de îmbunătățiri funciare. Ponderea cea mai mare în efectul economic total revine amenajărilor pentru irigații, care creează condiții pentru intensificarea maximă a producției agricole, materializată în sporuri de producție de 50—150% față de recolta în regim neirigat, precum și pentru intensificarea structurii culturilor și introducerea culturilor duble. Toate acestea vor permite să se realizeze, în actualul cincinal, un spor net de producție de 2,5 miliarde de lei, ceea ce va asigura recuperarea investițiilor în aproximativ 10 ani. Lucrările de desecare au ca efect economic înlăturarea pagubelor cauzate de excesul de apă, precum și sporuri ale producției vegetale de 10—15%. Lucrările de combatere a eroziunii solului, care au ca efect evitarea unor pierderi de venit (prin stăvilirea procesului progresiv de eroziune) și creșterea treptată (pe o durată de 5—8 ani) a producției agricole vegetale cu 15% în medie față de nivelul actual, se pot recupera de asemenea în circa 10 ani.

În cadrul acțiunilor menite să asigure realizarea unei agriculturi moderne, intensive, o deosebită atenție se va acorda accelerării ritmului de concentrare și specializare a producției animale în unități cu flux tehnologic industrial, atît prin construcții noi, cît și prin modernizarea fermelor gospodărești existente. În noile unități se va intensifica ritmul de creștere a producției medii și a sporului în greutate, va crește apreciabil productivitatea muncii prin ridicarea gradului de mecanizare, prin utilizarea celor mai eficiente soluții tehnice și constructive, reducîndu-se considerabil consumul de materiale deficitare. Totodată se vor reduce consumurile specifice de furaje, prin îmbunătățirea proceselor tehnologice de exploatare și prin folosirea unui material biologic ameliorat, ceea ce va avea influențe favorabile asupra nivelului costurilor și al rentabilității producției. Durata medie de recuperare a fondurilor de investiții destinate noilor obiective de tip industrial va fi de 15 ani, ceea ce ne permite să apreciem că investițiile de peste 25 miliarde de lei, prevăzute pentru modernizarea producției animale, vor contribui din plin la ridicarea potențialului economic al unităților agricole investitoare.

*) Vezi prima parte a articolului, publicată în nr. 49/1976 al revistei.

Soluții constructive și tehnologice optime

REALIZAREA în condiții de eficiență sporită a investițiilor necesită, înainte de toate, o **pregătire minuțioasă a fiecărei lucrări prevăzute**, începând de la elaborarea temei de proiect, a studiilor tehnico-economice și terminând cu proiectele de execuție. Cu această ocazie vor trebui adoptate, încă în faza de proiectare, soluții care să permită obținerea unor produse de bună calitate cu costuri mai reduse — aceasta constituind premisa esențială a realizării unei eficiențe economice ridicate a investițiilor. Au existat cazuri când unele obiective au fost proiectate și executate cu deficiențe, ceea ce a influențat negativ îndeplinirea planului de producție și nivelul productivității muncii. La complexul avicol Baia Mare, spre exemplu, la halele (cu etaj), de creștere a puilor de carne, introducerea așternutului și evacuarea gunoului, introducerea și scoaterea puilor, operațiile de dezinfecție a spațiilor și de vaccinare a păsărilor etc. au fost proiectate să execute manual, ceea ce a necesitat pentru remedierea lor lucrări suplimentare, care au majorat investiția specifică.

Pentru a evita repetarea unor astfel de situații, în prezent, în lumina indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru de la C.C. al P.C.R. consacrată îmbunătățirii activității în domeniul proiectării și construcțiilor industriale, **în prezent sunt reanalizate tehnologiile de producție și soluțiile constructive** la complexele zootehnice pentru vaci de lapte și cele pentru creșterea și îngrășarea taurinelor, porcinelor și ovinelor, în vederea reducerii consumurilor de materiale principale (metal, ciment, lemn etc.), îmbunătățirii gradului de folosire a suprafețelor construite, creșterii productivității muncii și reducerii costurilor în exploatare. Eficiența soluțiilor moderne rezultă și din exemplul introducerii de baterii la puii de carne prin care se realizează o importanță redusă a spațiilor construite.

Dimensionarea optimă a capacităților de producție, înlăturarea tendințelor de gigantism, de supradimensionare a construcțiilor, renunțarea la finisajele inutile constituie coordonate de bază ale sporirii eficienței fondurilor fixe. Mărimea optimă a capacităților de producție din zootehnie este determinată de condițiile locale și în special de mărimea bazei furajere, de modul de asigurare a utilităților, de raportul dintre efortul necesar și efectul util. Aceasta înseamnă ca economiile realizate la investiții și cheltuieli curente prin concentrarea producției să nu fie anihilate de sporul cheltuielilor de transport — determinat de creșterea distanțelor de aprovizionare cu furaje și alte materiale — și de cheltuielile de desfacere. Greșelile săvârșite uneori în domeniul investițiilor sunt adesea ireparabile, deoarece cheltuielile pentru obiectivele supradimensionate, amplasate necorespunzător, la distanțe mari de baza furajeră și cu utilități scumpe încarcă nejustificat prețul de cost al producției, au efecte negative asupra situației economice a unităților agricole. De a-

cea, în cele mai multe cazuri, capacitatea noilor obiective ce se construiesc prin asocierea mai multor cooperative de pe raza unui consiliu intercooperatist s-a stabilit la 680 locuri în fermele de vaci în stabulație liberă, 3200 și 6410 locuri în îngrășătoriile de tineret taurin, 16410 și 32820 locuri pe an la îngrășătoriile de porci, 90000 de găini cuătoare în complexele pentru producerea de ouă în baterii, 640 mii de pui în complexele avicole pentru pui de carne, 12000 de capete în îngrășătoriile de berbecuți; aceste capacități sînt, de regulă, mai mici decît cele care s-au construit în trecut în întreprinderile agricole de stat.

La sporirea eficienței investițiilor, respectiv a fondurilor fixe, contribuie și **modul de amplasare a obiectivelor** — care trebuie să se facă în apropierea surselor de apă, energie electrică, rețele de transport, piață etc., pentru a se asigura o investiție specifică cît mai redusă, prin **folosirea în comun a unor utilități**. Importanța deosebită ce o are amplasarea judicioasă a obiectivelor de investiții rezultă și din faptul că actuala legislație prevede **studierea a cel puțin 3 variante de amplasament**. În același timp, se impune ca noile obiective să fie amplasate pe terenuri improprii pentru agricultură, luîndu-se măsuri de reducere la minimum a suprafețelor scoase din circuitul agricol.

Scurtarea duratei de execuție a obiectivelor

DESFAȘURAREA programului de investiții în agricultură impune **concentrarea eforturilor asupra unui număr limitat de obiective, care să poată fi date în funcțiune la termen și să realizeze producțiile prevăzute în studiile tehnico-economice, într-o perioadă cît mai scurtă de la data intrării în exploatare**. Deși în ultimii ani au fost făcute progrese însemnate în acest domeniu, totuși mai sînt cazuri cînd durata de execuție se prelungește pe o perioadă mai lungă de timp, imobilizînd în acest mod nejustificat importante mijloace materiale și financiare. Cît de mari sînt pierderile de producție, rezultă din faptul că **întîrzierea cu numai o lună a intrării în funcțiune a unui complex de îngrășare a porcinelor echivalează cu o nerealizare de 275 tone de carne**. Proiectanții trebuie să aibă în vedere duratele de execuție normate pe tipuri de obiective, nedeșăindu-se durata de un an pentru realizarea integrală a complexelor de tip industrial din întreprinderile agricole de stat.

Atingerea mai rapidă a parametrilor proiectați constituie în prezent o măsură prioritară în acțiunea de sporire a eficienței investițiilor. De aceea, s-a stabilit și se urmărește ca durata de realizare a acestor parametri să fie de 24 de luni în cazul complexelor de creștere și îngrășare a animalelor, al fermelor de pui pentru carne și al îngrășătoriilor de ovine și de 36 luni pentru fermele de găini pentru ouă, îngrășătoriile de bovine și porcine. Unitățile agricole, ca beneficiare ale fondurilor fixe, au principalul rol în respectarea tehnologiilor de producție pentru atingerea la termen a parametrilor proiectați, atît în ce privește nivelul producției, cît și indicatorii economici (preț de cost, rentabilitate, termenul de recuperare a investiției etc.); faptul că pînă în prezent sînt numeroase unități care au depășit termenul de atingere a parametrilor proiectați, arată necesitatea de a se întări răspunderea în acest sens. În același timp, trebuie eliminată în totalitate practica unor institute de proiectări de a prezenta într-o manieră „atractivă” unele investiții, care însă nu asigură eficiența scontată.

Reducerea investiției specifice

OBTINEREA unei eficiențe economice sporite în utilizarea resurselor alocate impune **reducerea investiției specifice și scăderea ponderii valorii de construcție-montaj în totalul investiției**. În ultimii zece ani, s-a reușit ca — în condițiile majorării retribuției în construcții și ale reasezării la unele materiale — să se reducă investiția specifică a unui loc în complexele de creștere a vacilor în sistem legat cu 50% și cu 33% la cele în stabulație liberă, cu 20% în îngrășătoriile de taurine și cu 45% în îngrășătoriile de porci.

În continuare, organizațiile de proiectare trebuie să persevereze în găsirea de soluții care să ducă la **reducerea consumului de materiale de construcții, la realizarea de construcții simple, ușoare, care să răspundă strict nevoilor funcționale**. O atenție deosebită trebuie acordată folosirii unor elemente și materiale care să înlocuiască chesoane de beton armat, la acoperișuri, precum și zidăria din materiale grele. De asemenea, la unele obiective poate fi analizată posibilitatea creșterii volumului de investiții realizat în regie proprie, care reduce costul investiției, permite cooperativei să folosească în mai mare măsură materiale produse cu surse proprii și asigură scurtarea duratei de realizare a investiției, intrarea mai rapidă în producție a noilor capacități.

Sporirea eficienței economice a fondurilor fixe din agricultură impune ca, în paralel cu realizarea unor investiții mai eficiente, să se folosească în mod intensiv toate capacitățile de producție existente. Anul trecut, în peste 1300 de cooperative nu erau folosite capacități de producție și diverse utilaje în valoare de circa 70 milioane de lei. Astfel de cazuri au fost constatate în județele Dolj — 121 cooperative, Ilfov — 70, Timiș — 51 etc. La asociația intercooperatistă Vișina, din jud. Olt, au existat în permanență spații nepopulate cu porci la îngrășat de pînă la 3500 de capete.

Pe lângă măsurile menționate, pentru utilizarea deplină a fondurilor fixe are o mare importanță și **respectarea tehnologiilor de producție, folosirea unor seminte din soiuri valoroase, popularea complexelor și fermelor cu animale de rasă, asigurarea unor furaje valoroase**.

Prin adoptarea tuturor măsurilor menționate, fondurile fixe din agricultură pot fi utilizate mai eficient, iar creșterea lor poate fi devansată de sporul de producție și de ridicarea eficienței economice cu care sînt utilizate.

Ovidiu POPESCU
din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare

RECENSĂMÎNTUL LOCUINTELOR —

mijloc de evidențiere a îmbunătățirii condițiilor de trai ale populației,
de orientare a dezvoltării localităților

Bilanț fructuos în îmbunătățirea condițiilor de viață

ÎN DECENIUL care a trecut de la ultimul recensământ al populației și locuințelor, efectuat la 15 martie 1966, poporul nostru a obținut, sub conducerea partidului, succese remarcabile. Dezvoltarea într-un ritm fără precedent a economiei naționale și, pe această bază, creșterea bunăstării materiale și spirituale a populației au fost posibile în urma efortului depus de întregul nostru popor pentru înlăptuirea politicii de industrializare a țării, de dezvoltare intensivă a agriculturii, de repartizare rațională a forțelor de producție pe teritoriu.

Dezvoltarea industriei și a celorlalte ramuri neagricole ale economiei naționale au determinat creșterea numărului locurilor de muncă, diversificarea ocupațiilor, lărgirea orizontului cultural și tehnic al muncitorilor și specialiștilor. Personalul din întreprinderi și instituții s-a majorat numeric cu peste 1,8 milioane, creștere acoperită parțial prin sporirea populației țării și atragerea în producție a unei părți mai mari a populației, restul majoritar al acestei creșteri provenind din transferul populației din agricultură în industrie, toate acestea generând totodată accelerarea creșterii orașelor, intensificarea procesului de urbanizare.

Acest ultim proces, parte integrantă a redistribuirii teritoriale a forțelor de producție și a industrializării României, are, în condițiile țării noastre, două aspecte semnificative: creșterea orașelor existente și transformarea unor centre de comună în localități cu caracter urban, în paralel cu regruparea populației din satele mici spre centrele de comună și orașe.

Pentru sprijinirea procesului de urbanizare și îmbunătățirea condițiilor de locuit ale populației, în anii 1966—1975 s-au construit 1 399 mii locuințe, din care 949 mii în mediul urban, față de un patrimoniu de 5 249 mii locuințe, recensate la 15 martie 1966, din care 1 995 mii în mediul urban. Astfel, volumul locuințelor construite în ultimul deceniu constituie în mediul urban 47,6% față de patrimoniul existent în 1966, iar în mediul rural 13,8%. În aceeași perioadă, populația a crescut — după datele de care dispunem în prezent — cu 25,7% în mediul urban, respectiv cu 2,3% în mediul rural.

Locul și rolul locuinței în procesul creșterii economico-sociale

O CONFRUNTARE detaliată a cifrelor patrimoniului național de locuințe cu datele privind populația României este deosebit de importantă, pentru a avea o imagine a situației locuințelor, a măsurii în care necesitățile din acest domeniu sînt satisfăcute, a eforturilor viitoare necesare. Dar această confruntare nu este posibilă, pe baza datelor de care dispunem azi. Cred că este deci cazul să introducem aici două paranteze: prima, cu privire la importanța problemei, iar a doua, referitor la imposibilitatea unei analize detaliată, pe baza datelor existente.

Locuința este, de la originile ei, unul din factorii consumului popular, menit să satisfacă una din cele trei cerințe elementare ale omului: hrană, îmbrăcăminte și adăpost. În consecință, gradul de asigurare cu locuințe a populației este un indicator de mare însemnătate al nivelului de trai. Dar impor-

tanța locuinței nu se rezumă numai la atât. Situația cantitativă a patrimoniului de locuințe (ca număr de apartamente și număr de camere sau suprafață) are o serie de **consecințe sociale și economice** asupra familiei, coeziunii și stabilității sale, asupra atitudinii față de muncă.

O cercetare recentă efectuată de Laboratorul de studii și cercetări sociologice pentru clădiri de locuit și de producție a Institutului de proiectare pentru construcții tipizate a scos în evidență **efectele pozitive ale îmbunătățirii condițiilor de locuit asupra rezultatelor obținute în producție**. Alte cercetări sociologice au scos în evidență modificări importante în privința orientării cheltuielilor familiilor, odată cu mutarea lor în locuințe noi. Într-adevăr, acest moment duce la o cotitură spre achiziționarea bunurilor de consum îndelungat (mobilă, aparatură electrocasnică, bunuri culturale ș.a.), care în vechile locuințe nu-și găseau loc, aceste cheltuieli fiind compensate prin reducerea sumelor afectate mai ales băuturii.

O astfel de schimbare de atitudine în gospodărirea chibzuită a veniturilor personale constituie, pe de o parte, una din premisele formării unei atitudini superioare față de problemele producției întreprinderii, iar pe de altă parte intervine — prin sporirea năzuințelor — ca factor motor al creșterii nivelului cultural și profesional, pentru care noua locuință oferă în general un cadru mai corespunzător. Apare deci evidentă importanța unei bune corelări a dezvoltării cu condițiile de locuit a creșterii industriale și economice în general, pe fondul unei producții moderne, automatizate cu creșterea paralelă a nivelului de locuire.

Dar o planificare a construcției de locuințe diferă de o planificare a producției unor bunuri de consum, ma-

teriale în general, prin două aspecte fundamentale :

În **primul rind** prin faptul că necesitățile de locuințe nu apar ca un total pe țară, ci ca cerințe locale : o locuință existentă, de exemplu, la Islaz, nu poate fi transportată la Iași, pentru a satisface cerința de acolo. Cererea de locuințe este direct legată de populația din localitate (și zona apropiată). Aici este de amintit faptul că numărul de locuințe necesare crește în general mai repede decât populația, datorită faptului că, în paralel cu creșterea populației, se desfășoară, de mai multă vreme și un proces de scindare a gospodăriilor, de trecere treptată de la gospodăria patriarhală, compusă în general din trei generații, la gospodăria familială, formată în esență din două generații, fenomen care accelerează creșterea numărului gospodăriilor, adică al acelor nuclee sociale care necesită o locuință independentă.

Al **doilea** aspect specific al planificării construcției de locuințe rezultă din durabilitatea mare a ei, ceea ce implică luarea în calcul nu numai a producției de locuințe noi, ci și a patrimoniului existent, supus unui proces continuu de modificare, prin transformări, modernizări, demolări, cataclisme.

Iată de ce o planificare a construcției de locuințe, necesită două șiruri de date paralele, defalcate pe zone și localități, și anume :

— date privind populația și gruparea acestora pe gospodării ;

— date privind patrimoniul de locuințe, diferențiate pe mărimi și calități (materiale de construcție din care sînt realizate, vechime și uzură, înzestrare cu instalații etc). Cum numai o parte din aceste date se pot obține prin evidențe statistice curente, totalitatea lor poate fi obținută numai prin recensămînt. Firește evidențele existente, referitoare la populație, ne dau cifre certe cu privire la populația totală a țării, dar mult mai puțin certe cu privire la cea a fiecărei localități în parte. Se știe că la recensămîntul din 15 martie 1966 s-a constatat un surplus al populației urbane de circa 400 000 de locuitori, față de evidențele curente, și — evident — un minus corespunzător în mediul rural. În ceea ce privește gruparea populației pe gospodării, componența acestora ș.a., evidențele statistice curente nu ne pot oferi nimic.

Cu privire la locuințe, cunoaștem din evidențele curente volumul construcțiilor noi, datele referitoare la acestea. Mai există evidențe (sumare, cu puțini indicatori) referitoare la modificarea patrimoniului de locuințe proprietate de stat, care constituia aproape jumătate din locuințele urbane, fiind de importanță redusă, la sate. Nu știm nimic însă despre locuințele proprietate personală, în ceea ce privește extinderea, modernizarea sau demolarea lor. Evaluările realizate de specialiști cu pri-

Locuințe moderne, confortabile pentru oamenii muncii de pe întreg cuprinsul țării. În imagine vedere panoramică a cartierului Tomis din Constanța

vire la numărul de locuințe existente în prezent pe teritoriul țării noastre diferă între ele cu pînă la 10%, iar pe diferite zone sau orașe, cu și mai mult.

Din cele de mai sus rezultă limpede **în primul rind necesitatea unor recensămînte periodice ale locuințelor, corelate cu recensămîntele populației**, și care în mai toate țările europene se efectuează la intervale de circa zece ani. Rezultă totodată însă obligativitatea îmbunătățirii evidențelor statistice curente, mai ales în domeniul locuințelor, sarcină care revine consiliilor populare ca gospodari ai localităților ; pe această linie se impune precizat că evidențele curente trebuie racordate la datele recensămîntului, deci pregătite (ca formulărilor și răspunderi) înaintea acestuia.

Recensămîntul — o problemă politică

EVIDENT, realizarea unui recensămînt este o acțiune de mare amploare. Datorită multitudinii și complexității datelor necesare, el se pregătește cu mult înainte. Astfel, organele locale au început — cu sprijinul locatarilor — să pregătească unele date referitoare la locuințe : apartamentele din clădire, încăperile componente apartamentului, cu suprafața fiecăreia. Fișele astfel întocmite vor fi predate celor circa 130 000 de recenzori, care le vor verifica din nou cu locatarii, culegînd și alte date, după formularele și instrucțiunile întocmite în acest scop, care se completează pe baza declarațiilor locatarilor. Așa cum se prevede în lege personalul care efectuează și răspunde de îndrumarea, coordonarea și controlul recensămîntului are obligația păstrării secretului datelor declarate de cetățeni și înscrise în formulare de recensămînt. Recenzorilor nu le este permis să arate nimănui formularele completate și nici să divulge răspunsurile înregistrate în formularele de recensămînt.

În urma prelucrării datelor înregistrate, se vor folosi numai datele numerice centralizate (de exemplu : numărul persoanelor pe vârste și sexe, numărul gospodăriilor etc.) pe circumscripție de recensămînt, pe localitate ș.a.m.d., care caracterizează în ansamblu populația și patrimoniul de locuințe, cu diferențele lor caracteristice. După această centralizare, fișele de întregire, devenind inutile, vor fi distruse.

Datele astfel prelucrate vor servi la analiza situației existente, la studii comparative cu situația din alte țări, cu situația din România în 1966, în scopul evidențierii progreselor obținute, a imperativelor de realizat, al îmbunătățirii activității de prognoză și de planificare. Astfel, așa cum sublinia secretarul general al partidului, **tovarășul Nicolae Ceaușescu, recensămîntul „este în primul rind o problemă politică și nu o simplă operațiune statistică“.**

LUCRĂRILE de organizare și pregătire a recensămîntului s-au desfășurat cu cea mai mare intensitate și cu antrenarea celor mai renumiți specialiști, încă din cursul lunii aprilie a acestui an, imediat după ce conducerea de partid a hotărît să se efectueze recensămîntul populației și al locuințelor. În prezent sînt întrunite toate condițiile pentru declanșarea lucrărilor propriuzise ale recensămîntului, la a căror deplină reușită va contribui nu numai conștiinciozitatea recenzorilor, dar și **sprijinul întregii populații**, cointeresate în îmbunătățirea planificării, a construcției de locuințe.

dr. arh. Gh. SEBESTYEN

Puncte de vedere pe marginea unei investigații
în unele cooperative meșteșugărești din Capitală

CREȘTEREA SOLICITUDINII FAȚĂ DE INTERESELE POPULAȚIEI

INTRE DIRECȚIILE de acțiune stabilite de Congresul al XI-lea al P.C.R. pentru ridicarea continuă a nivelului de trai al celor ce muncesc se inscrie, pe un loc important, și dezvoltarea prestărilor de servicii către populație. În acest sens, a fost aprobat de către conducerea de partid și de stat, în luna martie a.c., un program special pentru perioada 1976—1980, pe baza cărui organizațiile economice prestatoare și-au elaborat programe proprii, stabilind obiectivele, resursele și căile pentru îndeplinirea sarcinilor de creștere cantitativă, îmbunătățirea calitativă și diversificarea serviciilor, astfel încât să se înlăture decalajele apărute în acest domeniu, între cerere și ofertă.

O RECENȚĂ ANALIZĂ, ale cărei constatări și concluzii le prezentăm în cele ce urmează, și-a propus să sonda modul în care principala organizație prestatoare de servicii — cooperativa meșteșugărească — a trecut la îndeplinirea acestor obiective. Investigația a cuprins unități ale Uniunilor cooperativeelor meșteșugărești metal-chimie-lemn-construcții și confecții-încălțăminte-prestări servicii neindustriale din municipiul București, care grupează cooperative cu profil mixt — producție de mică serie (destinată comerțului de înțimpinare) și prestări de servicii.

Care este, de fapt, rolul cooperatiei meșteșugărești ?

DUPĂ CUM a rezultat din analiză, în cadrul unităților analizate nu s-a putut constata o adaptare „din mers” la cerințele calitativ noi ale populației și nici o pregătire temeinică a opțiunilor de dezvoltare.

O primă dovadă — modul în care a fost programată, prin plan, evoluția volumului prestărilor de servicii în acest an, față de cel din 1975 :

Ponderele prestărilor
în totalul producției (%)

	1975	1976
Total U.C.M. metal-chimie din care, coop. :	16,5	17,3
Mobilă și tapiterie	44,1	56,4
Tehnica sticlei	22,1	24,4
Artă și precizie	65,0	79,2
Radio Progres	47,0	44,9
Automecanica	37,9	45,6
Metalocasnica	35,3	34,0
Constructorul	27,1	31,0
Instalatorul	34,4	17,0

O situație similiară găsim și la cealaltă uniune, unde ponderea serviciilor în total producție a fost planificată pe 1976 astfel : Casa de modă 81,8% ; Blănari 78% ; Marochineri 30% ; Arta încălțăminte 43% ; Tricotextil 32,5% ; Arta textilă 4,3% ; Deservirea 33,6% ; Drum nou 27%.

Desigur că această structură a producției ridică, pe bună dreptate, întrebarea : care este, de fapt, rolul cooperativei meșteșugărești în economia noastră ? Ce funcții economice îi re-

vin prioritare — să execute producție industrială de serie, sau prestări de servicii către populație ? Mai ales că de multe ori este lansată în fabricație producție de serie pentru care nu este asigurată desfacerea, conducând la formarea unor importante stocuri cu mișcare lentă sau fără mișcare.

Cooperative care își caută (și... găsesc !) alte indeletniciri decît servirea populației...

DE FAPT, prestările efective de servicii către populație au o pondere mult mai mică în volumul total al activității unor cooperative meșteșugărești, decît apare din cifrele planului și realizărilor. De exemplu : la cooperativa Metalocasnica — profilată să asigure întreținerea și repararea aparatelor electrocasnice (frigidere, aspiratoare, mașini de spălat etc.), ca și la cooperativele Automecanica — specializată în întreținerea și repararea autoturismelor, numai o parte din capacitatea de prestații este utilizată pentru servirea populației, restul fiind blocată cu comenzi din partea unităților socialiste. Așa se explică de ce aparatele aduse la reparat de către cetățeni așteaptă cu săptămînile în raft, să le vină rîndul, de ce la spălarea și gresarea autoturismelor se face coadă ore întregi, de ce unele lucrări de tinichigerie auto durează peste 30 de zile.

La cooperativa Instalatorul erau 1 500 de comenzi neexecutate din 1975, la cooperativa Constructorul 3 500, la Mobilă și tapiterie rezolvarea unei comenzi durează în medie 6 luni de zile.

(O situație similară se întîlnește și la Întreprinderea de industrie locală „Nufărul”, care are ca obiect de activitate spălarea și curățatul chimic, subliniem, pentru servirea populației ; aici, jumătate din capacitate este folosită la efectuarea de lucrări pentru întreprinderi și instituții, cetățenilor împunându-li-se termene de peste 30 de zile

pentru curățatul chimic al unor obiecte de îmbrăcăminte, de 5—10 zile pentru spălarea lenjeriei...).

Se ridică deci altă problemă, deosebit de importantă după părerea noastră, și anume : ce semnificație pot avea, pentru conducerea acestui sector, indicatori ca „număr de unități la 1 000 de locuitori”, sau „volum al prestărilor pe locuitor”, — cînd prestările se execută, practic, în proporții ridicate către întreprinderi ?

...în condițiile unui număr insuficient de unități...

ASUPRA NIVELULUI de servire a populației influențează negativ și numărul insuficient de unități de prestări ca : repararea instalațiilor și locuințelor, repararea și întreținerea autoturismelor, confecționarea la comandă și reparatii de articole de îmbrăcăminte, încălțăminte, marochinării, efectuarea de lucrări casnice, activități de comisoane ș.a. După cum a arătat analiza, unele cartiere — Pajura, Drumul Taberei, Titan și altele resimt lipsa unor servicii strict necesare. În cartierul Pajura nu există decît o singură unitate de sticlărie iar în cartierul Colentina numai Metalocasnica și Mobilă și tapiterie. Centre de comenzi pentru confecții copii există numai în sectoarele 1 și 2, unități pentru reparații de îmbrăcăminte numai în sectoarele 3 și 4.

Dezvoltarea insuficientă și repartizarea neechilibrată a rețelei duc la o supraconcentrare a solicitărilor populației într-un număr redus de unități, ceea ce influențează nivelul de servire. De exemplu, în municipiul București, pentru reparații și întreținere revin, în medie, 8 000 de autoturisme la un centru de service, față de 600—800, cît ar fi normal.

Remarcăm și o anomalie în contractul de reparații încheiat, prin bonul de comandă, între cetățean și unitatea prestatoare ; el nu prevede nici o obligație (penalizare) pentru nerespectarea termenului de execuție a lucrării. De ce ?

...și, de aici, consecințele

NUMEROASE SESIZĂRI ale cetățenilor arată că nivelul calitativ al unor servicii este uneori nesatisfăcător — în ce privește, de pildă, durabilitatea lucrărilor de reparații efectuate la frigider, televizoare, mașini de spălat, aspectul estetic al unor lucrări de vopsitorie, zugrăveli etc.

Asupra nivelului calitativ al serviciilor executate de unitățile de prestări, precum și asupra gradului de satisfac-

Gh. TEODORAȘCU
prof. asociat

Academia „Ștefan Gheorghiu”.

(Continuare în pag. 32)

COSTUL DE PRODUCȚIE — indicator sintetic al activității economice

INTRE MĂSURILE cu privire la îmbunătățirea prețurilor reasezate de producție și de livrare se înscriu și cele referitoare la conținutul costurilor de producție. În esență, măsurile vizează asigurarea unui conținut corespunzător din punct de vedere economic al costurilor de producție prin degrevarea acestora de unele elemente de venit net sau alte cheltuieli ce nu priveau în mod nemijlocit producția realizată.

În legătură cu conținutul costurilor de producție, printre economiști au existat diferite păreri și mai ales „interpretări” ale naturii lor economice. O examinare atentă a categoriei economice, cost de producție nu poate duce însă decît la concluzii univoce.

Costul de producție este o categorie economică care se manifestă nemijlocit în producția materială, fiind legat în mod direct de valoare, de formele de manifestare a legii valorii. Cunoașterea categoriei costului de producție este indisolubil legată de cunoașterea valorii, a procesului de formare a valorii, respectiv de cheltuire a muncii sociale în activitatea de obținere a producției materiale.

Din acest punct de vedere, costul de producție reflectă munca trecută materializată în mijloacele de producție consumate și partea de muncă vie corespunzătoare produsului creat de munca pentru sine. Ca atare, costul de producție are o însemnătate deosebită în activitatea economică a întreprinderilor. Fiind expresia bănească a consumului de mijloace de producție și de muncă vie care are loc în vederea obținerii și realizării producției, costul de producție reflectă prin structura, mărimea și evoluția sa, gradul de eficiență cu care întreprinderile își îndeplinesc sarcinile ce le revin din planul național unic.

Un anumit nivel al costului pe unitatea de produs oglindește mărimea consumurilor materiale și de muncă vie, nivelul productivității muncii, valorile indicilor de utilizare a fondurilor fixe, precum și alte laturi ale activității întreprinderii ca: aprovizionarea tehnico-materială, organizarea și conducerea producției, desfacerea produselor.

Costul de producție are un rol central în toate domeniile principale ale activității economice, începînd cu stabilirea prețurilor, determinarea rentabilității, eficiența comerțului exterior, calcularea venitului național și a cheltuielilor materiale și terminînd cu aplicarea principiului gestiunii economice proprii în întreprinderi și pe fiecare loc de producție.

Datorită complexelor și variatelor aspecte pe care le reflectă, costul de producție este caracterizat ca un indicator sintetic al activității economice a întreprinderilor.

Eliminarea taxei asupra fondurilor din costuri, care începînd cu 1 ia-

nuarie 1977 se desființează ca atare, precum și trecerea taxei pe terenuri din costuri spre a fi suportată din beneficiile realizate fac parte integrantă din măsurile recent adoptate și care vor exercita o anumită influență asupra conținutului costurilor.

În prezent, costurile de producție sînt grevate de o serie de cheltuieli care prin natura și destinația lor sînt de categoria venitului net. Cuprinderea acestor cheltuieli în costurile de producție, pe lângă faptul că denaturează nivelul costului unitar al produselor, poate conduce și la deformări în judecarea eficienței producției, a obiectivelor noi puse în funcțiune sau a comerțului exterior. După calcule făcute de noi la nivelul anului 1976 aceste elemente de venit net, care încarcă costurile de producție, reprezintă o pondere de circa 10% în totalul cheltuielilor. În anumite ramuri, îndeosebi în industria extractivă, ponderea acestor elemente de venit net este mult mai ridicată.

Unul din elementele principale de venit net, care încarcă costul de producție, este taxa fondurilor de producție, introdusă în anul 1974, odată cu reasezările de prețuri, pe considerentul că va tempera cererea de investiții și mijloace circulante. Această taxă nu este altceva decît o formă de redistribuire a venitului net; ea nu are un corespondent în activitatea de obținere a producției materiale, respectiv nu îi corespunde un consum material sau de muncă, pentru a justifica introducerea ei în costurile de producție. De altfel, caracterul de venit net al taxei asupra fondurilor de producție este menționat și de Legea nr. 19/1971, cu privire la regimul prețurilor și tarifelor, care la art. 12 subliniază că „beneficiul împreună cu taxa asupra fondurilor de producție constituie o sursă principală pentru reproducția lărgită în strînsă legătură cu politica de dezvoltare a economiei naționale”.

În ce privește atributul de temperare a cererii de investiții sau de mijloace circulante, în cei doi ani și jumătate de experimentare nu s-a confirmat eficacitatea introducerii în costuri a acestei taxe. Dimpotrivă, asistăm la o creștere a cererii de investiții și mijloace circulante la fiecare etapă de elaborare a planului. Este de reținut faptul că în țările socialiste în care s-a introdus taxa asupra fondurilor de producție, aceasta se suportă din beneficii și nu din costurile de producție (cu excepția Ungariei), iar unele țări (Bulgaria) au desființat-o încă din anul 1973.

Taxa asupra fondurilor are o serie de implicații practice. Din lucrările de reasezare a prețurilor rezultă că taxa asupra fondurilor are o pondere ridicată în costuri și o dispersie largă pe ramuri: 28,7% în energie electrică, 21,1% în extracția și transportul gazului metan, 28,9% în extracția țiteiului,

17,2% în industria cărbunelui, 14,4% în extracția minereurilor neferoase, 9,9% în industria celulozei și hîrtiei, 8,9% în industria materialelor de construcții, 9,2% în industria chimică etc. Dispersia este și mai mare pe produse (țitei 29%, energie electrică 28%, amoniac 14,8%, tub cinescop 47 cm 13,7%, motonavă 5 000 tdw 6,3% etc). Exemplele de mai sus sînt grăitoare în ceea ce privește ordinea de mărime a deformării costurilor. Rezultă că orice analiză economică sau comparații în legătură cu costurile de producție, cheltuielile materiale, producția netă, rentabilitatea, eficiența nu pot fi concludente decît în condițiile excluderii din costuri a taxei pe fonduri.

S-ar mai putea menționa că includerea taxei asupra fondurilor de producție în costuri conduce la apariția de pierderi artificiale și denatură conceptul de rentabilitate, îndeosebi în cazurile în care taxa avea pondere ridicată în costuri. Este concludent cazul industriei cărbunelui care varsă la bugetul statului sute de milioane drept taxă asupra fondurilor, iar pe de altă parte bugetul o subvenționa ca „ramură cu pierderi”. Ca atare, rentabilitatea era afectată de o formă de prelevare a venitului net la bugetul de stat. Creînd pierderi aparente, acest element de venit net introdus în costuri presa practic asupra nivelului general al prețurilor de producție și de livrare cu toate consecințele ce decurg din aceasta. Includerea taxei pe fonduri în cheltuielile indirecte ale întreprinderilor și repartizarea acestora pe produse cu ajutorul procedeeelor convenționale amplifică volumul de muncă, majora cheltuielile generale ale unităților economice, îngreuna analiza economică, fără rezultate practice concludente.

Toate acestea au dus la concluzia, pe baza experimentării făcute, ca această taxă să fie eliminată din costuri și desființată.

Taxa pe terenuri, deși nu avea o pondere ridicată în costurile de producție, circa 0,5% în industrie, urmează să fie suportată din beneficii, avînd în vedere caracterul ei de venit net. Totodată, s-a adoptat măsura ca forajul steril și cheltuielile cu cercetarea geologică, ce se suportau din costuri, să fie finanțate din bugetul de stat, avînd în vedere natura economică a acestor cheltuieli legate de munca pentru societate și nu de natura costurilor ca atare.

Taxa forestieră, respectiv prețul lemnului pe picior, care fusese majorată la reasezare, a fost redusă la nivelul dinaintea reasezării prețurilor, luîndu-se în considerare o gospodărire mai eficientă a fondurilor destinate întreținerii și reproducției pădurilor.

O altă măsură, cu semnificații economice majore, este aceea ce conduce la diminuarea cheltuielilor cu amorti-

SPECIALIZAREA ȘI COOPERAREA ÎN INDUSTRIE

(Urmare din pag. 2)

zarea prin prelungirea duratei normale de funcționare a fondurilor fixe, avându-se în vedere o mai bună întreținere și exploatare rațională a mașinilor, utilajelor, instalațiilor, clădirilor și altor suprafețe de producție. Această măsură a fost necesară nu numai pentru că experiența din ultimii ani a demonstrat că fondurile fixe întreținute în mod corespunzător aveau o durată de funcționare — în unele cazuri — mult mai mare decât cea normată, ci și pentru a preveni tendințele de casare nejustificată a unor categorii de fonduri fixe care mai puteau fi folosite în producția materială (îndeosebi construcții). Noile durate normale ale fondurilor fixe asigură o reflectare mai corectă a cheltuielilor pentru amortizarea acestora în costurile de producție.

Măsurile la care ne-am referit asigură un conținut mai corect categoriei economice costuri de producție.

În costuri se mențin unele elemente de venit net cum sînt contribuțiile asupra asigurărilor sociale, dobânzile, cotele pentru finanțarea tehnicii noi (care privesc și alte domenii decât asimilarea produselor noi), cheltuielile neproductive (în execuție), amortizarea clădirilor și bunurilor de inventar date în folosință creșelor, cantinelor, grădinițelor de copii, școlilor profesionale și cluburilor, cheltuieli pentru alte scopuri decât cele legate nemijlocit de producția materială ca atare și care privesc sfera cheltuielilor de natura muncii pentru societate. Menținerea acestor cheltuieli în costuri se face din considerente practice (ponderea lor fiind relativ redusă), dar în procesul perfecționării mecanismului nostru nu este exclusă o reexaminare a lor în perspectivă.

★

MĂSURILE adoptate creează centrelor și întreprinderilor posibilitatea de a se concentra pe reducerea sistematică a costurilor și cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, pe elemente de cheltuieli ce depind nemijlocit de activitatea proprie a unităților economice. În acest scop, trebuie să fie amplificate eforturile în domeniul creșterii eficienței economice, stabilindu-se măsuri mai temeinic fundamentate pentru îmbunătățirea calității proiectelor de inginerie tehnologică, diminuarea consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil, energie, creșterea productivității muncii, îmbunătățirea indicilor de utilizare a fondurilor fixe, accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante, eliminarea cauzelor ce generează cheltuieli neproductive, realizarea parametrilor tehnico-economici în termenele planificate, accentuarea proceselor de valorificare și recuperare a resurselor secundare, promovarea unui sever regim de economii în toate sectoarele de activitate. Sînt create premise ca obiectivele stabilite de planul național unic pe 1977 în domeniul reducerii costurilor de producție să fie privite ca minimele, procesele economisirii muncii sociale puțin fi ridicate pe o treaptă calitativ superioară în cincinalul actual.

dr. Gheorghe ȘICĂ
director în C.S.P.

„Conect“-București și altele. Numărul acestora se va mări pe măsură ce se organizează noi capacități de producție.

Cît privește relațiile între beneficiarii și furnizorii, ele depind de informațiile reciproce care se obțin în faza de proiectare a produsului de bază, de stabilirea condițiilor tehnice, de colaborarea pentru înlăturarea unor dificultăți care apar pe parcurs. În problemele de cooperare contactele bilaterale și permanente au o importanță deosebită, ele permițînd reglarea pe parcurs a livrărilor întreprinderilor furnizoare, în funcție de evoluția producției la produsele de bază. Centralele industriale furnizoare, prin compartimentele lor de specialitate, pe baza unui program lunar, decadal sau chiar zilnic, trebuie să urmărească desfășurarea colaborărilor, eliminînd definitiv unele practici de a programa în producție și de a livra numai în măsura în care beneficiarul „se agită“.

Desigur, pentru ca acțiunile de cooperare să se desfășoare cît mai lesnicios, este necesar ca toate sectoarele de producție să se dezvolte în mod armonios. Apar însă și unele neconcordanțe. Astfel, datorită unei dezvoltări mai pronunțate a sectoarelor de prelucrare la rece în cadrul întreprinderilor constructoare de mașini, în raport cu sectoarele primare (calde), s-a ajuns ca necesarul de piese turnate și forjate să fie deficitar. În vederea îmbunătățirii acestei situații, s-a stabilit ca Institutul de cercetări și proiectări tehnologice pentru sectoarele calde (I.C.P.T.S.C.) să fie coordonator pe economie pentru dezvoltarea sectoarelor calde, și de bilanță pentru piesele turnate și forjate.

Ca urmare a dezvoltării de noi capacități de turnătorii, s-a ajuns ca, începînd cu anul 1977, capacitățile turnătoriilor să satisfacă nevoile de cooperare la piese turnate atît pentru întreprinderile din cadrul M.I.C.M., cît și pentru cele din cadrul altor ministere. În acest fel, considerăm că se înlătură neajunsurile ce au existat în acest domeniu, parte din ele semnalate și prin cuvîntul participanților la ancheta „Revistei economice“.

Capacitățile existente pentru producerea pieselor forjate în schimb, nu pot satisface în întregime necesarul pe

economie. În prezent, se fac eforturi pentru dotarea forjelor cu prese de mare capacitate. Pînă la montarea acestor utilaje, se impune ca atît beneficiarii, cît și executanții să revadă mai bine nevoile și posibilitățile de realizare pentru a satisface cooperările strict necesare.

În incheiere, v-am ruga, tovarășe ministru, să vă referiți și la celelalte sugestii și propuneri exprimate de participanții la ancheta „Revistei economice“, mai ales din punct de vedere al posibilităților de a le valorifica ?

— În răspunsurile date la celelalte întrebări m-am referit și la o bună parte din sugestiile date de participanții la ancheta revistei. Sigur, mai sînt unele propuneri care comportă un stadiu mai larg și la a căror rezolvare trebuie să-și aducă contribuția și alte organe de stat. **Încă o dată subliniem necesitatea sincronizării activității de standardizare cu cea de tipizare.** De asemenea, este necesar ca STAS-urile să fie, la rîndul lor, sincronizate, să se elimine cît mai repede neconcordanța semnalată la unele din ele. Apreciem ca foarte utilă sugestia referitoare la instituirea unor normative, care să stimuleze proiectanții în folosirea elementelor tipizate în proiectele ce le elaborează. Această problemă va fi analizată de către M.I.C.M., împreună cu Ministerul Muncii, pentru elaborarea și aprobarea unor asemenea normative. În privința concentrării fabricației unor produse în întreprinderi specializate pentru a se înlătura dispersarea lor în multe unități, am subliniat că acest proces este în curs de înlăturare, întreaga acțiune desfășurîndu-se conform programelor întocmite în acest sens.

Desigur, au mai fost ridicate și alte aspecte. Ele sînt studiate de diferitele compartimente de specialitate ale ministerului, pentru a li se da o cît mai bună rezolvare. Avem în vedere, în special, stabilirea unor prețuri de cooperare stimulative atît pentru furnizori cît și pentru beneficiari, organizarea de furnizori generali care să asigure beneficiarilor toate furniturile pentru comenzi, folosirea mai bună a pîrghiilor de stimulare și penalizare pentru ca activitatea de cooperare să se desfășoare în cît mai bune condiții.

Abonați-vă pentru anul 1977 la

Revista ECONOMICA

Vă asigurați astfel primirea cu regularitate atît a revistei cît și a Suplimentului săptămînal.

Costul unui abonament anual este de 260 lei.

Pentru elevi, studenți și cursanții tuturor formelor de învățămînt politic și profesional, costul unui abonament este de 130 lei pe un an, 65 lei pe semestru și 32,50 lei pe trimestru.

Abonamentele se fac la oficiile postale sau direct la redacție în contul I.S.I.A.P. — Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor, Piața Științei, 1 — nr. 64.51.301.52 BNRSR Filiala Sector I.

REZERVE PUSE ÎN VALOARE PRIN RAȚIONALIZAREA ACTIVITĂȚILOR AUXILIARE

● Punct de pornire al unei ample acțiuni: în unitățile economice din județul Dolj, din fiecare 5 angajați unul era ocupat în activități de deservire, indirect productive sau neproductive.

● Primele rezultate: eliberarea unei suprafețe de peste 2 000 mp, sporirea producției cu 89 milioane de lei, a beneficiilor cu 9,6 milioane de lei.

● Nivelul prevăzut al mecanizării complexe în anul 1980: până la 90%.

CINCINALUL revoluției tehnico-stiintifice impune promovarea generală a progresului tehnic și în activitățile de manipulare, transport și depozitare a materiilor prime, materialelor și produselor, ca o condiție pentru creșterea rapidă a productivității muncii.

O primă constatare, rezultă din analizele și studiile efectuate în unitățile județului Dolj, relevă că aceste activități constituie un sector încă bogat în rezerve.

În medie, la cele peste 40 de unități economice de bază din județ, la care se referă concluzia, aproximativ unul din cinci angajați era ocupat în activități auxiliare de deservire, indirect productive sau neproductive. În cazul Întreprinderii electrocentrale, Combinatului chimic, întreprinderilor de prefabricate din beton, de industrializarea laptei, de cultură și fermentare a tutunului și altele, din Craiova, ponderea acestor activități reprezenta 35—45%, rezultând că din fiecare trei angajați, cel puțin unul nu desfășura activități direct productive. Totodată, gradul mecanizării operațiilor specifice — de încărcări-descărcări, depozitari, manipulări și transport intern — nu depășea 10% în unitățile de industrie și gospodărie locală, comerț-cooperatie, reparații auto și industria laptelui, 20% în industria ușoară și alimentară și 50% în construcția de mașini. Fluxurile și circuitele acestor activități prezentau, de asemenea, multe posibilități de raționalizare, dată fiind folosirea cu eficiență scăzută a spațiilor și a personalului auxiliar din unitățile respective.

Analiza „stării actuale” și sarcinile de sporire a productivității muncii constituie argumentele acțiunii ce se des-

fășoară pe scară largă, în industria județului nostru ca și în întreaga țară, pentru îndeplinirea măsurilor stabilite de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R., privind raționalizarea și mecanizarea complexă a transporturilor interne și a celorlalte lucrări specifice activităților auxiliare și de deservire.

Sub conducerea organelor de partid, îndrumate și sprijinite de cabinetul județean de organizare, colectivele complexe constituite în unități au reușit să efectueze studii și analize pe baza cărora au fost elaborate programe speciale pentru introducerea progresului tehnic în acest domeniu, având ca obiect raționalizarea, organizarea superioară și mecanizarea, pe etape, până la finele actualului cincinal. Pe baza acestor programe se realizează o creștere cu circa 8% a gradului de folosire a suprafețelor de depozitare, încărcare-descărcare, transport intern, prin aceasta restituindu-se suplimentar producției o suprafață de peste 2 000 mp. Pe de altă parte, prin creșterea gradului de mecanizare, echivalentul muncii a 1 100 de angajați a fost transferat în activitatea productivă, realizându-se peste prevederile planului un spor de producție de 89 milioane de lei și beneficii suplimentare de 9,6 milioane de lei.

Iată numai două exemple. Cele peste 110 mii de tuburi de oxigen folosite anual la „Electroputere”-Craiova nu se vor mai încălca, descărca și manipula manual, eliminându-se totodată greutatea în corelarea aprovizionării la locurile de muncă cu necesitățile producției — prin intrarea în funcțiune a conductelor de transport și distribuție a oxigenului de la fabrică la halele de producție; volumul de manoperă ocu-

pat înainte cu aceste operații se folosește acum în activități direct productive. Prin aplicarea, la Întreprinderea de transformatoare-Filiași, a studiului privind debitatea centralizată a materialelor comune fabricilor și secțiilor, cei peste 40 de încărcători și descărcători, care duceau aceste materiale în secții și apoi din nou în depozite, au fost trecuți în activități direct productive.

Sporirea gradului de paletizare și containerizare, introducerea sistemelor de transport pe bandă, suspendate, pe planuri înclinate etc. sînt numai cîteva genuri de măsuri prin care și alte unități, cum sînt Întreprinderea de prefabricate din beton, Regionala C.F.R., Trulul de construcții industriale, Trulul de construcții pentru îmbunătățiri funciare ș.a. au trecut la aplicarea în practică a programelor speciale elaborate pe perioada până în 1980.

Numai pe baza studiilor și analizelor efectuate pînă în prezent au fost estimate posibilități de introducerea progresului tehnic, exprimat prin gradul de mecanizare complexă a activităților auxiliare, la nivele ce vor depăși pînă la finele cincinalului 90%, la lucrările de construcții industriale și îmbunătățiri funciare, în producția de prefabricate din beton, de energie electrică ș.a., ceea ce relevă adoptarea unor orientări eficiente. În unitățile constructoare de mașini și ale industriei alimentare din județ, acest indicator se situează între 50% și 60%; în schimb, la unitățile din industria și gospodăria locală, comerț, reparații auto și industria ușoară, studiile și analizele efectuate pînă în prezent nu au reușit să fundamenteze măsurile de raționalizare, organizare și mecanizare complexă a activităților auxiliare decît la nivelul a 20%. Rezultatele obținute trebuie să îndemne la perseverență în finalizarea măsurilor stabilite, la lărgirea în continuare a ariei de preocupări pentru valorificarea rezervelor existente.

Din desfășurarea pînă în prezent a acțiunii în unitățile județului Dolj, se impun a fi reținute cel puțin următoarele considerații, pe care le supunem atenției generale:

● pentru îndeplinirea activităților auxiliare din unitățile productive existente în prezent o dotare neechilibrată, care fie că nu acoperă necesarul, fie că este excedentară și nu stimulează o folosire rațională; această dotare este adecvată numai pentru o mică parte din diversitatea tipologică a operațiilor specifice activităților auxiliare;

● cooperarea și conlucrarea între unitățile producătoare și cele consumatoare sau utilizatoare de bunuri se regăsesc în prea mică măsură în domeniul mecanizării și automatizării activităților de încărcare-descărcare, depozitare, manipulare și transport al bunurilor respective, existînd necorelări atît în ce privește dotările, cit și formele și modalitățile de ambalare, containerizare și paletizare. Nu întotdeauna, dotarea și sistemele de realizare a acestor activități, deși bune și avantajoase pentru producător, corespund condițiilor existente la beneficiar;

● activitățile auxiliare legate de circuitul produselor, materiilor și materialelor cu caracter de masă (produse de balastieră, combustibili solizi, materiale de construcții etc.) solicită și un efort fizic deosebit, în consecință mecanizarea și automatizarea realizării lor devin indispensabile.

Totodată, experiența de până acum, proiectată în perspectiva dezvoltării acțiunii relevă unele dificultăți pentru depășirea cărora prezentăm următoarele propuneri :

● îmbunătățirea coordonării, la nivelul întregii economii, a cercetării și proiectării privind dotarea tehnică a activităților auxiliare. Cercetarea și proiectarea ar trebui, credem, să fie organizate pe ramuri și sectoare, în funcție de specificul lucrărilor de realizat și să urmărească tipizarea dotărilor respective, paralel cu diversificarea caracteristicilor tehnice și funcționale, pentru realizarea unei cât mai largi game tipodimensionale de operații ;

● la nivelul ministerelor să se prevadă prin plan acoperirea necesarului de mijloace (autoîncărcătoare și auto-descărcătoare) destinate operațiilor de mecanizare a materialelor cu caracter de masă — cărbune, balast, materiale de construcții. (Notăm, pentru argumentare, un exemplu : din cele 500 de vagoane folosite pentru transportul cărbunelui la Întreprinderea electrocentrale-Craiova, numai 200 sînt auto-descărcătoare ; restul de 300 se descarcă manual, folosindu-se peste 80 de angajați — și numai pentru anul 1980 se prevede înlocuirea lor) ;

● intensificarea sprijinului, coordonării și controlului din partea ministerelor și centralelor, pe linia completării și îmbunătățirii în continuare a conținutului programelor specifice privind progresul tehnic în sectorul activităților auxiliare ;

● nominalizarea, prin planurile unităților, a acelor sisteme, tehnologii și dotări din activitățile auxiliare care să fie reproiectate și rezolvate prin auto-utilare, la nivelul fiecărei întreprinderi sau pe centrale ;

● sensibilizarea — prin cursuri pe ramuri și sectoare — a cadrelor care conduc și coordonează activitățile auxiliare din unități ; în prezent există cadre care aderă greu la orice noutate în domeniul încărcărilor-descărcărilor, manipularii, depozitării și transportului intern, considerînd greșit că progresul tehnic s-ar preta numai în activitatea de producție.

Prin acțiuni ferme, temeinic pregătite, bine sprijinite, îndrumate și coordonate pe nivelele structurii economice, bogatele rezerve existente în sectorul activităților auxiliare vor fi puse în valoare cât mai operativ și complet.

Adrian COJOCARU

directorul Cabinetului județean
Dolj pentru probleme de
organizare

Marin ȘTEFAN
expert instructor

ANALIZA VALORII: rezultate concludente în întreprinderile ieșene

Dintre numeroasele ecouri primite la redacție, ca urmare a invitației pe care revista a făcut-o specialiștilor, de a comunica opinii, preocupări și rezultate în legătură cu aplicarea și generalizarea analizei de valoare, reținem pentru numărul de azi două semnalări din Iași.

● **Ing. Maria Rădulescu**, directoarea Cabinetului teritorial de organizare, ne relatează despre evoluția pozitivă înregistrată în decurs de doi ani, care a pus bazele pentru o apropiată generalizare a metodei. În 1974, cînd a absolvit cursul de la Academia „Stefan Gheorghiu“, ing. M.R. a implementat în producție studiul pe care-l elaborase pentru produsul „impermeabil matlasat băieți“, a cărui eficiență sub raportul reducerii costurilor de fabricație și al îmbunătățirii funcționalității a servit ca o bună argumentare pentru promovarea „A.V.“. La acea dată, în județ existau numai doi specialiști în aceste tehnici; cabinetul a organizat un curs cu scoatere din producție, cei 35 de absolvenți (cadre din compartimentele de cercetare, proiectare, organizare) fiind organizați în 6 grupe de analiza valorii, în întreprinderile industriale.

Reproiectarea prin „A.V.“ a unor produse a dat rezultate concludente, de pildă în industria textilă : la articolul „Sinaia“ (țesătură imprimată, din fire poliamidice filamentare, pentru rochii și bluze) — reducerea cheltuielilor cu 23%, beneficii suplimentare la producția unui an de peste 5 milioane de lei; la articolul „Cleopatra“ (țesătură imprimată din fire de relon supraelastice, pentru rochii și bluze) — 20%, respectiv peste 250 000 de lei; la articolul „Aurel“ (țesătură pentru pijamale bărbătești) — reducerea prețului de cost cu 3,4%, iar la articolul „Lirus“ (țesătură pentru cămăși bărbătești) cu 3,2%.

„Ne propunem — încheie ing. Rădulescu — să sprijinim generalizarea tehnicilor de analiza valorii la toate produsele noi și reproiectate, precum și la modernizarea tehnologiilor de fabricație. Consider că metoda ar putea fi aplicată și în sfera prestărilor de servicii“.

● **Ing. Valeriu Răileanu**, inginer-șef și **ing. Ana Maria Lucanu**, tehnolog, de la Întreprinderea de prelucrare a

lemnului, ne informează că echipa de „A.V.“ din unitate — constituită din reprezentanți ai compartimentelor proiectare, urmărirea producției, aprovizionare-desfacere, preț de cost ș.a. — a analizat 4 piese de mobilier, reprezentative prin caracterul lor de serie și prin faptul că se situează în etapa de expansiune sau maturitate pe curba vieții produsului; la stabilirea nivelului de importanță ale funcțiilor au fost avute în vedere observațiile și sugestiile clienților (produsele se execută pentru export).

Soluțiile găsite s-au concretizat în :
— reamplasarea polițelor și sertarelor la dulapul M. 516, ceea ce a permis eliminarea uneia din cele 3 polițe, capacitatea de depozitare păstrîndu-se aceeași ;

— mărirea gradului de demontabilitate la canapeaua M. 516, avînd ca efect micșorarea volumului ambalajului, deci economii la costul acestuia și al transportului ;

— eliminarea unor repere nejustificate din punct de vedere constructiv sau estetic — de pildă, rama de sub placă la masa de lucru M. 516 ;

— aplicarea unor soluții tehnice avansate pentru realizarea prelucrărilor mecanice la masa „Babette“ ;

— folosirea, pentru anumite repere, a unor înlocuitori mai ieftini (PFL cu pastă mecanică, sertare și accesorii din material plastic) ;

— eliminarea finisării unor suprafețe care nu sînt vizibile și executarea de finisări superficiale la suprafețele interioare neaccesibile.

Au fost obținute astfel reduceri ale prețurilor de cost, la piesele din garnitura M. 516, de 12% la dulap, 9% la canapea, 19% la ambalajul acesteia, 14% la masa de lucru — iar la masa „Babette“, de 6%. Colectivul „A.V.“ pregătește acum analiza altor piese și garnituri — vitrina M. 516, holul „Rococo“, minisetul „Versailles“ — la care își propune o limită minimă a reducerilor de costuri prin soluții noi : 15%.

În sprijinul celor care studiază în învățămîntul politico-ideologic de partid

CICLUL:

Socialismul științific
și problemele
dezvoltării
economico-sociale
a României

CONFRUNTĂRI TEORETICE ACTUALE ÎN PROBLEMELE ECONOMICE ALE SUBDEZVOLTĂRII

LICHIDAREA subdezvoltării economice în care se află cea mai mare parte a omenirii reprezintă o parte integrantă a procesului de creare a unui nou sistem de relații economice și politice. De aceea, problemele dezbătute în acest domeniu constituie nu obiectul unor discuții teoretice abstracte, ci aspecte vitale ale realităților contemporane. Așa se și explică particularitatea marii dezbateri mondiale referitoare la problema progresului economic și social, ale lichidării înapoierii economice, care constă în faptul că la ea iau parte nu numai numeroși economiști, politologi, sociologi din lumea întreagă, dar și instituții naționale și internaționale, inclusiv statele și reprezentanții lor. În cursul acestui dialog, care are uneori caracterul unei confruntări de poziții ireductibile, sînt elaborate nu numai teze, ipoteze și teorii, dar și politici economico-sociale la scară națională și internațională. Implicațiile dezbaterilor despre subdezvoltare sînt resimțite astfel nu numai în domeniul gândirii teoretice, dar și în cel al politicilor economice pe care un stat sau un grup de state le promovează în relațiile lor externe sau în practica nemijlocită a economiilor lor naționale.

Lichidarea subdezvoltării — cerință imperioasă a lumii de azi

DECALAJELE internaționale, în care își găsește expresie subdezvoltarea, constituie unul din fenomenele cele mai dramatice ale vieții economice și politice a epocii în care trăim. Ele preocupă opinia publică din toate statele, dat fiind că a devenit evidentă **legătura indisolubilă care există între asigurarea păcii în lume și crearea condițiilor pentru dezvoltarea economică a tuturor statelor, pentru realizarea procesului de apropiere și egalizare relativă a nivelurilor de dezvoltare economică a țărilor.** Evoluția, succesele, speranțele sau insuccesele, dezamăgirea, indignarea și revolta țărilor subdezvoltate în eforturile lor de a-și lichida înapoierea economică pot influența destinele întregii omeniri.

Decalajele internaționale exprimă într-o formă deosebit de sintetică o realitate extrem de contradictorie a epocii noastre: polarizarea lumii în două grupuri distincte de țări — dezvoltate și subdezvoltate, bogate și sărace, industrializate și furnizoare de materii prime. În cadrul fiecăruia dintre aceste două grupuri de țări există diferențe, nuanțe în privința nivelului dezvoltării economice, ca și profunde deosebiri ce izvorăsc din orînduirile lor sociale. Asemenea diferențieri nu anulează însă discrepanțele profunde dintre cele două grupuri de state, deoarece ele nu sînt separate numai prin aspecte cantitative, prin decalajele dintre nivelele lor de dezvoltare, dar și prin **diferențe calitative în ce privește structura economiilor naționale, a producției și exporturilor lor,** în ce privește locul pe care îl ocupă în diviziunea mondială a muncii.

Țările subdezvoltate, care reprezintă partea cea mai puțin dezvoltată din cadrul grupului țărilor în curs de dezvoltare, nu sînt pur și simplu rămase în urmă din punct de vedere economic. Situația lor nu este asemănătoare cu aceea în care se găseau în perioada anterioară revoluției industriale statele actualmente dezvoltate. Economia țărilor subdezvoltate este rămasă în urmă, dar în același timp este o **economică deformată, deviată din dezvoltarea ei, orientată unilateral spre producția de materii prime agricole și minerale.** Datorită existenței subdezvoltării în lumea contemporană, unele țări dobîndesc avantaje unilaterale de pe urma relațiilor comerciale internaționale, iar altele sînt profund dezavantajate datorită schimburilor internaționale de mărfuri, datorită sistemului actual al prețurilor de pe piața mondială, ca și datorită actualului

sistem valutar. Ignorînd aceste realități evidente, unii economiști și politologi apreciază că relațiile economice și politice ale lumii actuale ar fi bine alcatuite și că nu ar fi necesară nici o schimbare fundamentală în această privință, ci numai unele perfecționări mai mult sau mai puțin neînsemnate ale mecanismelor existente. Uneori nu se ezită chiar în susținerea ideii că remodelarea structurilor economice mondiale, a relațiilor economice mondiale, ar reprezenta „un mit primejdios” care ar putea aduce numai dezavantaje tuturor țărilor. Pentru astfel de teorii economice, subdezvoltarea este o stare firească, inevitabilă, considerată de unii chiar veșnică.

România, ca țară socialistă în curs de dezvoltare, militează cu consecvență în direcția reorganizării relațiilor internaționale pe bazele egalității și echității, în direcția lichidării gravelor decalaje internaționale. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arată în această privință: **„Omenirea este confruntată astăzi cu problema gravă a subdezvoltării, care afectează profund întreaga evoluție a vieții internaționale. Zeci și zeci de state ale lumii, reprezentînd o parte uriașă a populației planetei, se găsesc într-o situație dramatică din punct de vedere al dezvoltării economico-sociale. Lichidarea acestei stări de lucruri, asigurarea unei dezvoltări rapide a tuturor popoarelor constituie o necesitate obiectivă pentru așezarea relațiilor internaționale pe baze noi, pentru promovarea unei politici de pace și colaborare”.**

Profundele discrepante în ce privește nivelele de dezvoltare economică ale diverselor state ale lumii actuale nu reprezintă o noțiune abstractă, ci constituie **expresia directă a relațiilor economice și politice internaționale.** Aceste relații determină menținerea diferențelor în ce privește gradul de dezvoltare a diferitelor țări cît și configurația raporturilor dintre diversele țări. Existența decalajelor, a subdezvoltării, are profunde implicații nu numai asupra nivelului de trai al populațiilor din diferite țări ale globului, dar și asupra climatului vieții politice internaționale. De aceea, una din cerințele fundamentale ale creării unui nou tip de relații economice și politice între state presupune lichidarea decalajelor, egalizarea relativă a nivelurilor de dezvoltare economică a diferitelor țări.

Confruntări teoretice privind definirea și geneza subdezvoltării

DEFINIREA SUBDEZVOLTĂRII constituie terenul unor confruntări principale, în care se constată, pe de o parte, existența unor axe fundamentale de gîndire conceptuală, iar pe de altă parte, o nuanțare foarte fină de la gînditor la gînditor.

Una din orientările principale ce se conturează în teoria subdezvoltării este cea pe care am putea-o denumi **concepția stadială a dezvoltării.** Conform acestei concepții, țările lumii au nivele diferite de dezvoltare economică, pentru că ele se află în prezent în stadii diferite ale unui și aceluiași proces de dezvoltare. Gînditori ca C. Clark (The Conditions of Economic Progress), W. W. Rostow (The Process of Economic Growth: Politics of the Stages of Growth) și alții, consideră că în genere națiunile trec prin mai multe faze succesive în diferite momente ale istoriei, în funcție de crearea condițiilor demarajului economic. După opinia lui W. W. Rostow, aceste stadii ar fi: societatea tradițională, societatea de tranziție către demarajul economic, stadiul demarajului economiei, societatea progresului către maturitatea economiei și, în sfîrșit, stadiul consumației de masă.

Această schemă face eronat abstracție de relațiile sociale, considerînd capitalismul ca formă generală și abstractă a oricărei dezvoltări. O altă eroare fundamentală a teoriilor stadiale constă în faptul că, pe baza unor analize de istorie, ele

incercă să tragă cel puțin două concluzii, discutabile evident, referitoare la subdezvoltare, pe de o parte, considerînd-o ca un stadiu pe care l-au parcurs într-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat toate țările care în prezent compun grupul statelor cu economie avansată și apreciînd, pe de altă parte, că într-un viitor previzibil, actualele țări cu o economie rămasă în urmă vor ajunge, sub influența forțelor spontane ale economiei, la un stadiu avansat de dezvoltare.

O teorie cu rezonanță relativ largă este aceea care definește subdezvoltarea pornind de la indicatori ai nivelului de trai, de la rămănerile în urmă în ce privește consumul de bunuri materiale sau prin alte consecințe și efecte ale subdezvoltării înseși, **considerînd deci efectele drept cauze.** De aici și unele concluzii care nu pot rezista unei confruntări cu realitățile. Nu de puține ori se pune accentul în mod exagerat în explicarea subdezvoltării pe fenomenele demografice, așa cum fac gînditori ca E. Gannage (Economie du développement) sau A. Sauvy în unele lucrări mai vechi (Tiers Monde; Théorie générale de la population ș.a.).

Totodată se poate remarca faptul că există **tendințe puternice de eclecticism, de enumerare nediferențiată și neierarhizată** a diversilor factori, procese și fenomene care au determinat geneza istorică și mai ales supraviețuirea subdezvoltării economice pînă în zilele noastre. Tipice sînt în această privință lucrările unor economiști ca H. J. Bruton (Principles of Development Economics), Yves Lacoste (Les pays sous-développés; Géographie du sous-développement), Harvey Leibstein (Economic Backwardness and Economic Growth), G. W. Schmeltz (Economie du Tiers Monde), G. M. Meier (International Trade and Development) și alții.

Determinarea cauzelor subdezvoltării celei mai mari părți a lumii contemporane, în contrast cu dezvoltarea unei minorități de țări, constituie obiectul unei dispute principiale între economiștii marxști și cei nemarxști. Prezintă realitatea în mod deformat și unilateral, economiștii nemarxști nu numai că dau definiții diferite insuficientei dezvoltării, dar o golesc de conținutul ei economic specific imperialismului și politicii de forță și dictează și o prezintă izolat de exploatarea colonială și de supraviețuirea exploatareii sub formele neocolonialismului.

În această ordine de idei, numeroși economiști nemarxști pornesc în explicarea fenomenelor subdezvoltării de la o cauză naturală: inegală repartitie pe glob a resurselor. După opinia unor astfel de economiști, țările ar fi dezvoltate sau subdezvoltate în funcție de abundența resurselor naturale (J. R. Hicks: Essays in World Economy).

Alte teorii, cum este cea elaborată de americanul W. Brand (The Struggle for a higher Standard of Living), consideră că ar exista 4 cauze ale subdezvoltării: productivitatea scăzută a solului acestor țări, lipsa de capital necesar dezvoltării, nivelul scăzut al calificării populației, lipsa unei forțe conducătoare pe plan politic, care să inițieze și să dirijeze procesul dezvoltării.

În realitate, așa după cum viața a dovedit-o, **subdezvoltarea este un rezultat istoric al colonialismului, iar persistența ei este legată de dănuirea relațiilor de dependență economică a țărilor mai puțin dezvoltate față de țările dezvoltate economic și față de monopolurile internaționale sau transnaționale.** Această explicație a subdezvoltării din lucrările economiștilor marxști atît din țările socialiste, cît și din cele capitaliste, poate fi înțilnită deseori și în lucrările unor economiști din școlile radicale nemarxiste (Fr. Perroux, Jacques Freyssinet, J. M. Albertini, Joan Robinson). Ea este în genere explicația de principiu pe care o dau unii dintre cei mai progresiști economiști și oameni politici din țări în curs de dezvoltare nesocialiste (Josué de Castro, Celso Furtado, Leopold Sedar Senghor, Nkrumah, J. Nehru, L. Echeverria ș.a.).

Evidențierea adevăratelor cauze istorice ale subdezvoltării — dominația politică și economică a unei părți din țările lumii asupra majorității statelor și teritoriilor — permite nu numai o condamnare a procedeelor care au dat naștere subdezvoltării, dar și singurul mijloc pentru elaborarea căilor de suprimare a cauzelor determinante care împiedică și azi, sau întîrzie dezvoltarea economiei țărilor mai puțin avansate. Punerea în întregă sa lumină a fenomenului colonial și a formei sale „moderne” de existență — neocolonialismul — drept cauza fundamentală a subdezvoltării reprezintă, deci, nu pur și simplu o explicație teoretică a unei realități contemporane, ci un instrument ideologic și politic în acțiunea de lichidare a inepoierii economice într-o lume a revoluției tehnice-științifice.

Economiștii marxști din țara noastră și din alte țări — capitaliste și socialiste — au pus în evidență că rolul hotărîtor al colonialismului s-a exercitat în două direcții esențiale: în primul rînd, el a determinat polarizarea țărilor în țări bogate și sărace, dat fiind că avuțiile acaparate în colonii și semicolonii s-au transformat în capitaluri care au contribuit substanțial la accelerarea procesului de dezvoltare economică a unui pumn de țări capitaliste. În al doilea rînd, colonialismul a creat un dezechilibru fundamental, structural, în economia regiunilor

subjugate, care a făcut ca economia națională a țărilor dezvoltate să evolueze în direcția creării de sisteme economice complexe, în timp ce coloniile și semicolonile au fost împinse către o specializare îngustă, în producerea de materii prime, minerale și agroalimentare. Prin aceasta a fost creată o diviziune internațională a muncii bazată pe dezechilibre de avantaj.

Economiștii marxști au evidențiat că dispariția sistemului colonial al imperialismului nu a dus instantaneu și automat la lichidarea subdezvoltării, deoarece, în primul rînd, o mare parte a resurselor țărilor eliberate din jugul colonial au continuat să rămînă în mîinile monopolurilor imperialiste, iar, în al doilea rînd, că structura economiei țărilor foste coloniale nu s-a putut modifica brusc sau într-o perioadă scurtă de timp. Pentru lichidarea subdezvoltării trebuie, așadar, înlăturată atît dependența economică față de țările dezvoltate, cît și unilateralitatea structurii economiilor naționale ale țărilor în curs de dezvoltare și, în primul rînd, a țărilor subdezvoltate economic.

Lupta de idei cu privire la direcțiile și strategia dezvoltării

TEORIA ECONOMICĂ actuală cunoaște o intensă confruntare de idei în ce privește definirea direcțiilor și a strategiei dezvoltării economice a țărilor mai puțin avansate ca și a economiei mondiale în genere.

Unii dintre gînditorii contemporani apreciază că omenirea s-ar afla în fața perspectivei unei grave catastrofe în cazul în care procesul dezvoltării și, în primul rînd, al creșterii economice va continua să se dezvolte sub forma sa actuală, de tip exponențial. Tipice în acest sens sînt tezele cunoscutei lucrări „The Limits to Growth”, elaborată sub conducerea lui D. Meadows, ca și teoriile zăgiste care propovăduiesc așa-numita creștere zero. Critica acestor teorii, atît de către economiștii marxști, cît și de către cei nemarxști este cunoscută, stagnarea creșterii economice fiind deseori considerată, pentru țările în curs de dezvoltare, ca echivalentă cu perpetuarea decalajelor internaționale, cu permanentizarea înapoierii lor economice, cu menținerea actualului lor loc în diviziunea mondială a muncii. În acest cadru se constată o nuanțare accentuată a ideilor. Astfel, **M. Mesarović și Ed. Pestel** în lucrarea lor „Omenirea la răspintie”, publicată și în limba română, apreciază că țările lumii ar trebui să cunoască o creștere diferențiată, ceea ce va asigura economiei mondiale o dezvoltare de tip organic, armonioasă și firească, în locul actualei creșteri exponențiale.

În fapt, **ideea dezvoltării are o largă audiență internațională în gîndirea economică, politică și sociologică. Se poate afirma că majoritatea absolută a gînditorilor actuali sînt de acord că toate țările lumii au dreptul la dezvoltare — în sensul în care documentele Națiunilor Unite au definit acest drept.** Dezacordul se constată însă în ce privește precizarea căilor dezvoltării, a strategiei și direcțiilor acesteia, ca și în privința priorităților acordate unuia sau altuia dintre procesele sau factorii dezvoltării.

Ajutorul extern reprezintă pentru unii economiști factorul propulsiv principal al procesului dezvoltării. Pentru unii dintre ei, acest ajutor ar trebui să se materializeze în formarea capitalurilor necesare dezvoltării — așa cum este cazul lui R. Nurske (The Conflict between 'Balanced Growth' and International Specialization). Dimpotrivă, așa cum subliniază numeroși economiști marxști, dar și unii nemarxști ca P. Jalée (Le pillage du Tiers Monde) și Pierre Moussa (Les nations prolétaires), **ajutorul extern nu poate declanșa dezvoltarea economică.** Chiar dacă unii economiști, de pildă W. Brand, pun accentul pe ajutorul internațional necondiționat și controlat exclusiv de foruri internaționale, există o apreciere destul de larg înțilnită în sensul că asistența financiară, ca și relațiile economice externe în general, pot doar să impulsioneze un proces intern de dezvoltare, dar nu să-l și determine. Nu întîmplător, numeroși gînditori politici din țări în curs de dezvoltare pun în ultima vreme un accent tot mai mare pe **rolul hotărîtor al eforturilor proprii ale țărilor lor în vederea lichidării rămîinerii în urmă,** fără ca prin aceasta să nege necesitatea largirii și adîncirii relațiilor economice, comerciale și de cooperare cu alte state.

Un loc de seamă în asigurarea unei dezvoltări economice armonioase și pe termen lung este acordat de către numeroși economiști și politologi factorilor politici, în rîndul cărora accentul este pus mai ales pe doi: în primul rînd, a devenit evident că o condiție esențială pentru desfășurarea procesului dezvoltării economice este cucerirea unei reale independențe naționale: în al doilea rînd, se remarcă locul central pe care mulți gînditori îl acordă statului în procesul dezvoltării.

Ideea independenței naționale este astăzi un bun cîștigat în gîndirea economică și politică a țărilor în curs de dezvoltare, ceea ce nu înseamnă că ea nu continuă să aibă adversari mai

vechi sau mai noi, între care și economistul vestgerman R. F. Behrendt. În acest context **independența economică** a tinerelor state este și ea considerată ca esențială de către numeroși economiști, printre care unii gânditori nemarxiști radicali din țări capitaliste dezvoltate, așa cum este cazul lui Fr. Perroux. O variantă contemporană a gândirii în acest domeniu este oferită de acei economiști ca G. W. Schmeltz, care consideră că țările în curs de dezvoltare și-ar putea apăra independența și interesele în raporturile lor cu țările capitaliste dezvoltate numai printr-o asociere plurinațională. Astfel de idei au inspirat experimente ale unor țări africane sau latino-americane care, constituindu-se în grupări de state, au orientat o bună parte din politica lor împotriva imperialismului și neocolonialismului.

Statul, privit ca factor politic propulsor al dezvoltării, organizator și planificator al acestui proces, este o parte componentă inseparabilă a gândirii economice și politice dominante în multe din țările nesocialiste în curs de dezvoltare, opinie care poate fi întâlnită și în lucrările unor economiști nemarxiști din țări capitaliste dezvoltate. Astfel, J. M. Montias afirmă că statul național poate juca un rol decisiv în procesul dezvoltării, idee pe care o întărim atît la W. W. Rostow, B. Bendix și alții.

Definirea strategiei dezvoltării, în rîndul căreia un rol pre-cumpănitor a fost acordat problemei priorităților, reprezintă de asemenea un cîmp de confruntări teoretice dintre cele mai semnificative. Numeroase eforturi au fost depuse în domeniul teoriei economice pentru a se acredita ideea că țările în curs de dezvoltare nu ar trebui să-și pună problema industrializării, dezvoltarea lor mergînd pe calea amplificării cantitative a sectoarelor tradiționale, furnizoare de materii prime. La unii economiști argumentele în această privință decurg mai ales din **costurile comparative**, așa cum este cazul la J. Viner (Studies in the Theory of International Trade) sau Erasmus H. Kloran jr. (Colonialism and Western Policy), urmîrindu-se să se demonstreze așa-zisele avantaje ale actualei diviziuni internaționale a muncii. La alții, ca de pildă la J. Austruy (Le scandale du développement), nonindustrializarea este argumentată prin **costurile ridicate ale investițiilor cerute de dezvoltarea industrială a unei țări** și mai ales prin întîrzierea cu care sînt obținute rezultatele pozitive ale industrializării asupra nivelului de trai.

Nu rareori, în unele lucrări teoretice ca și în unele programe practice, industrializarea a fost opusă în mod artificial dezvoltării concomitente a agriculturii și este meritul atît al unor economiști marxiști, cît și al unor economiști nemarxiști din țări în curs de dezvoltare că aceste două sectoare nu sînt gîndite ca opuse, ci complementare, după cum se exprimă economistul indian J. Bhagwati (L'économie des pays sous-développés).

În literatura economică internațională se poartă de un șir de ani o amplă discuție teoretică — cu serioase consecințe de ordin practic — în jurul problemei **alegerii tehnicilor adecvate pentru dezvoltarea economică a țărilor cu economie rămasă în urmă**. În formularea diferitelor opinii pe această temă se pleacă, de regulă, de la realitățile acestor țări și anume de la lipsa de fonduri pentru investiții simultane în domeniile principale ale economiei. De-aici, unii economiști trag concluzia că singura soluție pentru țările subdezvoltate ar fi să apeleze la o tehnică rudimentară, înapoiată, consumatoare de forță de muncă și nu de capital. Numeroși economiști — atît din țări în curs de dezvoltare, cît și din țări dezvoltate — pun însă în evidență faptul că tehnica aleasă de o țară în vederea dezvoltării sale economice influențează în mod decisiv dezvoltarea sa economică globală pe termen lung, ducînd la dobîndirea de avantaje sau: dimpotrivă, la pierderi irecuperabile în lupta de concurență de pe piața mondială, ceea ce are repercusiuni asupra încasărilor sale din exporturi, asupra balanței sale comerciale și de plăți și, implicit, asupra nivelului de trai al populației. Pe de altă parte, nivelul tehnicii influențează situația și dinamica folosirii populației active, a forței de muncă, determinînd modificări în structura acesteia.

Viciul de bază al multora dintre abordările teoretice pe tema alegerii tehnologiei este acela că **ele tind să stabilească un „model unic” de alegere și aplicare a tehnicii în țările în curs de dezvoltare**, indiferent de nivelul dezvoltării, indiferent de potențialul de perspectivă al țării, de mărimea populației și deci și a pieței interne, indiferent de condițiile competitivității de pe piața mondială. Cert este că **o condiție esențială în acest domeniu o constituie accesul tuturor țărilor la cuceririle tehnicii și științei mondiale contemporane, fiecare stat fiind singurul for de decizie care poate să holărasească direcțiile și modalitățile de investiție, implicit ale dezvoltării sale economice**.

Programul partidului și documentele Congresului educației politice și al culturii socialiste cu privire la lichidarea subdezvoltării în contextul instaurării unei noi ordini economice internaționale

RELEVIND adîncirea interdependențelor în cadrul economiei mondiale, Programul partidului precizează că: **„Menținerea decalajelor economice afectează grav însăși evoluția economică generală, constituie un factor de îngustare a pieței mondiale, de criză economică, reduce pînă la urmă posibilitățile de dezvoltare și a țărilor înaintate economic. Menținerea unor disproporții mari în nivelul de dezvoltare va genera, inevitabil, instabilitate economică. Disproporțiile economice, fenomenele de criză economică și monetară, indiferent în ce parte a lumii se ivesc, se vor reflecta, pînă la urmă, asupra tuturor statelor”.**

În acest context, instaurarea unei noi ordini economice și politice internaționale constituie o necesitate vitală pentru asigurarea progresului economic și social al tuturor țărilor lumii contemporane. În rîndul statelor care acționează în direcția consolidării unui climat de pace și înțelegere între popoare România se afirmă ca un participant activ și consecvent în eforturile pentru stabilirea unei noi ordini economice și politice internaționale. Un ecou tot mai larg este suscitată de inițiativa noastră la Organizația Națiunilor Unite, de **activitatea neobosită a președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu**, de contactele sale cu reprezentanții ai tuturor țărilor lumii, dezvoltate și în curs de dezvoltare. Atenția cu care este urmărită această activitate pe plan internațional este o dovadă concretă a recunoașterii caracterului științific și realist al politicii statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a aportului pe care el l-a adus la definirea conceptului de nouă ordine internațională.

După cum subliniază documentele partidului nostru, ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, țara noastră consideră că una din principalele condiții ale stabilirii unor noi relații economice și politice între state, ale instaurării unei ordini bazate pe egalitate și echitate, este **lichidarea stării de subdezvoltare economică în care se găsește încă numeroase țări ale planetei**. Așa cum au subliniat aceste documente, decalajele internaționale nu numai că se mențin cu o deosebită persistență, dar au tendința de a se adînci și agrava. România consideră că o astfel de stare de lucruri are implicații deosebit de profunde pentru toate popoarele. În primul rînd, decalajele economice existente împiedică o parte numeroasă din populația globului să beneficieze de roadele civilizației materiale și spirituale pe care o face posibilă actuala dezvoltare a științei și tehnicii. În al doilea rînd, adîncirea decalajelor determină fenomene de instabilitate în întreaga economie mondială. În sfîrșit, așa cum se arată în documentele partidului nostru, „asemenea slări de lucruri generează tensiuni și animozități, creează pericolul agravării instabilității politice și creșterii încordării internaționale, determinînd mari primejdii pentru pacea mondială”. De aceea, lichidarea decalajelor, egalizarea relativă a nivelurilor de dezvoltare economică, a devenit pentru lumea contemporană o preocupare esențială, un imperativ de prim ordin atît pentru dezvoltarea economiei, cît și pentru asigurarea păcii.

dr. N. S. STANESCU

INTREBĂRI :

1. Precizați și analizați cauzele pentru care lichidarea subdezvoltării a devenit o necesitate vitală în epoca în care trăim.
2. Care sînt pozițiile principale ce se confruntă în definirea subdezvoltării și a cauzelor sale istorice.
3. Ce rol joacă în lupta de idei contemporană problema definirii direcțiilor și strategiei dezvoltării economice ?
4. Care este poziția partidului nostru în problema subdezvoltării ?

BIBLIOGRAFIE :

Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. București, Editura politică, 1975, p. 174—184 ;

Nicolae Ceaușescu. Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R. București, Editura politică, 1974, p. 14—28, 33—37.

Nicolae Ceaușescu. Cuvîntare la Congresul educației politice și al culturii socialiste. București, Editura politică, 1976, p. 79—83.

Conceptia președintelui Nicolae Ceaușescu despre noua ordine economică internațională. București, Editura politică, 1976, p. 39—48, 70—106, 255—265, 300—309.

Mai pot fi consultate : Către o nouă ordine internațională. București, Editura politică, 1976, p. 208—234 ; Maria D. Popescu, Imperativele noii ordini economice internaționale. Rațiunea și strategia cooperării. București, Editura politică, 1975, p. 12—21, 109—111. C. Moiscu, Cu privire la conceptul de nouă ordine economică internațională. În „Era socialistă” nr. 6/1975, p. 24—29.

PUNCTE DE VEDERE

CATEGORIA DE FUNCȚIUNE A ÎNTREPRINDERII ÎN TEORIA ȘI PRACTICA ORGANIZĂRII

PRIN ROLUL și implicațiile pe care le are în domeniul organizării, funcțiunea (funcția) întreprinderii constituie o categorie fundamentală cu care operează știința conducerii unităților economice. Aceasta și explică „succesul” de care se bucură această categorie de aproape un deceniu în teoria și practica organizării întreprinderilor noastre.

Definirea categoriei ca atare, așa cum a fost ea făcută în majoritatea lucrărilor de specialitate, cât și utilizarea concretă a funcțiunii, ca instrument de organizare structurală a întreprinderilor, sînt susceptibile de discuție.

Dintre problemele care merită o atenție deosebită, menționăm: conținutul categoriei de funcțiune, virtuțile și limitele acesteia, corespondența dintre funcțiune și compartimentul de muncă și „principiul” individualizării funcțiunilor.

Ce semnifică funcțiunea ?

PRIN DEFINIȚIE, funcțiunea reprezintă o manifestare specifică, un rezultat al realizării unui grup de activități obiective necesare pentru îndeplinirea scopurilor întregii organizații. Principalele criterii de grupare a activităților pe funcțiuni îl constituie omogenitatea operațiilor pe care le comportă, afinitățile naturale ale acestora și caracterul specific al tehnicilor de realizare a lor.

Categoria de funcțiune are un caracter abstract, generalizator, ceea ce îi conferă rolul de instrument util de analiză a activităților în orice unitate economică, indiferent de mărimea sau profilul ei de producție. La nivel de întreprindere, această analiză relevă că o funcțiune sau alta se poate afla în trei situații concrete:

1 **potențială sau virtuală**, adică definită dar neexercitată în întreprinderea respectivă, din rațiuni care țin de asigurarea unei înalte eficiențe a întregului sistem;

2 **integrată la nivel de centrală**, cînd unele activități sînt realizate de unitatea dată, iar altele (de aceeași natură, dar de amploare sau complexitate deosebite), de către centrală sau alte unități;

3 **reală și efectivă**, cînd activitățile respective sînt exercitate integral de întreprinderea dată.

Prin urmare, o întreprindere poate exercita unele funcțiuni în mod integral (de pildă, producția), alte funcțiuni doar parțial (de exemplu cercetarea), și, în fine, altele deloc, dacă profilul activității sau alte considerente nu le justifică.

Cele cinci funcțiuni ale unităților noastre economice, acceptate de majoritatea specialiștilor de la noi (cercetare-dezvoltare, producție, comercială, financiar-contabilă și de personal) sînt, așadar, funcțiuni ale întregului organism economic, manifestarea lor efectivă la un nivel sau altul de organizare, implicînd analiza concretă a activităților reale. În această analiză unele funcțiuni vor fi regăsite integral sau parțial, în timp ce altele nu.

Pe măsură ce procesul integrării activităților se amplifică, centralele industriale preluîndu-și tot mai mult atribuțiile ce le revin, „regăsirea” tuturor celor cinci funcțiuni la nivelul întreprinderilor în situația de reale și efective va reprezenta doar cazuri de excepție. Pe de altă parte, nu trebuie scăpat din ve-

dere că aceste cinci funcțiuni, definite printr-o adaptare a vechiului concept fayolist, nu sînt în măsură să surprindă întregul complex de funcții pe care unitățile noastre economice le realizează. Ne referim la acele funcții care reflectă activități specifice întreprinderii socialiste.

În sistemul nostru social-economic, examinarea funcțiunilor întreprinderilor trebuie făcută, așadar, într-o viziune mai largă decît în contextul capitalist al producției, în strînsă legătură cu conținutul proceselor pe care le reflectă și în modul de realizare a lor pe diferite trepte organizatorice ale economiei.

Corespondența dintre funcțiune și compartiment

CONCEPTUL de funcțiune a întreprinderii este uneori interpretat după modelul organizării și funcționării organismului uman. Așa cum se știe, din punct de vedere fiziologic, funcțiunile organismelor vii (de nutriție, de relații cu mediul etc.) sînt efectuate de organe, țesuturi sau aparate specializate. Desigur, și în domeniul social-economic funcțiunile se pot realiza prin intermediul unor organisme specializate, primele fiind în acest caz un rezultat, o manifestare a funcționării celor din urmă.

În calitatea lor de verigi structurale, organismele constituie grupuri coerente de persoane, cu caracter permanent, reunite sub o autoritate anumită în vederea realizării unor atribuții determinate. Dar relațiile dintre funcțiuni și organisme sînt stabilite în cazul întreprinderilor pe alte baze și criterii decît în natură. Mai întîi, nu în toate cazurile activitățile sînt grupate pe organisme exclusiv după natura lor, în unele situații putînd fi adoptată o combinare a lor după alte criterii, astfel încît operațiunilor omogene să li se alăture structural și alte operațiuni înrudite sau ajutătoare.

Rezultă că în domeniul social-economic, corespondența dintre funcțiuni, în calitate de categorii abstracte și organisme, ca elemente ale structurilor organizatorice, este diferită față de natură. Ca atare, considerăm că orice suprapunere sau identificare a funcțiunii cu compartimentul de muncă nu se justifică nici teoretic, nici practic, fiind, în esență, o transpunere mecanică a principiilor și legilor biologiei în domeniul structurilor create de om.

Identificarea organismelor din structura organizatorică cu funcțiunile, pe axul cărora sînt uneori constituite, a condus în ultimă analiză la ștergerea oricărei deosebiri dintre aceste două categorii, la o suprapunere a lor. Astfel, funcțiunea a fost definită ca fiind „domeniul de activitate al întreprinderii format dintr-un grup de activități omogene, **complementare sau convergente** și în care se exercită o autoritate delegată”¹⁾ (subl. ns.). Din această definiție rezultă:

a) în cadrul funcțiunilor sînt incluse, pe lîngă activități omogene și activități complementare sau convergente, ceea ce corespunde conținutului compartimentelor din structură;

b) conceptul de funcțiune este legat de un fenomen subiectiv — autoritatea exercitată în domeniul respectiv — fapt care ne relevă, de asemenea, un element al organizării structurale.

Unii autori, afirmând în mod just că funcțiunea se referă la un grup de activități omogene, specializate, o definesc în mod eronat ca „domeniu concret în care se exercită autoritatea...”. Alții utilizează la gruparea activităților respective, criteriile de identitate, complementaritate și convergență, ceea ce introduce inexactitatea de la pct. a. În plus, la analiza conținutului funcțiunilor, activitățile sînt divizate pe „atribuții” și „sarcini” ultimele fiind de fapt elemente ale organismului sau compartimentului de muncă. În sfîrșit, alți autori confundă pur și simplu funcțiunea întreprinderii cu funcția (de conducere sau de execuție) deținută de persoane sau compartimente, definind-o prin competențele, autoritatea și responsabilitățile conferite celui care o exercită³⁾.

Operaționalizarea acestui concept, astfel definit, s-a făcut prin elaborarea unor liste de activități pe funcțiuni.

Faptul că unele activități prevăzute în aceste liste n-au putut fi încadrate în nici una dintre cele cinci funcțiuni (cum sînt activitățile de personal, juridică ș.a.) evidențiază mai curînd insuficiența criteriilor definitorii adoptate decît „caracterul general” al acestora sau anumite dificultăți de repartizare a lor datorită „intercondiționării” lor strînse.

În această ordine de idei, o atenție deosebită merită optica prof. J. Simeray, care se pare că a exercitat o anumită influență asupra punctelor de vedere redatate mai sus. Autorul citat consideră că organismele (compartimentele de muncă) sînt elementele fundamentale ale întreprinderii; pentru asigurarea coerenței unui organism (de ansamblu) este necesar ca activitățile sale să fie omogene sau cel puțin convergente. Trecînd însă la clasificarea organismelor, autorul observă, nu fără temeii, că între domeniul delegării de autoritate funcțională și noțiunea de funcțiune în sensul atribuit de Fayol există o discordanță. Această discordanță se datorește bazei diferite de la care pornesc: Fayol clasificase operațiunile după natura lor specifică în funcțiuni; Simeray clasifică organismele în categorii, după activitățile lor specifice. Spre exemplu, dacă un organism acoperă 80 la sută din funcția tehnică, se poate considera că aparține „categoriei tehnice”. Pentru înlăturarea discordanței, autorul propune o redefinire a noțiunii de funcțiune, ceea ce și face. El consideră astfel funcțiunea ca „domeniul concret în care se exercită autoritatea funcțională”⁴⁾. Determinarea domeniului funcțiunii se bazează de acum pe delegarea de autoritate, deci pe o decizie a conducerii întreprinderii, care ține seama alături de afinitățile naturale ale activităților, cît și de nevoile concrete ale întreprinderii. Acest grup de activități constitutive ale funcțiunii vor cuprinde: activități specifice, de aceeași categorie, care caracterizează funcțiunea respectivă: tehnică, comercială și, ca urmare grupate împreună, deși prin natura lor aparțin unor categorii fundamentale deosebite.

Substituind noțiunea de funcțiune, în sensul lui Fayol, cu noțiunea de categorie fundamentală de activitate sau de operație, se ajunge de fapt la ștergerea oricărei deosebiri dintre funcțiune și organism, la identificarea acestor două noțiuni. Unui criteriu obiectiv — natura activităților — i s-a substituit un alt criteriu, subiectiv — decizia conducerii întreprinderii. În această accepțiune, noțiunea de funcțiune are sensul de ansamblu de activități omogene și neomogene a căror responsabilitate este incredintată prin delegare unui director funcțional, care le exercită cu ajutorul organismului (direcție funcțională) asupra căruia el exercită o autoritate ierarhică⁴⁾, adică exact accepțiunea care i s-a dat uneori în literatura noastră de specialitate.

„Individualizarea funcțiunilor” în structură

CATEGORIA de funcțiune a întreprinderii a constituit în mod indubitabil un progres în teoria organizării; ea a permis să se vadă mai clar într-o realitate complexă, a înlăturat multe confuzii terminologice în legătură cu activitățile și compartimentele de muncă, a furnizat un instrument nou pentru analiza structurilor organizatorice.

Din modul în care a fost definită funcțiunea de către H. Fayol, două idei au reținut în mod special atenția:

a) faptul că funcțiunea reprezintă un grup de operațiuni omogene prin natura lor, care comportă utilizarea unor tehnici specifice și care concură la îndeplinirea scopului întreprinderii;

b) faptul că ansamblul funcțiunilor constituie tot ceea ce trebuie făcut pentru a asigura mersul întreprinderii⁵⁾.

În domeniul organizării întreprinderii, funcțiunea reprezintă,

de fapt, o aplicare a principiului diviziunii muncii pe care F. W. Taylor îl aplicase în organizarea științifică a producției în cadrul atelierelor. Utilizarea acestui concept în domeniul conducerii era în deplină concordanță cu sistemul de organizare a producției din acea vreme, cînd utilajele erau grupate după tipul lor și nu după fluxul operațiunilor tehnologice, cînd muncă era adaptată la mașină și nu mașina la om. Așa se și explică de ce școala clasică de conducere și-a așezat concepția sa organizatorică pe axul funcțiunilor, al specializării activităților necesare pentru atingerea scopurilor întreprinderii și nu pe cel al produselor sau proiectelor realizate.

Cu timpul însă, cînd realitățile producției, ale mediului economic și social au devenit mai complexe, au ieșit la iveală și unele limite ale conceptului de funcțiune, ca instrument al organizării structurale.

Astfel, s-a observat că organismele întreprinderilor nu sînt organizate pe funcțiuni pure, ci cuprind activități foarte diverse, că teza școlii clasice privind corespondența dintre funcțiuni și compartimentele de muncă este ambiguă, generatoră de confuzii. Tocmai în această direcție este îndreptată critica modernă, care consideră că punctul de plecare în întreaga organizare îl constituie analiza activităților necesare fiecărei întreprinderi pentru realizarea scopurilor sale și nu o listă oarecare de funcțiuni-tip. Dar analiza activităților era aproape necunoscută în teoria tradițională. Majoritatea autorităților în materie de organizare presupuneau că o întreprindere posedă o serie de funcțiuni-tip, care pot fi adaptate la tot și peste tot fără o analiză prealabilă. Potrivit acestei concepții, într-o întreprindere care fabrică și vinde produse trebuie să ne așteptăm în mod firesc să găsim activități sub eticheta „fabricație”, „proiectare”, „vînzare” etc. În realitate, s-ar putea ca o întreprindere, de o anumită mărime și cu un anumit profil, să cuprindă efectiv toate aceste funcțiuni, dar altele, s-ar putea să nu aibă nevoie de absolut toate sau îi vor trebui altele. Aceste probleme nu pot fi rezolvate prin aplicarea mecanică a unei liste tip. A ignora acest aspect și a ne baza pe o serie de funcțiuni prestabilite, general-valabile, echivalează cu „prescrierea unui medicament pentru un bolnav, înainte de a-i pune diagnosticul maladiei sale”⁶⁾.

Caracterul abstract al funcțiunii, care-i conferă de fapt rolul de instrument util de analiză a activităților, ne relevă totodată și limita ei principală — lipsa de finalitate proprie. Într-adevăr, fiind expresia unor fascicule de activități omogene specializate funcțiunile nu-și află scopul în ele însele, în sensul că numai armonizarea și coordonarea lor poate conduce la atingerea obiectivelor generale ale organizației. Nu trebuie scăpat din vedere că funcțiunile prin însăși natura lor au tendința de atomizare, ceea ce comportă riscul îndepărtării lor de aceste obiective.

Potrivit opiniilor specialiștilor, punctele slabe ale unei organizări funcționale sînt:

1. egocentrismul, în sensul că fiecare conducător de funcțiune consideră că el este cel mai important, caută să dezvolte cît mai mult compartimentul respectiv și încearcă să subordoneze alte servicii, dacă nu întreaga întreprindere, intereselor sale sau ale compartimentului respectiv;

2. îngustețea de vederi, provenită din specializarea și competența necesară în acest caz. Specialistul funcțional poate ajunge să-și limiteze într-afît cîmpul său de acțiune și competența sa profesională încît să devină total inapt pentru exercitarea unei funcții de conducere generală;

3. dificultatea stabilirii obiectivelor și măsurării rezultatelor muncii, pentru că funcțiunea prin însăși natura sa se referă doar la o parte a activității și nu la ansamblul ei; criteriile de apreciere a muncii sînt stabilite mai curînd după regulile profesionale decît în funcție de rezultatele pe care și le propune întreprinderea. În acest fel, organizarea funcțională deturbează atenția și eforturile șefilor de servicii de la obiectivele urmărite.

Aceste trei neajunsuri ale organizării de tip funcțional conduc la multiplicarea nivelelor de conducere și la sporirea nejustificată a aparatului administrativ-funcționăresc.

Dacă întreprinderea atinge un anumit grad de mărime și de diversificare a produselor, apare posibilitatea ca organismele principale ale structurii să fie constituite pe produse sau grupuri de produse, adică pe scopuri. Directorii nu mai răspund de o funcțiune ci de un produs, avînd fiecare organe de studii, de producție, de vînzare ș.a. Optica este total schimbată, structura care rezultă prezentînd în comparație cu organizarea funcțională următoarele avantaje:

Concentrează atenția pe un produs (un scop), sporește randamentul comunicațiilor și accelerează deciziile;

dr. Radu DOAGA

(Continuare în pag. 22)

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

SUB un alt aspect, trebuie spus că concepția și cercetările lui Bălcescu, abordează științific o **problematică economico-socială de primă importanță pentru timpul său și generația imediat următoare**, problematică ce nu s-a aflat decît tangențial în atenția lui Marx. Se știe că în „Anti-Dühring”, F. Engels definind obiectul economiei politice în sensul larg, ca studiere a relațiilor de producție și a legilor economice pe toate treptele de dezvoltare ale societății, nota că economia politică în acest sens larg abia urmează să fie creată, că cercetările economice ale lui Marx au vizat îndeosebi capitalismul și îndeosebi pe exemplul țărilor dezvoltate. Or, studiile lui Bălcescu oferă pentru întia dată o viziune științifică de ansamblu asupra **problematicii economice a modului feudal de producție**. Ele cuprind idei și teze valoroase vizind formele multiple de exploatare prin mijloace economice și extraeconomice, implicațiile tehnice și sociale ale înzestrării parțiale a producătorului cu mijloace de producție și ale legării sale de pămînt, privind transformarea treptată a scopului producției feudale din obținerea de valori de întrebuintare în obținerea de valori de schimb și consecințele acestora asupra goanei după supramuncă, cuprind o analiză pertinentă a procesului complex de agravare a exploatarei și contradicțiilor societății feudale. Teza expropriării expropriatorilor, ca un act de dreptate istorică, teză centrală în opera revoluționarului român — ca dealtfel și în cea a lui Marx — constituie concluzia logică a întregii analize economico-sociale a dezvoltării feudalismului¹⁾.

Mai tirziu Lenin, pomînd de la condițiile Rusiei, va acorda o atenție deosebită studierii teoretice a feudalismului și procesului de descompunere a feudalismului. Tezele și ideile lui Lenin vor confirma însă multe din ideile și tezele lui Bălcescu, privind modul de producție feudal.

Metoda utilizată în cercetare de gînditorul român se distinge printr-un istorism științific cu numeroase elemente fundamentale de dialectică materialist-istorică, situîndu-se și ea la nivelul — și în multe privințe chiar deasupra — celor mai valo-

NICOLAE BĂLCESCU,
*gînditor social
de talie
europeană (II)*

roase realizări ale gîndirii sociale europene, din acea vreme, prefigurînd sau anticipînd unele elemente de bază ale metodei marxiste. Întreaga analiză a istoriei și a societății contemporane lui se derulează pe fondul înțelegerii rolului determinant al economicului în raport cu factorul natural, politic sau spiritual, al înțelegerii sau întuirii raportului dialectic dintre ceea ce Marx a numit forțe de producție, relații de producție și suprastructură, pe fondul înțelegerii progresului ca un proces legitim, obiectiv, a faptului că progresul reprezintă unitatea dintre acumulările cantitative și salturile calitative, a înțelegerii luptei de clasă, a revoluției ca motor al progresului, pe fondul înțelegerii progresului ca o trecere de la un anumit mod de producție la altul superior, a faptului că fiecare formă de organizare socială este o treaptă necesară și totodată istoricește trecătoare²⁾.

Metoda istorică, abordarea istorică la

Nicolae Bălcescu, nu se reduce astfel la istorism, ca în cazul vechii școli istorice germane, nici la o simplă cercetare a evoluției în timp a fenomenelor, a evenimentelor, ca în cazul multor istorici burghezi francezi, nici la invocarea istoriei pentru a demonstra că societatea merge pe o cale „greșită”, ca în cazul istoricilor romantici sau mic burghezi, ci include **înțelegerea caracterului istoricește trecut al diferitelor „orinduri economice”, a direcțiilor necesare, legice ale dezvoltării viitoare**, include studierea cauzelor care determină apariția, dezvoltarea și dispariția unor anumite forme social-economice, înseamnă încercarea de a dezvălui legile care guvernează dezvoltarea socială, precum și a forțelor sociale chemate să înfăptuiască progresul. **Se poate aprecia că tocmai găsierea mijloacelor concrete și a soluțiilor practice de realizare a cerințelor legilor progresului social reprezintă scopul tuturor cercetărilor lui Nicolae Bălcescu.**

Altfel spus, întreaga sa activitate științifică și practică este subordonată unei singure idei fundamentale: **înlocuirea prin luptă a sistemului feudal perimat cu un alt sistem superior**, proces revoluționar de care depindea, în concepția sa, înfăptuirea tuturor dezideratelor majore ale progresului național, economic, social. Dar ideea fundamentală a marxismului este aceeași: **inevitabilitatea pieirii capitalismului și misiunea istorică a proletariatului.**

Existența unei teorii generale, a unei concepții teoretico-economice de ansamblu, cu valoroase coordonate științifice, rezultă și din **sistemul de categorii economice utilizat, din modul de concepere a acestor categorii economice.** Este drept Bălcescu nu a formulat definiții savante, dar este limpede că, în pofida unor imprecizuni terminologice și uneori chiar de fond, categoriile economice utilizate au în majoritatea cazurilor un conținut social și istoric bine precizat. În această ordine de idei este deosebit de valoros și semnificativ faptul că, înainte de Marx, sau, în orice caz, independent de Marx, Bălcescu a înțeles, analizat și utilizat diferite categorii economice ca expresii teoretice ale unor relații de producție istoricește determinate.

FIȘE

BIBLIOTHECA ECONOMICA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI ECONOMICE

CONTRIBUȚII
LA PERFECȚIONAREA
ORGANIZĂRII
ȘI CONDUCERII
UNITĂȚILOR
INDUSTRIALE

33

EDITURA ACADEMIEI
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

● *In lucrarea Contribuții la perfecționarea organizării și conducerii unităților industriale, apărută sub redacția dr. Petre Rotaru, dr. Ovidiu Nicolescu, Dragoș Cigusiievici, în colecția „Bibliotheca oeconomica” (Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1976, 220 p.), colectivul „Știința conducerii economiei socialiste” din Institutul de cercetări economice consemnează rezultatele cercetărilor efectuate timp de cîțiva ani de dr. Ovidiu Nicolescu, dr. Petre Rotaru, Cecilia Manițiu, dr. Rudolf Dootz, Gheorghiuța Căprărescu, Dragoș Cigusiievici, Elena Steiu și Ioan Bratu, avînd drept obiectiv principal desprinderea unor modalități de raționalizare pe mai departe a sistemului de conducere a activității industriale.*

Abordarea diferitelor aspecte s-a făcut separat pentru

fiecare din principalele grupe de activități care se realizează în cadrul întreprinderilor și centrelor: cercetare-dezvoltare de natură tehnică; investiții-construcții; producție; aprovizionare; desfacere; financiar-contabile și personal. Studiile relevă în primul rînd îmbunătățirea simțitoare a funcționalității sistemului de conducere și organizare al unităților industriale. Totodată, rezultă importante rezerve de creștere a raționalității în sfera sarcinilor, competențelor și responsabilităților atribuite diferitelor eșaloane ale industriei, în metodele de conducere și organizare folosite, în stilul de conducere al cadrelor cu funcții de răspundere din ministere, centrale și întreprinderi, în raționalizarea sistemului informațional ș.a. Cartea conține un rezumat în l. rusă.

Indicatorii productivității muncii

● *La rubrica „Schimb de opinii” revista VOPROSI EKONOMIKI inserează în nr. 10/1976 articolul lui S. Kircă Pokazateli privind productivitatea muncii, în care autorul ajunge la concluzia că este imposibil să se găsească un indicator ideal, care să răspundă tuturor exigențelor ce se ridică la măsurarea productivității muncii și că, deci, nu este cazul să se caute acest indicator. Soluția ar fi să se perfecționeze indicatorii folosiți (ceea ce evident nu exclude și căutările pentru un alt sistem de indicatori). Perfecționarea dorită a indicatorilor depinde în mare măsură de precizarea noțiunii de productivitate a muncii. Autorul consideră că productivitatea muncii sau rodnicia muncii este raportul dintre produsul muncii și cheltu-*

Bunăoară pentru Bălcescu proprietatea este o relație socială, un fapt social, care se modifică odată cu progresul societății. Legat de aceasta, categoriile economice de clasă, dijmă, exploatare, muncă silită, cămătă, etc., sint expresia unor raporturi de producție feudale, pe cind categoriile economice ca proprietate liberă sau bazată pe muncă, muncă liberă, cultură agricolă mare și mică, dobîndă, credit, profit, rentă sint utilizate de Bălcescu în referințele la societățile occidentale avansate ale timpului³⁾.

Multe din scrierile consacrate în ultimii ani concepției economico-sociale a revoluționarului român au evidențiat și subliniat **originalitatea** acestei concepții în raport cu predecesorii și contemporanii săi, atît în plan național cit și internațional. Mai există însă unele studii, apărute sau reeditate chiar și în ultimii ani în care, recunoscîndu-se într-un fel sau altul anumite aspecte de originalitate se subliniază după părerea mea, cu prea multă insistență influențele unor gânditori sau curente sociale occidentale, indeobște franceze. Și nu este vorba de idei și teze periferice ci chiar de idei fundamentale ale concepției lui Bălcescu, ca de pildă, ideea de exploatare a unei clase de către alta, a împărțirii societății în clase și a luptei de clasă, ideea dreptului necesar și a dreptului la muncă, necesității îmbunătățirii stării materiale și morale a poporului muncitor, a superiorității muncii libere în raport cu cea silită, chiar ideea împroprietăririi țăranilor, a legitimității doar a proprietății bazate pe muncă proprie etc. În legătură cu astfel de opinii doresc să-mi exprim punctul de vedere.

Acceptînd chiar că fiecare din ideile și tezele susmenționate, luate izolat, există în opera unuia sau altuia dintre gânditorii occidentali, că Bălcescu a cunoscut aceste opere și a preluat ideile respective, se cere relevantă poziția sa în procesul selecției ideilor și tezelor preluate și, mai mult, originalitatea concepției de ansamblu, care nu este deloc eclectică ci dimpotrivă de o **coerență logică impecabilă, reprezintă un tot organic, un sistem de gândire ale cărui părți**

componente sint concordante, o concepție de ansamblu pe care nu o găsim la nici unul din predecesorii lui Bălcescu chiar la nivel european. De pildă, la romantismul de tip sisonidian întîlnim, ca și la Bălcescu, critica societății existente, evocarea unor fapte glorioase ale trecutului, justificarea micii proprietăți și a micii producții țărănești etc. Dar, în timp ce romanticii privesc înapoi, dorînd întoarcerea la o societate de mici producători, **Bălcescu privește înainte, spre o societate nouă, superioară față de cea existentă**; în timp ce romanticii socot mica proprietate și producția ca formă ideală, Bălcescu evidențiază și limitele lor, incapacitatea de a introduce progresul tehnic, relevă superioritatea economică și tehnică a marii culturi, a marii producții; în timp ce romanticii critică și condamnă progresul tehnic Bălcescu îl elogiază și îl dorește pentru țara sa; în timp ce romanticii au o concepție generală idealistă, voluntaristă, Bălcescu promovează ferm ideea de legitate, de progres legic, independent de voință și conștiința oamenilor ș.a.m.d. La fel, socialismul mic-burghez de tip proudhonist consideră legiile și categoriile economice ca fiind veșnice, în timp ce Bălcescu înțelege conținutul lor social și istoricește trecător; în timp ce proudhoniștii caută soluția rellelor criticate în reforme în domeniul circulației și repartiției, **Bălcescu găsește soluția în schimbarea modului de producție**; în timp ce proudhoniștii preconizau o societate de tip mutualist, asociaționist, Bălcescu propune o societate bazată pe proprietatea individuală mică și mare; în timp ce la proudhoniști Banca populară e un „panaceu universal” cu ajutorul căreia s-ar lichida exploatarea prin dobîndă, la Bălcescu instituția națională de credit era o modalitate de a evita capitalul străin, de a consolida independența ce urma să fie cucerită; iar pe de altă parte, era o instituție necesară pentru mobilizarea capitalurilor libere în vederea stimulării activității economice, inclusiv un mijloc de infăptuire a reformei agrare și de sprijinire a țăranimii, iar lichidarea exploatării era legată de lichidarea sistemului social feudal.

La socialiștii utopici, indeosebi la saint-

simoniștii de diferite nuanțe, ca și la Bălcescu, întîlnim ideea progresului legic, a caracterului istoric trecător al diferitelor tipuri de societate, ideea necesității trecerii la o societate mai bună pentru cei ce muncesc, ideea rolului pozitiv al progresului tehnic, al productivității sporite a muncii libere etc. Dar, ei vād trecerea la societatea viitoare prin apelul la bunăvoința, rațiunea și filantropia claselor stăpînitoare în timp ce **Bălcescu preconiza lupta de clasă, revoluția maselor exploatare și asuprite; unii din ei vād cauza exploatării în încălcarea legii valorii sau lipsa de moralitate, în rapacitatea și egoismul claselor avute în timp ce Bălcescu o deduce din relațiile economice reale; dacă la utopiștii muncitorimea era doar o clasă care suferă și care trebuie ajutată din afară, la Bălcescu, poporul care suferă, la un moment dat se răscoală și mătură răul**; dacă utopiștii sperau în reorganizarea societății prin forța de atracție a unor experimente model, iar unii prin progresul tehnic-științific, Bălcescu pune problema prefacerii revoluționare a întregii societăți subliniind că progresul tehnic devine pe deplin posibil în cadrul noilor relații sociale. Să mai adăugăm aici și aprecierea lui Marx că majoritatea „sectelor” socialist-utopice sau mic-burgheze au devenit, în preajma revoluției de la 1848, orientări reacționare, care creau confuzii în rîndul forțelor progresiste.

Observăm deci, că deosebirile privind concepția de ansamblu sint esențiale; ele se referă la cauzele rellelor, modul de înțelegere a dezvoltării sociale, modul de soluționare a problemelor, direcțiile dezvoltării viitoare, forțele sociale și mijloacele practice chemate să infăptuiască progresul.

V. IOȚA

1) Vezi „Despre împroprietărirea țăranilor” în „N. Bălcescu”, loc. cit. în partea I a articolului, p. 165-167.

2) Vezi „Reforma sațială la români”, loc. cit. în partea I, p. 255.

3) Ibidem, pag. 268-277, 290-305.

ielile de muncă pentru produce-rea lui (sau invers), iar eficiența muncii este raportul dintre efectul muncii și cheltuielile necesare pentru acest efect (sau invers), efectul muncii necoincînd cu produsul muncii.

Pentru echilibrul internațional este necesară decolarea lumii a treia

● În articolul De quelques trajets énergétiques pour le XXI-e siècle (Despre unele orientări energetice pentru secolul XXI), apărut în revista FUTURIBLES (nr. 5/1976), Jean-Romain Frisch consideră că problema energiei va înceta în perspectivă să fie acută – „după anul 2000 se poate prevedea o destindere pe piața energiei” – dar, că, în schimb, consumul tinde să crească puternic în anii imediați. Există, deci, spune el, o problemă de responsabilitate imediată pentru țările industria-

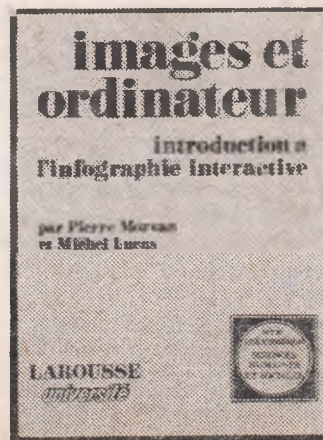
lizate. Ele trebuie să introducă, începînd încă de pe acum, mijloacele necesare pentru a acoperi expansiunea viitoare a consumului, precum și cele necesare pentru a reduce această creștere. Autorul are în vedere dezvoltarea surselor noi de energie și diminuarea pierderilor, astăzi încă mari, rezervîndu-se totodată lumii a treia energiile ce-i sint necesare sub formă de hidrocarburi. Dat fiind că creșterea economică și demografică este „inscrisă în fapte”, panta va fi încă foarte rapidă pînă în anul 2000.

Dar, spune J.R.F., „decolarea lumii a treia este indispensabilă pentru echilibrul internațional dacă nu din punctul de vedere al unei justiții elementare”.

Infografie

● Pe parcursul dezvoltării ei, informatica a încercat să satisfacă cerințele utilizatorilor, ex-

tinzînd indeosebi folosirea dispozitivelor periferice de editare a datelor și rezultatelor (imprimante, plottere etc.), ajungîndu-se în faza actuală la o diversitate de aparate periferice cu editare ilustrată și cu un software adecvat. Ansamblul a-

FIȘE

cestor tehnici de programare – software specializat – necesar funcționării dispozitivelor periferice cu ieșire grafică este denumită infografie, ramură nouă a informaticii. Cartea autorilor Pierre Morvan și Michel Lucas (Larousse, 1976, 336 p.) tratează vizualizarea grafică conversațională și este denumită infografie interactivă. Vizualizarea grafică conversațională apare astfel ca o unealtă ideală de apropiere spre o simbioză între om și mașină, intrucît această formă de exprimare este singurul mijloc de comunicare universală. Este știut că vizualizarea înseamnă, înainte de toate, prezentarea informațiilor numerice rezultate într-un sistem informatic, sub formă imediat inteligibilă de către ochiul uman și anume sub o formă de desen.

Categoria de funcțiune a întreprinderii

(Urmare din pag. 19)

2 responsabilitățile sînt mai clar definite, fiecare director fiind judecat după rezultate măsurabile: motivarea și dinamismul oamenilor sporesc considerabil;

3 organizarea internă este mult simplificată, în sensul că problemele de programare, de gestiune a stocurilor, de calculare a prețului de cost ș.a. pierd din complexitatea generată de numărul mare de produse care circulă în toate secțiile de producție. De aici, o reducere a cheltuielilor și o sporire a eficienței. În plus, prezintă un grad de elasticitate mai mare pentru că adăugarea sau scoaterea din producție a unui produs nu produce perturbații în structura de ansamblu;

4 pericolul atomismului funcțional, care riscă să se manifeste în condițiile în care fiecare director este responsabilul unei activități specializate, relativ îndepărtate de producție se reduce aproape la zero;

5 conducerea superioară a întreprinderii, care în prima formulă nu putea evita multiplele probleme ale cooperării interfuncționale, se găsește complet degajată de chestiunile curente, putînd astfel să se consacre deciziilor pe termen mediu și lung.

În același timp, structura pe produs prezintă și inconveniente și mai ales unele limite de aplicare. Acestea decurg din natura însăși a activității întreprinderii, care poate fi indivizibilă din punct de vedere tehnologic sau comercial, sau din punct de vedere al mărimii unității economice, care atunci cînd este sub o anumită limită nu-și poate permite să întrețină compartimente pe produse.

Cîntărirea avantajelor și dezavantajelor pe care le prezintă fiecare din cele două formule de organizare ne arată că structura pe produse conduce la efecte mai bune față de structura funcțională.

După cum arată practica conducerii, organizarea funcțională

poate fi aplicată în orice întreprindere. Problema constă, așadar, în stabilirea posibilităților de aplicare a structurii pe produse. Un caz limită îl constituie întreprinderile care fabrică un singur produs: energie electrică, ciment, ulei ș.a. în care întreaga activitate este concentrată într-o singură direcție și unde compartimentele pot fi constituite pe funcțiuni. Structurarea pe produse poate fi luată în considerație în cazul unităților economice care fabrică mai multe produse diferite sau atunci cînd sînt realizate în unități de producție separate: construcțiile de mașini, industria electronică, industria chimică, așa cum este cazul cu multe din centralele noastre industriale.

Opțiunea dintre cele două genuri principale de organizare nu este, așadar, deloc simplă. Alegerea criteriului primar de structurare, stabilirea compartimentelor care să depindă direct de conducerea superioară a întreprinderii trebuie să se bazeze atît pe o analiză atentă a caracteristicilor întreprinderii, cît și pe analiză comparată a avantajelor fiecărei variante din punct de vedere al specializării, integrării, coordonării, controlului, informării, cheltuielilor și îmbunătățirii generale a activității de conducere.

La noi, modalitatea organizării structurilor pe produs n-a fost analizată teoretic pînă acum. S-a apreciat în unele lucrări chiar că posibilitatea compartimentării pe acest criteriu n-are prezența nici un fel de interes de ordin practic pentru întreprinderile noastre.

1). P. Turcu și O. Nicolescu. Structura organizatorică a întreprinderii industriale, în Conducerea științifică a întreprinderii, București, Ed. politică, 1970, pag. 62.

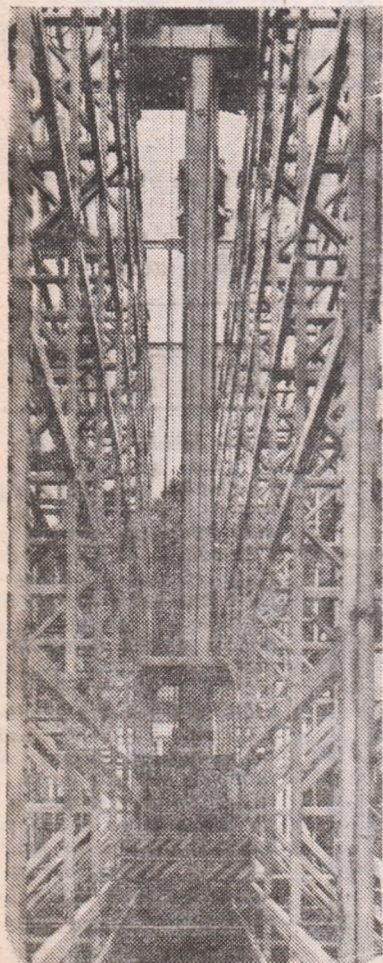
2). P. Vagu. Conducerea, organizarea și planificarea unităților industriale. București, Ed. didact. și pedagog., 1975, pag. 63.

3). J. P. Simeray. La structure de l'entreprise, Paris, 1966, pag. 30.

4). Op. cit., pag. 34.

5). Fie că întreprinderea este simplă ori complexă, aceste grupe de operațiuni sau funcțiuni esențiale se întîlnesc întotdeauna (H. Fayol, Administration Industrielle et Générale, Dunod, Paris, 1956, pag. 1).

6). Peter F. Drucker. La pratique de la direction des entreprises, Ed. d'Org., Paris, 1957, pag. 201.

balkancar

TRADIȚIE ȘI CONTEMPORANEITATE

Înălțime optimă de stivuire,
coridoare de trecere, reduse la minimul teoretic –
acestea sînt calitățile distinctive
ale mașinilor pentru aranjat stelaje BALKANCAR

Balkancar

Înălțime de ridicare – 8–12 metri
Lățimea coridorului de lucru – 900–1 700 mm

Exportator :
BALKANCARIMPEX
Bulgaria, Sofia, str. Alabin 56
Telex 0222386

REPREZANTANȚA COMERCIALĂ
BULGARĂ
București, str. Galați 32
Telefon 11 20 87.

CONDUCEREA ECONOMIEI ÎN REPUBLICA POPULARĂ UNGARĂ: PERFECTIONĂRI ÎN 1976

ÎN CURSUL cincinalului 1971—1975 realizarea amplului program trasat de Congresul al X-lea al P.M.S.U., a asigurat o dezvoltare dinamică a economiei R.P. Ungare — se arată într-o care apărută recent la Budapesta.¹⁾ S-a lărgit baza tehnico-materială a socialismului, a crescut avuția națională, ritmul mediu anual de creștere a produsului social a fost de 6%, iar cel al venitului național de 6,3%. De remarcă că sporirea venitului național s-a realizat integral pe seama ridicării productivității muncii. Creșterea venitului național a permis realizarea unui volum de investiții cu 50% mai mare față de cincinalul precedent.

Corespunzător dezvoltării economiei naționale și sporirii venitului național, a crescut și nivelul de trai al oamenilor muncii. Venitul real pe locuitor s-a mărit cu 26%, iar retribuția reală cu 18%, încadrându-se în prevederile planului cincinal. S-au construit 430 000 de apartamente, iar numărul locurilor în grădinițele de copii a sporit cu 90 000.

S-a dezvoltat în ritm rapid comerțul exterior al R.P. Ungare, extinzându-se în special relațiile și schimburile de mărfuri cu țările din cadrul C.A.E.R. Ținând seama de rolul important al comerțului exterior în economia Ungariei (valoarea exportului reprezintă circa 50% din venitul național), accentuarea proceselor inflaționiste pe piața capitalistă, sporirea vertiginoasă a prețurilor la petrol și o serie de materii prime au influențat negativ balanța comerțului exterior, provocând unele pierderi economiei naționale. Pentru a se asigura continuitatea dezvoltării economiei naționale a fost necesară aplicarea unor măsuri eficiente de reglare a economiei care să diminueze influența negativă a conjuncturii de pe piața mondială capitalistă. În cadrul acestor preocupări se înscrie și lucrarea, menționată mai sus, a prof. Otto Gado — „Sistemul nostru de reglare a economiei în anul 1976“.

Autorul ia drept punct de plecare în dezvoltarea tezelor sale analiza influențelor negative ale creșterii prețurilor la materiile prime și combustibili asupra dezvoltării economiei naționale. Desigur că modificările care au loc pe piața mondială pot avea o influență mai mare sau mai mică asupra creșterii economice dintr-o țară sau alta. Important este, însă, ca influențele negative să fie reduse sau eliminate prin măsuri economice interne, prin eforturi proprii sporite. Și tocmai aici rezidă meritul incontestabil al lucrării la care ne referim.

Autorul analizează eficiența economică a principalelor domenii ale vieții econo-

mice, îmbunătățirea planificării și a modului de adoptare a deciziilor. În această viziune abordează el structura producției industriale și agricole, investițiile, formarea prețurilor și beneficiilor, formele de reglare a retribuției muncii și veniturilor, circulația mărfurilor, serviciile pentru populație, comerțul exterior. Totodată, O. Gado subliniază măsurile ce se impun a fi luate pentru a determina o creștere a producției și exportului, precum și a productivității muncii, care să asigure cu preponderență sporirea venitului național, prevăzută în actualul cincinal.

Meritoriu este, de asemenea, faptul că lucrarea tratează problemele eficienței economice, ale beneficiilor, prețurilor și salariilor, ale producției și comerțului, incluse într-un sistem unitar, privit în evoluția sa, dând astfel economiștilor și organelor de decizie posibilitatea ca — pe baza unor aprofundate studii la nivel atât macro, cât și microeconomic — să direcționeze științific căile creșterii și reglării centralizate, să ridice nivelul planificării și să asigure o corelație optimă între scopul urmărit și mijloacele de planificare și reglare a economiei. În strânsă legătură cu rezolvarea acestor probleme și în același timp, ca o condiție a succesului acționează îmbunătățirea conducerii la toate nivelurile. Inițierea Comitetului Guvernamental al Planului, extinderea competenței și răspunderii Oficiului Național al Planului, dezvoltarea activității de planificare a consiliilor populare, precum și întărirea activității de orientare și de control a partidului în domeniul economic, se înscriu printre măsurile principale luate de partid în perfecționarea conducerii planificate a economiei socialiste.

Un loc important în lucrare ocupă analiza influenței modificărilor de prețuri la materiile prime și combustibili pe piețele externe asupra prețurilor interne. Legat de aceasta, după părerea autorului se impune ca modificările prețurilor de producție să se facă în așa fel încât să oglindească fidel și permanent costurile efective. De aceea, el apreciază că măsurile de reglare aplicate în anii 1975 și 1976 trebuie perfecționate în continuare în scopul de a asigura imbinarea armonioasă a prețurilor interne cu cele externe, pentru a se menține mișcarea permanentă a prețurilor, dirijarea lor centralizată, stabilitatea lor relativă, precum și o acomodare flexibilă a prețurilor de producție față de prețurile externe variabile, în vederea ridicării eficienței activității economice. În acest context măsurile de re-așezare a prețurilor nu trebuie, după părerea autorului, să afecteze prevederile legate de ridicarea nivelului de trai. Creș-

terea prețurilor de producție nu trebuie să influențeze exagerat prețurile bunurilor de consum, ci să determine mișcarea planificată a acestora.

Perfecționarea sistemului de retribuire și de cointeresare a lucrătorilor în obținerea unor rezultate calitativ superioare, a unei înalte eficiențe economice ocupă un spațiu larg în lucrarea la care ne referim. Autorul pornește de la faptul că fiecărei etape de dezvoltare îi corespunde și o anumită formă de reglare a retribuției. În perioada actualului cincinal, perfecționarea sistemului de retribuire trebuie să contribuie la gospodărirea eficientă și utilizarea rațională a forței de muncă; să facă posibilă cunoașterea diferențiată — în cadrul întreprinderilor — a realizărilor și rezultatelor muncii individuale; să asigure menținerea puterii de cumpărare în cadrul prevederilor planificate etc.

În cea mai mare parte a ramurilor producției materiale sporirea retribuției pentru muncă, a veniturilor întreprinderii trebuie să depindă — arată autorul — de creșterea generală a eficienței, de volumul contribuției la venitul național și de folosirea rațională a muncii vii. Autorul analizează fiecare formă de retribuire, căile de cointeresare a muncitorilor, tehnicienilor și cadrelor de conducere în creșterea producției și a eficienței acesteia, a venitului național — realizări care să permită înlăptuirea politicii statului în domeniul ridicării nivelului de trai al populației.

O atenție deosebită acordă autorul problemelor legate de reglementarea investițiilor. În vederea realizării obiectivelor creșterii economice este necesară perfecționarea planificării investițiilor, ridicarea eficienței acestora, în așa fel încât să se asigure o armonie între scopurile dezvoltării și posibilitățile financiare, să se determine creșterea ponderii creditelor în finanțarea investițiilor, să se realizeze o reducere a termenelor de punere în funcțiune a obiectivelor respective. Noul sistem de finanțare a investițiilor urmărește în principal generalizarea recuperării fondurilor de investiții și, ca urmare, reducerea sau eliminarea alocațiilor de la buget. Autorul analizează o serie de factori care influențează la nivel macro și microeconomic realizarea acestei orientări, soluțiile care trebuie adoptate în vederea obținerii rezultatelor dorite.

Problemele legate de înlăptuirea comerțului exterior și interior ocupă, de asemenea, un loc important în economia lucrării. În acest cadru se insistă mult asupra aspectelor legate de cursul de revenire (în strânsă corelație cu factorii care-l influențează), de extinderea producției pentru export conform cerințelor pieței externe și asigurarea elasticității acesteia în funcție de schimbările care survin pe diferite piețe, asupra aspectelor legate de import și de îmbunătățirea activității și eficienței întreprinderilor de comerț exterior și perfecționarea sistemului de reglare a relațiilor acestora cu întreprinderile productive, de eficiența și rentabilitatea activității comerciale interne etc.

Prin problematica bogată, prin competența cu care sînt analizate multiplele aspecte ale sistemului de conducere economică, prin concluziile la care ajunge autorul, lucrarea se impune ca o realizare valoroasă, interesantă, care dă o imagine asupra preocupărilor organelor de conducere și ale economiștilor maghiari pentru rezolvarea problemelor pe care le ridică dezvoltarea neîntreruptă a economiei naționale a R.P. Ungare.

prof. dr. Mircea POPOVICI

¹⁾ Otto Gado, Közgazdasági szabalyozó rendszerünk 1976-ban. Kossuth Könyvkiadó 1976, Budapest.

Conceptul de DEZVOLTARE RURALĂ INTEGRATĂ (II)

De la aspecte conceptuale la demersuri operaționale și invers

Din investigațiile teoretice conceptuale ca și din experiența și mijloacele utilizate în practică, încercăm să desprindem care ar putea fi principalele ELEMENTE componente ale unei concepții despre dezvoltarea rurală integrată? Cum se leagă ele într-o viziune cât mai coerentă?

Însăși evoluția istorică, realitățile au confirmat întotdeauna că nu există concepte sau strategii model, posibil de aplicat ai-doma în orice loc și orice timp. Însuși cuvântul strategie presupune formularea unui răspuns specific, valabil pentru anumite condiții concrete, în cadrul unor oportunități și resurse particulare, al unor opțiuni proprii. Fiecare caz, fiecare țară constituie un macrocosmos specific, cu o constelație de particularități economice, sociale, politice etc., ca și cu anumite date concrete ale diferitelor probleme. Din această cauză nu pot fi elaborate modele operaționale general valabile, ci cel mult schițate modele logice teoretice cuprinzând aspecte principale, simplificate, enunțative care se cer adâncite de cercetări teoretice și empirice, bazate pe realități și experiențe proprii fiecărei țări și permanent adaptate la noua constelație de date și fapte. O strategie, prin natura ei, poate deveni operațională numai dacă este elaborată în condițiile unor situații reale, bazată pe date reale.

Dar există și aspecte cu un grad mai mare de generalitate. De exemplu, odată cu creșterea productivității în agricultură se simte tot mai acut nevoia de noi locuri de muncă, care să poată absorbi mâna de lucru eliberată din agricultură și cea provenită din sporul natural al populației. Absorbirea acestui surplus de populație agricolă poate avea loc, în principiu, pe două căi: (a) fie prin exodul forței de muncă în căutare de locuri de muncă, de regulă spre centrele urbane, industriale, (b) fie prin crearea unor locuri de muncă în mediul rural. Problema are o mare importanță principală, opțiunea punându-și o amprentă puternică asupra orientării dezvoltării economice și sociale.

Un exod rural masiv, așa cum s-a produs în cadrul dezvoltării industriale capitaliste*) și cum există tendința de a se repeta în unele țări în curs de dezvoltare, are consecințe pe termen lung într-o dezvoltare inegală, generează și dezechilibre regionale profunde în interiorul țării, greu de surmontat ulterior. Costurile unei echilibrări ulterioare sau ale descongionării urbane sînt mult mai ridicate, dacă acest lucru mai este posibil. Un inconvenient deosebit de mare, economic și social, pentru țările în curs de dezvoltare, născut din această migrație, constă atât în riscul de eroziune social-economică a regiunilor părăsite, cât și în creșterea congestionării, presiunilor și mizeriei orașelor prin îngroșarea rîndurilor somajului urban.

Reducerea relativă a forței de muncă ocupate în agricultură (spun relativă pentru că în anumite ipoteze, pentru anumite perioade, populația ocupată poate crește în expresie absolută pe seama extinderii suprafețelor cultivate și a dezvoltării unor activități în unele sectoare agricole sau conexe) nu trebuie să coincidă în mod necesar cu un exod rural masiv. Pentru a evita însă o asemenea evoluție este necesară amorsarea unui proces de diferențiere a muncii în perimetrul rural, crearea unor noi locuri de muncă în sectoare neagricole, integrarea lor cu cele agricole și crearea unor structuri organizaționale și instituționale, economice, sociale, administrative și politice adecvate, transformînd astfel aceste comunități rurale în adevărați „poli de dezvoltare“ ai economiei naționale. Este poate momentul să subliniem încă o dată că nu înțelegem dezvoltarea rurală ca o alternativă a procesului modern de industrializare, că ea nu exclude și nici nu se opune dezvoltării marii industrii, de bază, amplasată în centre industrial-urbane. Ea se

inscrie doar ca o concomitență, a cărei orientare și amploare depinde în cadrul fiecărei strategii de elementele concrete, specifice ale fiecărei țări și etape.

Însăși logica internă a sistemului specific conceptului de dezvoltare rurală integrată, depășește limitele unei simple dezvoltări a agriculturii. Aceasta înseamnă că EXIGENȚELE și CONCOMITENȚELE necesare creșterii și dezvoltării trebuie urmărite pe mai multe planuri.

Exigențe și concomitențe

O dezvoltare echilibrată trebuie deci să asigure, atât o creștere semnificativă și de durată a randamentelor în agricultură, a productivității muncii sociale — ceea ce presupune să se poată asigura acestei ramuri toți factorii și toate serviciile care o condiționează, inclusiv cele sociale — cât și posibilitățile de a putea absorbi în activități neagricole surplusul de forță de muncă eliberat.

Orice dezechilibru în concomitențele necesare procesului creșterii economice și indeosebi exodurile exagerate spre centrele urbane, fără o infrastructură economică pregătită să asimileze surplusul de forță de muncă, creează blocaje economice și sociale. Încercarea de a modela aceste echilibre se realizează în orice caz în cadrul unor procese dinamice, dar prin natura lor ele pot fi concepute în principiu „din start“, susținute de existența unor concomitențe sau printr-un proces iterativ, care presupune existența dezechilibrelor.

Dezechilibrele regionale, existența a numeroase regiuni rurale defavorizate chiar în țări capitaliste dezvoltate, problemele sociale, exploatarea și antagonismele rurale nu sînt argumente care să recomande urmarea unei căi de dezvoltare capitaliste a agriculturii. Există condiții noi ale dezvoltării, restricții noi, alternative noi și chiar obligația de inovație nu numai tehnologică, ci și conceptuală. Invocarea argumentului că nu se poate sări peste etape își pierde din consistență pentru că înseși datele problemei și condițiile diferitelor medii (economic, social, politic, tehnologic, educațional, informațional etc.) și chiar restricțiile sînt altele. Există deja noi experiențe în unele țări în curs de dezvoltare care relevă preocuparea de a pune în practică noi concepte de dezvoltare rurală, care țin seama și de posibilitățile și exigențele unei integrări mai mult sau mai puțin pronunțate a activităților agricole cu cele de prelucrare cu caracter manufacturier, industrial.

Dacă ne referim, de exemplu, la experiența României socialiste se constată că dezvoltarea agriculturii socialiste s-a bazat pe desființarea exploatarei și instituirea proprietății colective și a relațiilor socialiste de întraajutorare. Într-o primă etapă s-a urmărit modernizarea rapidă a structurilor de producție, tehnice, organizatorice (întreprinderi de stat sau cooperatiste) ale agriculturii, pentru transformarea ei într-o ramură intensivă de înalt randament. Concomitent, în mediul rural a avut loc un proces de profunde prefaceri în structurile sociale, în condițiile de trai și civilizație, de educație, edilitare, sanitară, culturale etc. Dezvoltarea a fost susținută în mod hotărîtor de puternicul proces de industrializare declanșat concomitent. În etapa actuală, calitativ superioară, politica partidului în acest domeniu promovează unele concepte inovatoare privind dezvoltarea rurală. În prezent se află în plină desfășurare nu numai o revoluționare a bazei tehnico-materiale a agriculturii, prin împletirea cu activități industriale, și transformarea muncii agricole într-o variantă a muncii industriale dar și o „revoluționare“ a mediului rural în ansamblul său prin mutațiile rapide și extrem de pronunțate ce au loc în procesul sistematizării comunelor, al dezvoltării și transformării unora din ele în localități urbane sau orașele agro-industriale

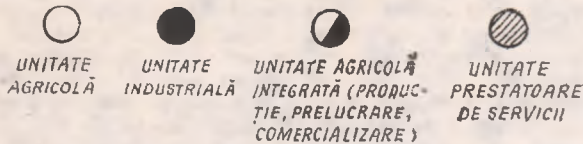
Aşa cum se arată în Programul partidului nostru : „Dezvoltarea rapidă a forţelor de producţie pe întreg teritoriul ţării, amplasarea de întreprinderi industriale în toate judeţele şi centrele importante, crearea marilor unităţi agricole impun măsuri ferme pentru buna organizare şi sistematizare teritorial-administrativă, a amplasării unităţilor economice, comerciale, de învăţământ, sănătate şi altele, în vederea dezvoltării armonioase a oraşelor şi COMUNELOR“ (s.n.). (*)

Cum se conturează, un asemenea concept, INTEGRAT pe orizontală şi pe verticală, la DIFERITE NIVELURI ale economiei naţionale ?

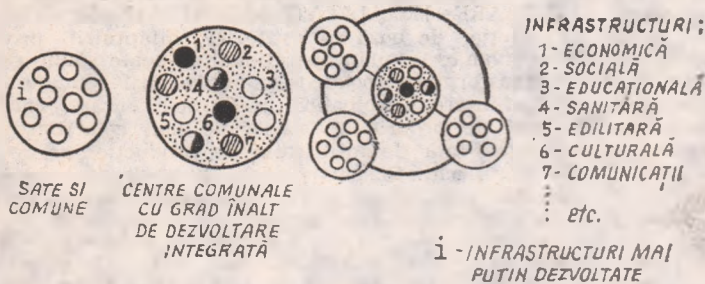
Nivelul I – unitatea economică

Dezvoltarea agriculturii concomitent cu promovarea industriei în mediu rural cu o orientare organizatorică şi tehnologică adecvată, prezintă o pistă de investigaţie în dezvoltarea rurală care merită o atenţie specială. În mod evasiparadoxal, în numeroase ţări meseriile rurale sau mica industrie casnică sînt pe cale de dispariţie. Aceasta în pofida faptului că dezvoltarea şi procesul de modernizare a agriculturii creează o cerere crescîndă de noi factori de producţie, de servicii şi bunuri de consum, care ar putea fi foarte bine realizate la faţa locului, ca şi o cerere sporită de calificări tehnice. Asemenea tendinţe contradictorii pot fi rezolvate şi armonizate în cadrul unui proces de planificare şi al unor politici şi măsuri, care să rezolve concomitent modernizarea structurilor din cele două sectoare rurale, agricol şi industrial, în cadrul unei dezvoltări armonioase de ansamblu, găsind soluţii compatibile cu criteriile economice şi sociale.

NIVELUL I - UNITATEA

NIVELUL II - ZONA RURALĂ

În ţara noastră asistăm, pe de o parte, la amplasarea în „mediul rural“ a unor mari unităţi industriale de interes naţional, ca şi a unor întreprinderi mai mici, de interes local, menite să valorifice superior resursele locale de materii prime, iar pe de altă parte, la integrarea tot mai pronunţată a unor întreprinderi agricole de producţie cu unităţi cu caracter industrial, de adîncire a prelucrării acestor produse, şi chiar cu comercializarea produselor. Este semnificativ în acest sens că numai în cincinalul trecut în 120 de localităţi rurale s-au construit obiective industriale de interes republican şi în foarte multe alte comune au fost construite întreprinderi industriale de interes local. În unele comune activităţile industriale prevăzute a se înfiinţa sau extinde se bazează fie pe materii prime furnizate de agricultură, industrii alimentare (fabrici de conserve, de brînzeturi, abatoare etc.), industrie uşoară (topitorii de in şi cîncpă, ţesătorii, fabrici de covoare, de încălţăminte, de articole de uz casnic, artizanat etc.), fie pe prelucrarea resurselor locale, materiale de construcţie, ateliere şi unităţi din ramura construcţiilor de maşini, a metalurgiei feroase şi neferoase, exploatarea miniere, staţii de flotare etc.

Avantajele integrării agriculturii cu industria şi crearea unor structuri agro-industriale rurale pot fi urmărite pe mai multe planuri:

a) pe plan economic

- (a₁) furnizarea de noi locuri de muncă, de regulă mai ieftine decît cele create în mediul urban ;
- (a₂) creşterea veniturilor ;

- (a₃) o influenţă extrem de pozitivă asupra aplatizării curbei caracterului sezonier al muncii şi creşterii numărului de zile lucrate pe an ;
- (a₄) încetinirea exodului spre oraş ;
- (a₅) creşterea ofertei de bunuri şi servicii ;
- (a₆) mai buna valorificare a resurselor locale de materii prime şi secundare.

b) pe plan tehnologic

- (b₁) o adaptare a comportamentelor, metodelor şi tipurilor de organizare în industrie ;
- (b₂) o creştere a receptivităţii agenţilor economici faţă de progresul tehnic şi a spiritului de inovaţie ;
- (b₃) o mai bună diviziune tehnologică a muncii ;
- (b₄) ameliorarea continuă a nivelului tehnicii de producţie, creşterea gradului de mecanizare şi automatizare şi utilizarea mai bună a potenţialului tehnic ;
- (b₅) dezvoltarea tendinţei spre adîncirea şi diversificarea prelucrării, spre producţia de masă.

c) pe planul resurselor umane

- (c₁) atragerea şi reţinerea anumitor calificări tehnice şi profesionale tradiţionale ;
- (c₂) constituirea unui rezervor pentru calificările tehnice ;
- (c₃) dezvoltarea disciplinei tehnologice, a înclinaţiilor spre studiul tehnic, spre cercetare, spre concepţia tehnică şi inginerie ;
- (c₄) formarea aptitudinilor de administrare, gestiune şi calcul economic ;
- (c₅) mărirea infinită a capacităţii de mobilitate, adaptare şi integrare în general şi indeosebi în cazul migraţiei la oraş a unor cadre care posedă calificări tehnice, reducînd mult costurile acestui proces.

d) pe plan social

- (d₁) o repartizare geografică echilibrată şi raţională a forţelor de producţie, echilibrarea dezvoltării şi a beneficiilor ei ;
- (d₂) modernizarea structurilor economico-sociale ale comunităţilor rurale, ridicînd nivelul de trai şi civilizaţie ;
- (d₃) manifestarea unei forme de urbanizare mai raţională decît exodul spre centrele suprapopulate ;
- (d₄) accelerarea procesului de urbanizare ;
- (d₅) o mai mare compatibilitate a obiectivelor creşterii cu finalitatea lor social-umană şi echilibrarea criteriilor economice cu cele sociale ;
- (d₆) creşterea ponderii clasei noi.

CE ARATĂ UN STUDIU DE CAZ ?

Integrarea activităţilor industriale în cooperativa agricolă de producţie din comuna Stoicâneşti, judeţul Olt

Argumentele cele mai convingătoare sînt găsite întotdeauna în viaţă. Pentru a pune în evidenţă „in vivo“ implicaţiile pozitive ale integrării activităţilor agricole cu cele industriale, pe diferite planuri, am recurs la un exemplu publicat în „Revista economică“, care nu reprezintă o selecţie pe baza unor criterii speciale (*).

Obiectivul : modernizarea structurii producţiei şi integrarea unor activităţi industriale, în cadrul C.A.P. Stoicâneşti prin crearea de unităţi pentru valorificarea superioară a producţiei agricole şi a altor resurse locale.

Mijloace : (a) o rată relativ înaltă din fondurile proprii destinate investiţiilor în ultimul deceniu — între 22 şi 26% ;

(b) orientarea investiţiilor cu prioritate spre activităţi industriale, meşteşugăreşti, de prelucrare şi servicii ;

(c) crearea unor structuri de producţie neagricole, alături de modernizarea celor agricole, prin implantarea unor obiective cum sînt : o fabrică de nutreţuri combinate, două puternice baze pentru prelucrarea laptelui şi a cărnii, care urmează să se transforme în fabrici, o bază de producţie şi conservare a ciupercilor cu un laborator propriu, o mică unitate de fabricare a piinii, fabrică de cărămizi, ateliere de elemente prefabricate pentru construcţii, de fierărie, timplărie, dogărie, rotărie înzestrate cu maşini, utilaje şi instalaţii multiple.

Rezultate : (a) volumul producţiei globale a cooperativei a crescut pe ansamblu, în anii 1965—1974, de 3,6 ori ;

(b) sporirea ponderii activităţilor neagricole de la 2,5% în 1965 la 23,7% în 1974 (vezi tabelul 3 din studiul citat) ;

(c) s-au produs profunde modificări în structura forţei de muncă, au fost dezvoltate tradiţiile meşteşugăreşti şi au apărut meserii noi cu un grad mai ridicat de tehnicitate (strungari,

sudori, lăcătuși, mecanici de întreținere și reparații, instalatori, electricieni, frigotehniști, termiști, chimiști, laboranți, tehnicieni de diferite profile, constructori etc.). Astfel activitățile neagricole au ajuns să dețină aproape 32% în structura volumului de muncă total al cooperativei (vezi tabelul 1);

(d) pe lângă creșterea gradului de utilizare a forței de muncă și a productivității muncii de aproape 3 ori în perioada analizată, se observă nu numai lipsa fenomenului de migrație spre centre urbane (deși comuna este amplasată într-o regiune cu un ritm înalt de industrializare în ultimii ani — în vecinătatea județelor Argeș, Dolj, Olt, Teleorman), dar chiar o creștere a numărului cooperativelor cu peste 11%. Dinamica creșterii numărului membrilor cooperativelor (1,2% în perioada 1965—1970, față de o sporire cu 9,2% în anii 1970—1974) lasă să se întrevadă efectul pozitiv al dezvoltării activităților industriale asupra atragerii și stabilității forței de muncă;

(e) integrarea activităților agricole cu cele industriale a dus la o creștere simțitoare a veniturilor medii anuale ale cooperativelor, care au sporit de aproximativ 2,5 ori în perioada analizată (53,4% aflându-se în categoriile cele mai înalte de venituri), realizându-se și o mai mare echitate prin apropierea veniturilor mici și medii de cele mari (vezi tabelul 4);

(f) ca o componentă importantă a creșterii nivelului de trai și civilizație, concomitent a crescut de peste 3 ori fondul de consum social, ca și infrastructurile sociale, edilitare, culturale etc.

Nivelul II — zona⁴⁾

Chiar și opțiunile economice cele mai adecvate pot fi frinate sau compromise prin existența unor inadvertențe sau distorsiuni structurale sau prin lipsa unor concomitențe indispensabile. Amplificarea procesului de diviziune a muncii în mediul rural prezintă și reversul medaliei: atrage după sine în mod logic și implicit și necesitatea reintegrării activității specializate în sistemul socio-economic complex, ale căror părți sint reciproc dependente. Aceasta atît la nivelul zonei rurale, sat, comună sau o grupare de localități rurale, cît și în cadrul mai larg al dezvoltării regionale, contribuind la o dezvoltare globală echilibrată.

Obiectivele operaționale ale unui proces de dezvoltare rurală integrată nu pot fi nicidecum limitate, în cazul țărilor în curs de dezvoltare, la un singur sector. Este vorba nu numai de a ameliora productivitatea muncii în agricultură și în consecință veniturile, ci și de a asigura tuturor locuitorilor din mediul rural un minim acceptabil de hrană, condiții de locuit, de educație și sănătate, servicii economice, sociale și edilitare.

Programele și proiectele de dezvoltare rurală la nivelul zonei cuprind o varietate de obiective și activități care nu se limitează la cele agricole sau industriale, înglobînd și o infrastructură economică (magazine, prestări de servicii și lucrări către populație etc.), culturală (biblioteci, cămin cultural, cinematograful etc.), educațională (creșe, grădinițe, școli generale, profesionale, licee agricole sau tehnice etc.), sanitară (dispensar uman, veterinar, casă de nașteri, cabinet stomatologic, spital etc.), edilitară (căi de comunicație, rețele electrice, de alimentare cu apă și canalizare etc.) și social-politică, care să asigure mobilizarea și participarea întregii colectivități la elaborarea și punerea lor în operă (vezi schema). Așa cum am mai spus, există o strînsă interrelație între diferitele elemente implicate, și nu se poate asigura dezvoltarea modificînd numai unele dintre acestea. O anumită echilibrare a aspectelor dezvoltării economice cu cea socială este indispensabilă accelerării progresului. Este evident că fără un minim de instruire nu se poate imprima un ritm satisfăcător dezvoltării, modernizării structurilor și emancipării. Din experiența românească, ca și pe plan mai general, putem spune că aceste elemente sectoriale, care exercită o antrenare reciprocă în cadrul dezvoltării, se cer armonizate cît mai echilibrat cu obiectivele fiecărui sector și ale fiecărei etape, printr-un proces riguros de planificare.

În România, prin politica de amplasare rațională a obiectivelor industriale și în unele comune cu perspective de dezvoltare, de integrare a industriei cu agricultura, de dezvoltare echilibrată a unei infrastructuri economice, sociale, de servicii, edilitare, educaționale, culturale, de sănătate, are loc nu numai o accelerare a unei dezvoltări echilibrate, ci și o ameliorare substanțială a calității vieții în mediul rural. Ca urmare a concepției de sistematizare a dezvoltării în profil teritorial, inclusiv a localităților rurale, elaborată de Partidul Comunist

Român și reflectată în „Programul național de sistematizare”, satele și comunele României socialiste își modifică radical înfățișarea. Are loc un proces extrem de dinamic de urbanizare și de transformare a localităților rurale în centre economice, sociale, civice cu un nivel ridicat de civilizație. Conform Directivei Congresului al XI-lea al partidului se va crea pe întreg cuprinsul țării o rețea de orașe și centre urbane repartizate echilibrat pe teritoriu. În cadrul acestui proces în prima etapă (1976—1980) un număr de 120 centre comunale se vor transforma în orașe agro-industriale, în jurul cărora gravitează un mare număr de comune mai mici și sate. Procesul se desfășoară cu o mare intensitate: pînă în 1990 se vor crea 300—400 noi centre orașenești. Concepția românească este, din acest punct de vedere, consecventă în dezvoltarea echilibrată economică și socială a întregului teritoriu, în evitarea apariției unor centre dezvoltate și a unor zone rămase în urmă, generatoare de migrație.

Consecvența modului de abordare a problemelor creșterii economice în interrelația lor cu dezvoltarea și progresul, prin prisma finalității social-umane, își va pune în mod inevitabil amprenta și pe modul în care concepem dezvoltarea rurală. Aceasta nu urmărește numai o repartitie mai echitabilă a veniturilor, care constituie o condiție indispensabilă a progresului social, ci și emanciparea social-politică, mai multă justiție și securitate economică și socială, mai multă participare, o echilibrare a intereselor individuale cu cele sociale.

Dezvoltarea trebuie să realizeze funcția de a oferi șanse egale de realizare a oamenilor, sub toate aspectele. Mai ales pentru țările în curs de dezvoltare, conceptul de dezvoltare rurală integrată ar putea să asigure o transformare socio-culturală dinamică, planificată, care să angajeze participarea tot mai numeroasă și eficientă a membrilor colectivității la promovarea și orientarea dezvoltării și la beneficiile ce decurg. Aceasta ar însemna realizarea și în mediul rural a unei adevărate egalități economice și sociale, o repartizare echitabilă și o participare la conceperea și pregătirea programelor și proiectelor de dezvoltare, ceea ce are o profundă semnificație social-politică. În numeroase țări în curs de dezvoltare, cum ar fi Algeria, Tanzania, Kenya și altele, se manifestă tendința spre o creștere a rolului colectivităților locale.

Transformările ce decurg din opțiunea pentru socialism a României, inclusiv cele din mediul rural, pot fi caracterizate în modul cel mai sintetic prin evoluția ghidată de „axul” sau „vectorul” ELIBERARE—>EGALITATE—>ECHITATE—>PARTICIPARE, ca direcție de bază a strategiei înlăptuirii progresului social-economic. Pe plan operațional se poate spune că primul pas al transformării socialiste a agriculturii românești l-a constituit desființarea exploatării, reformele agrare, care au creat structuri de proprietate și sociale noi, colectiviste, bazate pe egalitatea față de mijloacele de producție, pe relații de intrajutorare, echitate și participare. Formele de conducere și de organizare sint bazate pe structuri participative, colective. Atît la nivelul unităților de producție, adunarea generală a membrilor cooperativelor sau consiliul de conducere, cît și la cel al organelor administrative locale, comunale și sătești, consiliile populare, conducerea se bazează pe forme colective, pe adîncirea continuă a democrației socialiste și atragerea colectivității la luarea deciziilor. Fenomenul prezintă o importanță deosebită în cadrul punerii în practică a conceptului de dezvoltare rurală integrată, atît prin declanșarea unor dinamisme sociale, a inițiativei și creșterii motivației participanților, cît și pentru coerența procesului general de adîncire a democratismului și participării la decizi și transformarea structurilor de ansamblu pe verticală. Fără adeviziune politică la strategia de dezvoltare, la obiectivele, scopurile și mijloacele sale, fără existența unui ansamblu de măsuri pe plan general economic, social, politic, tehnologic, uman care s-o susțină, ideea poate fi compromisă.

Ioniță OLTEANU

⁴⁾ Într-un recent studiu al F.A.O. se relevă existența în țările Europei occidentale a unor regiuni agricole defavorizate și a presiunilor create de gravitatea șomajului, oamenii politici urmărind să frîneze sau să sporească exodul rural, doc. cit. ERC 76/2, p. 42.

⁵⁾ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, 1975, p. 85.

⁶⁾ Vezi Bota M., Integrarea agriculturii cu activitățile industriale „Revista economică”, nr. 46 din 1976, p. 8.

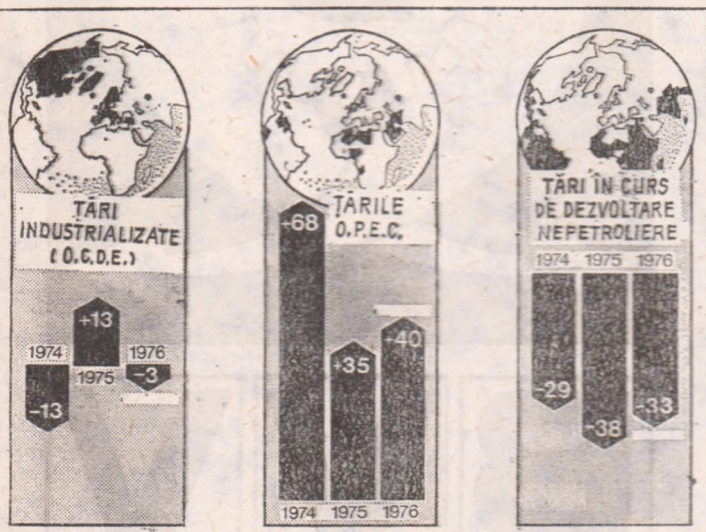
⁷⁾ Prin zonă înțelegem o localitate rurală, sat sau comună, sau un grup de localități rurale interdependente, de exemplu o comună sau un orașel agroindustrial în jurul cărora gravitează un număr oarecare de sate și comune mai mici.

TENDINȚE - CONJUNCTURI

Balanțe fără echilibru

PERTURBAREA balanțelor de plăți în condițiile instabilității economice persistente

tici de bază ale economiilor respective, cit și starea actuală a conjuncturii lor. Datele din grafic, care pentru 1976 reprezintă estimări ale G.A.T.T., arată că pe ansamblul țărilor capitaliste dezvoltate reapare deficitul care a-

(după DIE ZEIT)

Deficite, respectiv excedente ale balanțelor de plăți, în miliarde de dolari (pentru 1976 — estimări).

continuă să caracterizeze situația din țările lumii nesocialiste. Dincolo de diferențierea între țări, care se exprimă uneori în valori foarte însemnate, rețin atenția deosebirile adinci dintre principalele grupuri de țări. Se oglindesc aici atât caracteris-

nul trecut fusese depășit. În ceea ce privește țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol, deficitul lor global se menține la peste 30 miliarde de dolari, ca expresie a pozițiilor lor în continuare vulnerabile pe piețele internaționale.

Polonia: orientări în comerțul exterior

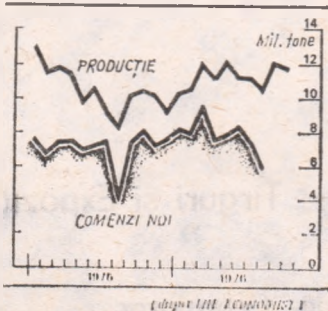
COMERȚUL exterior al Poloniei va cunoaște o dezvoltare dinamică în cincinalul 1976—1980, exporturile urmînd să crească într-un ritm mediu anual de 15—16%, iar importurile — de 9—10% (în prețurile din 1975). O importanță contribuție la atingerea acestui obiectiv va aduce industria, ponderea producției sale destinate exportului (în ansamblul producției industriale) urmînd să sporească de la circa 13,5% în 1975 la circa 18% în 1980; un rol important va juca în acest sens și extinderea cantitativă și calitativă a relațiilor de cooperare cu țările socialiste și țările capitaliste dezvoltate.

Promovarea exporturilor are la bază orientarea specializării cu precădere în trei domenii, și anume: valorificarea resurselor naturale ale subsolului (cărbune, sulf,

cupru, zinc, sare) și producerea de utilaje pentru industria alimentară; dezvoltarea unor subramuri constructoare de mașini (indeosebi electrotehnică), ale căror produse înmagazinează multă „materie cenușie“.

Oțelul comunitar în criză

STATISTICI recent publicate de Comisia Pieței Comune vest-europene arată că in-

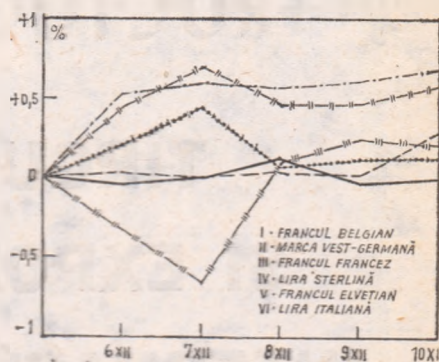

dustria oțelului din țările membre ale C.E.E. nu numai că nu a ieșit din criză, dar

EVOLUȚII MONETARE

PE FUNDALUL persistenței în S.U.A. a unor factori prezenți și în săptămînile precedente, între care menționăm continuarea scăderii dobînzilor interne, ajungîndu-se la unele din cele mai joase niveluri din ultimii ani, dolarul S.U.A. a înregistrat în perioada 3—10. XII 1976 o scădere de ansamblu față de majoritatea valute-

lor vest-europene. Marca vest-germană a fost una din valutele care s-au reprecizat cel mai mult în relația cu dolarul, terminînd intervalul la un nivel de 2.3950 mărci pentru 1 dolar, față de 2,41 mărci la sfîrșitul perioadei precedente. Cererea pentru marcă a fost tot timpul susținută ducînd la întărirea cursului ei nu numai față de dolar ci și față de majoritatea valurilor vest-europene.

Evoluția principalelor valute vest-europene în perioada 6.XII.—10.XII.1976, luînd ca bază de comparație cursul dolarului S.U.A. din ziua de 3.XII.1976

Lira sterlină, sub influența mai mult a unor factori psihologici, a continuat să se întărească față de dolar, terminînd intervalul la circa 1,67 dolari pentru 1 liră, comparativ cu 1,66 dolari la începutul lui.

Francul elvețian și lira italiană au oscilat ușor în jurul nivelurilor de la începutul intervalului, anume 2,45 franci și respectiv 865 lire pentru 1 dolar.

Dobînzile la depozitele în eurovalute pe perioada de 6 luni au înregistrat ușoare oscilații la cele în eurodolari, în jurul nivelului de 5% p.a., și creșteri cu circa 1/4% la cele în curomărci vest-germane și eurofranci elvețieni, care au terminat intervalul la un nivel de circa 5 1/8% p.a., respectiv 2 1/2% p.a.

Creșterea prețului aurului în acest interval, de la 131 dolari/uncie la începutul lui la 137 dolari la sfîrșit, cu prețuri de tranzacție aproape de 140 dolari pe parcurs, a fost determinată de a 5-a licitație de aur organizată de către F.M.I. la 8. XII. 1976. Pentru cele 780 000 uncii oferite și vindute la un preț unic de 137 dolari/uncie, au fost cereri de peste 4,3 milioane uncii, la prețuri variînd între 137 și 150 dolari. Specialiștii apreciază că aceste cereri mari de aur sint determinate de incertitudinile care există în prezent privind ajustarea balanțelor de plăți (mai ales privite prin prisma eventualei creșteri a prețului petrolului care ar putea avea loc începînd cu ianuarie 1977) și asupra viitorului sistemului monetar internațional. Oricum, F.M.I. urmează să-și schimbe tehnica ținerii viitoarelor licitații cu aur, respectiv din martie 1977 urmînd să aibă loc cite o licitație pe lună, cu adjudecarea unei cantități de 525 000 uncii.

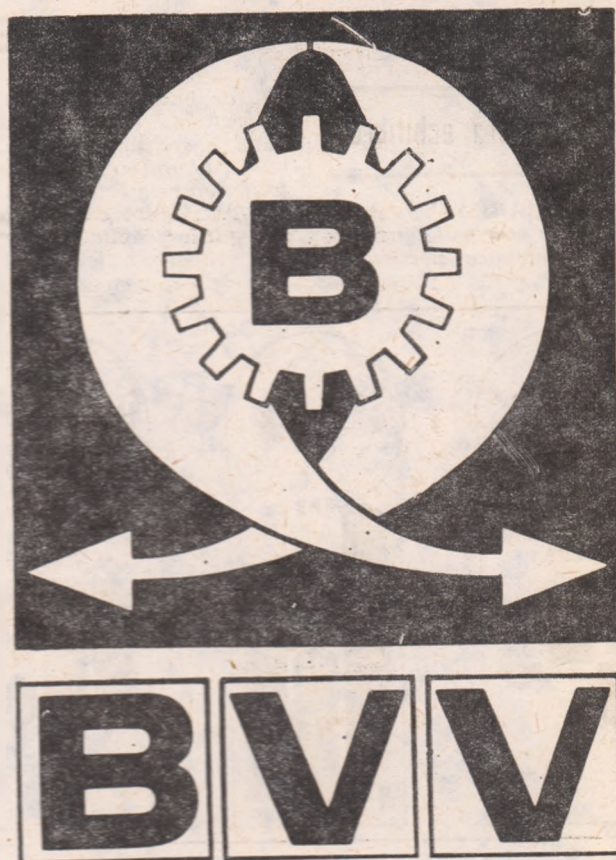
Dumitru LUNGU
Gheorghe MUNTEAN

cunoaște chiar o înrăutățire a situației sale față de anul trecut. Comenzile înregistrate în luna octombrie au fost cu 10% mai reduse decît în septembrie, făcînd ca volumul lor total să scadă sub cel existent în octombrie 1975, cînd fusese atins nivelul cel mai scăzut al comenzilor în cursul actualei recesiuni. Graficul pe care îl reproducem după The Economist, deși încă nu consemnează această ultimă evoluție, indică în mod clar

tendința. Ușoara redresare recentă a producției de oțel în C.E.E. s-a datorat mai ales unor operațiuni de reconstituire a stocurilor, dar consumul este în continuare stagnant. Pe acest fond a fost creat recent noul cartel al oțelului comunitar, Eurofer, chemat să instituie cote de producție pentru diversele firme și să restrîngă concurența. În țările C.E.E. se dezbate totodată problema întăririi măsurilor pentru controlul importului.

**BRNO—
UN LOC IDEAL
PENTRU AFACERI
FRUCTUOASE**

**TÎRGURI
ȘI EXPOZIȚII
INTERNAȚIONALE
LA BRNO 1977**

SALIMA — Salon internațional alimentar

16-23 februarie

EMBAX-PRINT — Salon internațional de ambalaj și utilaj de tipografie

4-8 aprilie

TÎRGUL INTERNAȚIONAL DE BUNURI DE CONSUM

4-11 mai

TÎRGUL INTERNAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE MAȘINI

14-22 septembrie

INTECO — Salon internațional de echipamente

pentru magazine și restaurante

23-28 octombrie

ARBIEN — Salon internațional de amenajări

23-28 octombrie

Informații suplimentare la: BVV — Tîrguri și Expoziții BRNO

Výstavníste 1,60200 Brno, Cehoslovacia

PUBLICOM

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

DIMENSIUNILE RECESIUNII ÎN INDUSTRIA ȚĂRILOR CAPITALISTE

CRIZA ECONOMICĂ a anilor 1973—1975 s-a manifestat în țările capitaliste dezvoltate, între altele, printr-o scădere a producției industriale în proporții mai însemnate decât a ansamblului activității economice. Asupra dinamicii produsului național brut al țărilor respective și-a

triale este de aceea un element important pentru aprecierea dimensiunilor crizei. Datele în acest sens, pe care le-a publicat recent O.N.U., încă nu oglindesc eventualele manifestări ale încetinirii conjuncturale din Occident în sfera producției industriale. Ele oferă însă un tablou mai

Dinamica producției industriale în țările capitaliste dezvoltate^{a)}, 1970=100

	Producția ind. totală ^{b)}			Industria prelucr., toate zonele			
	Toate zonele de Nord	America	Europa	Total Ind. 6-rea	Ind. electricitat.	Ind. gaz, apă	
1973	119	120	116	119	121	116	124
1974	119	119	118	119	122	114	126
1975	110	109	111	110	110	109	130
Indici trimestriali 1974-1975:							
maxim	122	122	121	123	125	118	135
minim	107	106	101	106	106	103	120
1976							
Tr.I	116	115	118	115	116	115	144
Tr.II	119	119	116	119	120	116	130

a) Sînt înglobate America de Nord, Europa nesocialistă, Oceania, Japonia, Africa de Sud.
b) Cuprinde: industria extractivă; industria prelucrătoare; electricitate, gaz și apă.
Sursa: United Nations, Monthly Bulletin of Statistics, noiembrie 1976.

spus cuvîntul după cum se știe, evoluția din sfera serviciilor, mai puțin afectată de recesiune: avînd o pondere mare în economie și fiind integral incluse în P.N.B., serviciile au micșorat procentul de scădere pe ansamblu. Indicele producției indus-

complet al fenomenelor care în ultimii trei ani au marcat profund economia țărilor occidentale industrializate.

O primă constatare care se desprinde din cifrele prezentate în tabel este că, la mijlocul anului 1976, producția industrială

a țărilor capitaliste dezvoltate încă nu atinsese nivelul dinainte de recesiune. Excepție face ramura „Electricitate, gaz, apă” a cărei producție a continuat să crească, fapt oglindit atît în datele anuale cit și în cele trimestriale (regresul pe care pare să-l indice cifra pe trim. II 1976 este de fapt o oscilație sezonieră observată și în alți ani în perioada respectivă).

Măsurată cu ajutorul indicilor anuali ai producției, amploarea recesiunii industriale în perioada 1973—1975 s-a menținut, la indicatorii incluși în tabel, în limite care nu depășesc 10%. Astfel, producția industrială totală pe ansamblul țărilor capitaliste dezvoltate a înregistrat în 1975 o scădere cu 7,5%, față de maxima anuală premergătoare. Mai puternică a fost criza în zona nord-americană, exprimîndu-se într-un regres de 9,2%. În cadrul industriei prelucrătoare a fost afectată cel mai serios industria grea, a cărei producția a scăzut cu 9,8%.

O recesiune mai severă rezultă din confruntarea nivelurilor trimestriale maxim și minim din perioada 1974—1975. Pe ansamblul țărilor capitaliste, producția industrială totală a scăzut, astfel măsurată, cu 12,3%; pentru zona nord-americană cifra corespunzătoare a fost de 13,1% iar pentru cea europeană — de 16,5%. Ordini de mărime apropiate s-au înregistrat în industria prelucrătoare, a cărei producție a cunoscut o dare înapoi cu 13,8% din care în industrie cu 15,2% iar în industria ușoară cu 12,7%.

Datele publicate de O.N.U. permit și aprecieri asupra evoluțiilor din subramurile mari ale industriei prelucrătoare. Cu excepția industriei alimentare (indice: 100,8) nici una din aceste subramuri nu revenise, la mijlocul anului 1976, la nivelul trimestrial maxim dinainte de criză. Prin prisma indicilor anuali, recesiunea a fost mai puternică decît pe ansamblul industriei prelucrătoare în industria textilă (-12,1%), a materialelor de construcție (-12,4%) și a metalelor de bază (-16,1%). Metalurgia de bază a fost în general subramura cea mai afectată de recesiune: măsurată cu ajutorul nivelurilor trimestriale minim și maxim din anii 1974—1975, producția a scăzut cu circa 25%.

I. P.

IPOTEZE • PREVIZIUNI

Ungaria : industria aluminei

UNGARIA este un important exportator de alumină pe baza unor acorduri bilaterale care prevăd, deseori, livrări în schimb de aluminiu. După cum informează agenția „Budapress”, în perioada pînă la 1985 Ungaria urmează să exporte anual în Uniunea Sovietică 300 mii tone de alumină, primind în schimb 150 mii tone de aluminiu. În baza unui acord similar cu Polonia pe perioada 1976—1978, anual vor fi vehiculate 80 mii tone de aluminiu. Un alt beneficiar al aluminei ungare este Austria, în cantități de minimum 75 mii tone în următorii ani. În ceea ce privește Iugoslavia, conform unui acord de engineering industria ungară va echipa în această țară o uzină cu o capacitate de producție de 300 mii tone de alumină pe an, specialiștii unguri participînd, de asemenea, la construirea altei uzine de alumină (de 600 mii tone/an).

Proiecte electroenergetice vest-europene

ȚĂRILE Pieței Comune vest-europene pun accentul — în cadrul dezvoltării industriei energiei electrice — pe extinderea prioritară a capacităților instalate în

Anul	Capacitatea totală instalată (GW)	Din care, în centrale atomice (GW)	Producția totală de energie electrică (mld. kWh)
1980	390	67	1 540
1985	540	200	2 400
1990	750	400	3 650

Sursa : „Energy policy”, nr. 2/1976.

centrale atomice. Astfel, ponderea acestora din urmă în ansamblul capacităților instalate urmează să crească de la circa o șesime în 1980 la mai mult de jumătate în 1990. În cercuirile de specialitate se apreciază însă că este vorba de un program maximal, considerente de ordin financiar sau cele legate de insuficiența posibilă a combustibilului nuclear putînd determina reduceri ale proiectelor naționale privind construcția de centrale atomice. Concomitent, după cum reiese din tabelul de mai sus, se prevede sporirea producției de energie electrică și pe calca ridicării gradului de utilizare a capacităților instalate.

Iranul : exportator de cupru

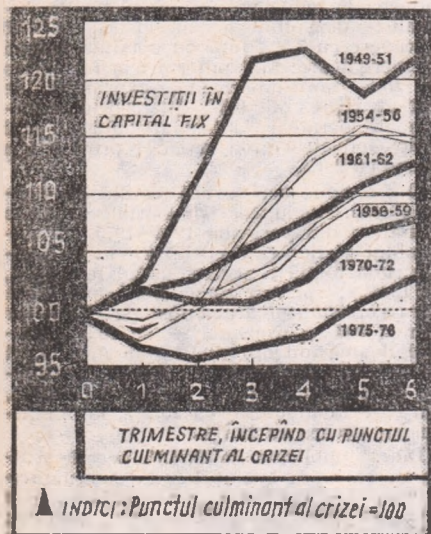
DEVENIND producător de cupru odată cu darea în exploatare la sfîrșitul anului viitor a unei mari mine la Sar Chesmeh, Iranul și-a anunțat intenția de a adera la Consiliul interguvernamental al țărilor exportatoare de cupru (CIPEC). Pe baza unor investiții de 1 miliard de franci și cu cooperarea tehnică a societății americane „Anaconda”, Iranul speră să extragă în 1979 circa 200 000 tone de minereu de cupru, respectiv 7% din producția de anul trecut a țărilor membre ale CIPEC.

Gabon : țiteiul și dezvoltarea economică

AVÎND în vedere limitele rezervelor de țitei ale țării și posibilitatea epuizării lor în aproximativ 20 de ani, în condițiile producției actuale de petrol de circa 12 milioane de tone pe an, guvernul gabonez a luat o serie de măsuri imediate pentru limitarea producției anuale de petrol la circa 11 milioane tone și intensificarea acțiunilor de prospectare a unor zăcăminte de minereu de mangan și fier. Se are în vedere și reducerea volumului de investiții prevăzute pentru realizarea unor obiective pînă în 1980. Aceasta va duce la întîrzieri a unor proiecte în curs de realizare (calea ferată transgaboneză, portul mineralier Santa Clara și Port-Gentil) cu cel puțin trei-patru ani.

Încetineala investițiilor

NOUA încetinire a creșterii economice în țările capitaliste, semnalată cu o rară unanimitate de publicațiile de specialitate, face ca privirea observatorilor să se îndrepte din nou spre determinante mai adânci ale conjuncturii. Ca una din cauzele redresării lente a

(după Business Week)

economiei occidentale după criza anilor 1973-1975 este considerat acum, conform unui larg consens, ritmul lent al creșterii investițiilor în industrie. Fenomenul are caracter cvasi-general în Occident. În graficul de mai sus se poate constata, pe exemplul S.U.A., că în prezent investițiile cresc mai lent decât în celelalte perioade care au urmat recesiunilor postbelice. Astfel, dacă după criza din 1948 în Statele Unite investițiile în capital fix au crescut cu 20% (față de perioada crizei considerată egală cu 100), ulterior sporul investițiilor în intervale de timp comparabile s-a redus treptat, ajungând la mai puțin de 5% în anii 1975-76.

Diversificare și comunicații

MARILE SOCIETĂȚI comerciale japoneze, care concentrează în mâinile lor o parte foarte însemnată a activității ramurii, și-au extins în ultimii ani operațiunile dincolo de limitele ei propriu-zise. De exemplu, ele negociază fuziuni între întreprinderi, organizează grupări de firme, investesc în industrie, achiziționează materii prime, finanțează întreprinderi străine încă prea riscate pentru a interesa băncile etc. Alături de activitățile comerciale, această diversificare face necesară o rețea de comunicații internaționale rapide între sediul central și agenții, reprezentanți etc. Folosind calculatoarele electronice și transmisiunile prin sateliți, societatea Mitsui de exemplu a reușit ca cele 112 agenții pe care le are în 75 de țări să se situeze în medie la numai 4 minute distanță de centrul de decizie. Societatea Mitsubishi cheltuiește anual pentru asigurarea comunicațiilor sale cu exteriorul o sumă egală cu costul transmisiunilor unei mari agenții de presă ca Associated Press sau Reuter. Utilitatea

acestor facilități pentru desfășurarea operațiunilor este evidentă, comentează ziarul *Le Monde* după care reproducem informațiile citate. Sediul central poate să urmărească minut cu minut evoluția prețurilor în toată lumea, mersul unor negocieri, oferta de produse care interesează firma, cu evidente efecte asupra competitivității și profitabilității.

Moscova construiește pentru Olimpiadă

LA JOCURILE OLIMPICE de la Moscova (19 iulie - 3 august 1980) se prevede că vor participa aproximativ 12 mii de sportivi și oficialități din peste 100 de țări. Pentru a se putea face față cerințelor, la Moscova vor fi construite câteva noi mari complexe sportive, între care un stadion polivalent acoperit, cu o capacitate de 45-48 mii de spectatori, un bazin de înot unde întrecerile vor putea fi urmărite de 10 000 spectatori, un velodrom pentru 6 mii spectatori și câteva săli de sport cu destinație universală. Aceasta pe lângă reamenajarea unor complexe sportive existente, ca cel de la Lujniki, cuprinzând peste 100 de instalații.

Pentru găzduirea celor 500 000 turiști așteptați în perioada Jocurilor, dintre care 300 000 din străinătate, la Moscova a și început construirea unor hoteluri moderne cu 40 000 camere. Se vor extinde aeroporturile existente, rețeaua transportului urban și aceea a alimentației publice. Până în 1980 se va termina construirea noii clădiri a Agenției de presă „Novosti” și a Uniunii ziaristilor din U.R.S.S., unde se va afla principalul Centru de presă al Olimpiadei '80. Pe lângă aceasta vor funcționa alte 30 de centre mai mici, de unde cei 6 000 de ziaristi prezenți vor putea relata evenimentele cu cea mai modernă tehnică de transmisiune. Centrul de televiziune de la Ostankino, în prezent în extindere, va transmite jocurile în culori, în direct, pe 20 de canale.

Paradise pierdute

UN SISTEM FISCAL plin de bunăvoință și un secret comercial mai bine păstrat chiar decât în Elveția au atras în Liechtenstein, țară cu numai 24 000 locuitori, începând cu perioada premergătoare celui de al doilea război mondial circa 40 000 firme străine care și-au fixat acolo sediul lor nominal. De regulă, ele nu desfășoară în micul principat situat la granița dintre Elveția și Austria nici o activitate, nedispuind acolo decât de o firmă și de o cutie poștală în care primesc eventuala corespondență, fără a avea însă birou, telefon sau funcționari.

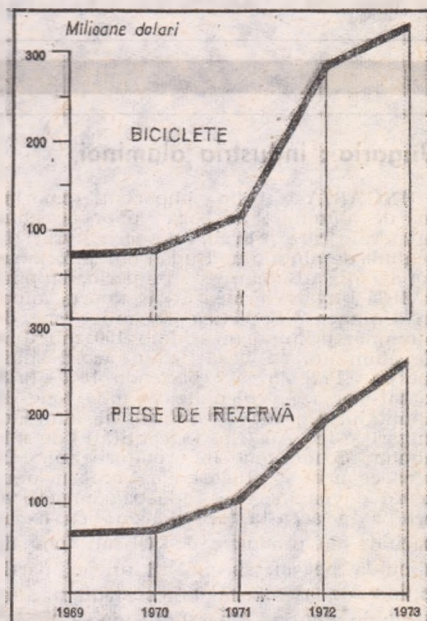
O serie de scandaluri din ultima vreme legate de afacerea Lockheed, dar și de vânzarea în R.F.G. de titluri false de doctor al unor universități americane, de vânzarea de avioane de ocazie Rhodesiei, scandaluri în care au fost impli-

cate firme cu sediul nominal în Liechtenstein, au determinat autoritățile acestui „paradis fiscal” să întărească controlul asupra firmelor străine și să reducă numărul lor la „dimensiuni mai sănătoase”. Acestea cu toate că actualmente Liechtenstein are, grație „pavilionului de complezență” acordat unor firme străine, unul dinarele bugete naționale echilibrate din lumea capitalistă. Anul acesta firmele străine au asigurat circa 40% din veniturile fiscale ale țării, respectiv de trei ori mai mult decât veniturile de pe urma celebrelor mărci poștale ale principatului.

Un serios deficit bugetar a constrins autoritățile din Andorra să stabilească noi impozite pe beneficiile societăților, mai ales bancare, numeroase și prospere în micul principat de la poalele Pirineilor. Încă un paradis fiscal este pe cale să dispară...

Boom-ul exportului de biciclete

ATRAȚIA reinnoită pe care bicicleta o exercită în țări dintre cele mai industrializate și creșterea în consecință a producției au fost semnalate nu demult de „Revista economică” (nr. 391 octombrie 1976). Fenomenul are prelungiri interesante pe planul schimburilor internaționale. În 1974, de exemplu, bicicletele importate au reprezentat circa 28% din totalul vânzărilor pe piața S.U.A., 62% în Canada, 21% în R.F.G. și 30% în Olanda. Paralel cu aceasta, tot în 1974 a crescut considerabil și importul de piese de rezervă al altor țări: în S.U.A. cu 30%, în R.F.G. cu 33%, în Canada cu 70%. Ascensiunea importului de biciclete în țările OCDE, pe care o înfățișează graficul reprodus după revista *Forum* a Centrului de comerț internațional UNCTAD/GATT (iu-

(după FORUM DU COMMERCE INTERNATIONAL)

Import în țările O.C.D.E.

lie-septembrie 1976), trebuie privită pe fondul cifrei de circa 60 milioane de biciclete, la cât s-a ridicat producția mondială în 1974, potrivit informațiilor din aceeași revistă, în comparație cu circa 20 de milioane în 1960.

GLOSAR

Clauza de revizuire a prețurilor

CA ESENȚĂ, clauza de revizuire a prețurilor (denumită impropriu și clauza de escațare a prețurilor) este similară clauzei valutare. Amândouă sînt clauze contractuale de mare actualitate, în urma instabilității prețurilor și cursurilor valutare pe piețele occidentale, cu repercusiuni asupra tuturor piețelor internaționale. Prima clauză este menită să apere pe semnatarul unui contract cu străinătatea de consecințele negative ale variației exagerate a prețurilor, în timp ce a doua clauză apără de consecințele negative ale variației cursurilor valutare.

Clauza de revizuire a prețurilor se include în contractele și convențiile în care se stipulează livrări de mărfuri sau servicii cu plata în valută, la cererea părții care se teme că în perioada dintre convenirea prețului și încasarea acestuia sau rambursarea creditului comercial vor apărea modificări de prețuri care o vor afecta. Riscul provocat de modificările de prețuri este cel mai mare la vânzările pe credit, exportul de instalații la cheie, lucrările de construcții-montaj în străinătate, prospecțiunile geologice etc. Un exemplu: un exportator vinde pe credit într-o perioadă ca aceasta, de creștere inflaționistă a prețurilor internaționale. La data la care va încasa prețul convenit cu partenerul la încheierea contractului, acest preț va fi inferior prețului pieței. Diferența va constitui o lipsă de câștig pentru exportator.

Principiul general al clauzei de revizuire a prețurilor este acela al recalculării automate a prețului de contract în funcție de indicele prețurilor din țara cumpărătorului sau de pe piața internațională. Există numeroase formule de actualizare a prețurilor de contract (exemplu se găsește în îndrumarul întocmit de Ministerul Finanțelor, M.C.E.C.E.L., B.N.R.S.R. și B.R.C.E. pentru creșterea și reducerea influențelor negative ale creșterii prețurilor externe și fluctuației cursurilor valutare — 1978).

Nu toți partenerii acceptă introducerea în contract a clauzei de revizuire a prețurilor. În această situație, există și alte posibilități de evitare a riscului legat de variația prețurilor. Astfel, furnizorul poate oferi produsele de export la prețuri mai mari, incluzând în ele o rezervă corespunzătoare, cu atât mai mare cu cît anul de livrare este mai îndepărtat. O altă modalitate ar fi aceea a introducerii în contract a unui coeficient de corecție automată a prețului în funcție de anul livrării.

O posibilitate de evitare a pierderilor din variația prețurilor mai oferă clauza de consolidare a valorii contractului de export prin stabilirea plății în mărfuri și exportului. O asemenea modalitate este utilă îndeosebi în cazurile de livrare eșalonată pe mai mulți ani pe bază de credit. Formula ar fi:

V

Pu

în care V este suma creditului de furnizor, iar Pu este prețul unitar, din momentul semnării contractului, al produsului, pe care cumpărătorul s-a angajat să-l livreze în contul rambursării creditului. Pe baza unei asemenea clauze, furnizorul va evita pierderile provocate de ascensiunea prețurilor, deoarece independent de evoluția prețului respectiv, el va primi cantitatea de mărfuri corespunzătoare prețului din momentul încheierii contractului.

Evident, asemenea formule de evitare a riscului legat de variația prețurilor creează anumite complicații pentru furnizor. De aceea, cel mai bun lucru este să se obțină asentimentul cumpărătorului pentru introducerea în contract a clauzei de revizuire a prețurilor.

C. K.

Preferințe tarifare

Eugen Alexandrescu, București — Introducerea sistemului generalizat de preferințe tarifare, necreciproc și nedis-

criminătorii, în favoarea țărilor în curs de dezvoltare a fost hotărâtă la New Delhi (1968), la a doua Sesiune UNCTAD. Tratatamentul preferențial este acordat de țările dezvoltate din punct de vedere economic, socialiste sau capitaliste; țări

beneficiare sînt, în general, țările în curs de dezvoltare membre ale „Grupului celor 77” (printre care și România), alle țări și teritorii în curs de dezvoltare. Fiecare țară donatoare aplică tratamentul preferențial conform legislațiilor comerciale naționale și unor prevederi exprese cuprinse într-un text de lege numit schema de preferințe tarifare care prevede: data intrării în vigoare a preferințelor (între 1970 și 1975) și perioada de acordare (de regulă 10 ani, dar la sesiunea IV UNCTAD de la Nairobi din mai 1976 s-a hotărât prelungirea sistemului preferențial după anul 1980); lista țărilor beneficiare; lista produselor cărora li se aplică tratament preferențial și în ce constă acesta (reducerea taxelor vamale și procentul de reducere sau suprimarea taxelor vamale); funcționarea „mecanismului de salvagardare” conform căruia, în anumite situații, tratamentul preferențial se acordă numai în anumite limite; cerințele prin care se atestă faptul că mărfurile provin din țările în curs de dezvoltare beneficiare (aceste cerințe sînt denumite reguli de origine).

În cazul unui export al unei țări în curs de dezvoltare (A) în S.U.A. de pildă, pentru a se beneficia de regim preferențial: se verifică listele actualizate ale țărilor beneficiare și mărfurilor eligibile; se studiază prevederile mecanismului de salvagardare pentru a se vedea dacă exportul se încadrează în condițiile stabilite (valoarea produselor respective exportate de țara A să nu depășească o anumită limită etc.); se analizează condițiile impuse pentru ca marfa respectivă să fie considerată originară din țara A (condiții de producție, de ambalare, etichetare, livrare etc.).

OPW

Gheorghe Pascu, Iasi — Inițialele OPW pe care le întîlnim pe unele vagoane de marfă definese (în limba polonă) organizația parcului comun de vagoane de marfă a șapte țări socialiste membre ale C.A.E.R. (Bulgaria, Cehoslovacia, R. D. Germană, Polonia, România, Ungaria, U.R.S.S.). Creată în 1964 prin punerea în comun a 95 200 vagoane, această organizație utilizează în prezent un parc

de vagoane de aproape trei ori mai mare (273 000), și în plus mai modern, capabil să transporte simultan 6 milioane tone de mărfuri. Conform hotărîrii adoptate recent la cea de a 30-a sesiune a OPW de la Budapesta de reprezentanții guvernelor celor șapte țări interesate, în 1980 parcul comun de vagoane al OPW urmează să numere 340 000 vagoane. În perspectivă organizația își propune trecerea la cuplarea automată a vagoanelor, ceea ce va suprima o muncă fizică grea și va descongestia într-o anumită măsură gările de triaj.

Cercetări agricole

Gheorghe Drăgușin, Craiova — Grupul consultativ pentru cercetări agricole internaționale (CGIAR) reunește 12 centre și programe internaționale de cercetări pentru sporirea producției vegetale și animale în principalele zone ecologice ale „lumii a treia”. Aceste centre se află situate în Columbia și Nigeria (pentru agricultura tropicală), în Mexic (pentru porumb și griu), în Peru (pentru cartofi), în Filipine (pentru orez), în Kenya (pentru epizootii) etc. Prioritățile de cercetare ale grupului sînt stabilite de un comitet consultativ format din 13 oameni de știință. Grupul funcționează sub egida F.A.O., P.N.U.D. și a Băncii Mondiale. Pentru activitățile din anul viitor centrele de cercetare au alocată din partea organizațiilor citate, a unor țări, fundații și fonduri internaționale o sumă de 78 milioane dolari.

Reședințe de județ

Viorel Surugiu, Piatra Olt — Reședințele de județ, sînt de regulă orașele cu populația cea mai numeroasă de pe teritoriul respectiv. Excepții la această regulă se întîlnesc în județele Harghita (reședință de județ Miercurea-Ciuc — 23,9 mii locuitori, orașul cu populația cea mai numeroasă fiind însă Odorheiu Secuiesc — 25,2 mii locui-

tori). Hunedoara (Deva — 52,8 mii, Hunedoara — 78,8 mii), Ialomița (Slobozia — 23,3 mii, Călărași — 43 mii), Teleorman (Alexandria — 29 mii, Turnu Măgurele — 32,3 mii) și Vaslui (Vaslui — 34,9 mii, Birlad — 56,4 mii locuitori). Se observă că excepțiile se întîlnesc în general în județe în trecut mai puțin dezvoltate.

Prioritate transportului public

Aftenie Bostan, Tulcea — 1) Ideea acordării de prioritate transportului public a început să cîștige teren în ultimii ani, în țările occidentale, în legătură nu numai cu majorarea prețului la carburanți, ci și cu creșterea dificultăților de circulație. Astfel, autoritățile municipale pariziene au în vedere creșterea pînă la sfîrșitul secolului cu 22% a deplasărilor efectuate cu mijloace de transport în comun (inclusiv taxiuri) și cu numai 8% a deplasărilor cu autoturismul personal. Se apreciază că în prezent pe străzile Parisului pot circula simultan maximum 110 000 vehicule. Parcul de autoturisme parizian numără însă 570 000 vehicule, iar cel din regiunea pariziană 2,5 milioane, în vreme ce numărul intrărilor și ieșirilor cotidiene de autoturisme în capitală depășește 1 milion.

2) Tona lungă și tona scurtă, la care vî referiți, sînt folosite încă ca unități de măsură pentru exprimare greutatea unor produse agricole (1 tonă scurtă = 907,1819 kg, iar 1 tonă lungă = 1016,047 kg).

INTREPRINDEREA DE CAZANE MICI, Cluj-Napoca — Potrivit prevederilor art. 8 din H.C.M. 822/1959, republicată în Colecția de hotărâri și dispoziții ale Consiliului de Miniștri nr. 33 din 12 octombrie 1963, personalul trimis în delegare în alte localități, situate la peste 5 km în afara perimetrului localității unde lucrează în mod obișnuit, are dreptul la rambursarea cheltuielilor efectuate pentru transport la plecare și înapoiere. În baza acestor prevederi, la pct. 27 din Normele de decontare și control a cheltuielilor de deplasare și delegare nr. 11 850 din 19 octombrie 1963, emise de Ministerul Finanțelor și fostul Comitet de Stat pentru Probleme de Muncă și Salarii în aplicarea H.C.M. nr. 822/1959, s-a făcut precizarea că se pot deconta cheltuielile efectuate cu transportul pentru două călătorii — una la venire și alta la plecare în delegare — indiferent de faptul că persoana în cauză se deplasează la mai multe unități, de la care obține viză de sosire și plecare pe ordinul de delegare.

În ce privește aplicarea Dispoziției Consiliului de Miniștri nr. 77/1960, menționăm că de prevederile acestei dispoziții beneficiază personalul care se deplasează în interesul serviciului în cadrul localității de reședință și nu cel care se deplasează în alte localități.

E. MUREȘAN, Baia Mare — Activitatea de obținere a titlului științific de doctor (admitere la doctorat, efectuarea stagiului de pregătire de 4 ani, susținerea tezei de doctorat și confirmarea titlului de doctor) este reglementată prin Decretul nr. 1058/1967, H.C.M. 2910/1967 și Instrucțiunile Ministerului Educației și Învățământului aprobate prin Ordinul ministrului nr. 18 din 19 ianuarie 1968.

În conformitate cu prevederile art. 3 din H.C.M. nr. 2910/1967 la examenul sau la colocviul de admitere la doctorat se pot prezenta persoanele care au absolvit instituții de învățământ superior și posedă

diplomă de studii superioare în specialitatea la care s-au înscris, sau într-o specialitate înrudită din aceeași ramură de știință. În anexa a II-a la H.C.M. nr. 2910/1967, sint cuprinse ramurile în care este organizat doctoratul.

Dacă posedați diploma de studii superioare în științe economice vă puteți adresa rectoratului Academiei de Studii Economice din București în vederea stabilirii specialității la care aveți dreptul să vă înscrieți la doctorat.

ING. VASILE CISMARU, Tulcea — Conform prevederii Legii nr. 12/1971, încadrarea și promovarea în funcții se face numai cu respectarea integrală a condițiilor de studii și vechime, prin examen sau concurs. În cazul nerespectării condițiilor stabilite prin legea menționată, sumele plătite cu încălcarea prevederilor legale se recuperează conform prevederilor Codului Muncii.

TIBERIU BENEDEK, Tg. Mureș — Intrucit ați beneficiat de o majorare individuală a retribuției, în afara celei cu caracter general, conform Decretelor nr. 170 și 224/1974, sînteți îndreptățiți la alocație, în raport cu retribuția tarifară lunară de încadrare ce vi s-a stabilit în unitatea unde ați fost transferat. Nu vi se pot aplica prevederile art. 7 din Decretul nr. 170/1974.

ING. ANGHIEL LAURENȚIU, București — Potrivit art. 200 alin. (1) din Legea nr. 57/1974, retribuția tarifară a persoanelor al căror contract a fost desființat din proprie inițiativă și se reincadrează, se stabilește la nivelul de bază. Veți putea fi încadrat în gradația I-a, numai în condițiile prevăzute de art. 33 din Legea susmenționată și de prevederile Legii nr. 12/1971.

DUMITRU CĂPRARU, Tirgoviste — Întreprinderile stabilesc tuturor angajaților săi atribuții de serviciu, conform fișei de post.

Un imperativ în activitatea de servicii

(Urmare din pag. 10)

cere a cerințelor populației, o influență directă o exercită și numărul insuficient de cooperatori calificați. De exemplu, față de normarea efectuată sînt necesare măsuri în vederea completării formațiilor cu : 81 lucrători pentru depanarea și întreținerea televizoarelor, 13 pentru frigidere, 650 tîlpuitori încălzăminte, 150 pentru servicii casnice și alte activități.

Din numărul total de reparații în acest an aproape o treime se referă la calitatea lucrărilor executate, o altă treime la nerespectarea termenelor de livrare. Față de 1975 numărul de reclamații este în creștere în acest an.

În ce direcții să se îndrepte preocupările ?

INLATURAREA unor asemenea de-reglări, perfecționarea rapidă a activității de prestări de servicii atît la cooperativele menționate, cît și la alte unități din sector presupune o acțiune complexă, bine concepută, coordonată și urmărită, în următoarele direcții : (a) **subordonarea activității de prestări de servicii, funcționalității sociale și economice a acestora** ; (b) **diversificarea profi-lelor unităților și asigurarea unei repartizări echilibrate pe teritoriu**, bazată pe studierea motivațiilor și pe intensitatea solicitărilor populației ; (c) **apropierea cît mai mult a serviciilor**

de casa cetățeanului, prin efectuarea unora din ele la domiciliu ; (d) **organizarea de servicii care să contribuie în mod substanțial la ușurarea muncii femeilor în gospodărie** ; (e) **înființarea mai multor centre** (dispersate în teritoriu) **pentru comanda de servicii, închirierea de articole de sport, aparate electromenajere ș.a.** ; (f) **preocuparea susținută pentru sporirea ponderii, din volumul total al prestărilor de servicii, a celor destinate populației** ; (g) **lărgirea sferei și formelor de răspundere a prestatorilor de servicii privind calitatea lucrărilor efectuate** ; (h) **studierea unor nivele optime de consum de servicii** — cu dimensionarea corespunzătoare a rețelei — pe diferite categorii de prestări, nivele către care să se tindă prin eşalonarea programelor de dezvoltare ; (i) **elaborarea unor norme limită cu privire la durata de execuție a unor lucrări din domeniul serviciilor.**

Consider, de asemenea, că în învățămîntul superior economic ar fi oportun să se introducă o disciplină aparte : „**Economia și organizarea activității de prestări de servicii**“, ceea ce ar permite pregătirea corespunzătoare a unora din viitoarele cadre de specialiști din acest domeniu. De asemenea, cu sprijinul cadrelor didactice, al studenților și cu colaborarea Institutului de cercetări comerciale s-ar putea elabora studii de fundamentare a unor programe de măsuri privind piața unor servicii care intră în sfera de preocupare a cooperativei meșteșugărești, cooperăției de consum, industriei locale și altor sectoare.

editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale. Institutul Central de Cercetări Economice.

Sumarul nr. 50 din 17 decembrie 1976

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Specializarea și cooperarea în industrie (V). În încheierea anchetei „Revistei economice” — un interviu cu tovarășul Ioan Avram, ministrul industriei construcțiilor de mașini (V. Boescu, L. Țintea) 1
- Asimilarea de produse noi și creșterea productivității muncii în industrie (I) (Gheorghe Răboacă, Steliana Perș, Georgeta Toma, Ovidiu Naneș, Iuliana Petrov) 3
- Cincinalul revoluției tehnico-științifice în agricultură. Cum se dezvoltă și cum este utilizată baza tehnico-materială ? (II) (Ovidiu Popescu) 6
- Recensămîntul locuințelor — mijloc de evidențiere a îmbunătățirii condițiilor de trai ale populației, de orientare a dezvoltării localităților (dr. arh. Gh. Sebestyén) 8
- Creșterea solicitudinii față de interesele populației (Gh. Teodorascu) 10
- Costul de producție. indicator sintetic al activității economice (dr. Gh. Șică) 11

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Rezerve puse în valoare prin raționalizarea activităților auxiliare (Adrian Cojocaru, Marin Ștefan) 13-14
- Analiza valorii : rezultate concludente în întreprinderile ieșene 13-14

CONSULTAȚII

- În sprijinul celor care studiază în învățămîntul politico-ideologic de partid. Confruntări teoretice actuale în problemele economice ale subdezvoltării (dr. N.S. Stănescu) 15

TEORII — IDEI

- Puncte de vedere. Categoria de funcțiune a întreprinderii în teoria și practica organizării (dr. Radu Doagă) 18
- Școli ● curente ● economiști. Nicolae Bălcescu, gînditor social de talie europeană (II) (V. Iojă) 20

RECENZII

- Conducerea economiei în Republica Populară Ungară : perfecționări în 1976 (prof. dr. Mircea Popovici) 23

ECONOMIE MONDIALĂ

- Conceptul de dezvoltare rurală integrată (II) (Ioniță Olteanu) 24
- Tendințe — conjuncturi 27
- Statistică internațională 29
- Mondorama 30
- Curier 31
- Întrebări-răspunsuri 32

Redacția și administrația : Calea Dorobanților nr. 11—25, București 22, Sectorul 1. telefon 12 13 69 Cod poștal 71 131
Cont I.S.I.A.P. nr. 64.51.301.52 B.N.R.S.R. — filiala sect. 1 București
Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Școlii”

DĂRUIȚI PARFUMUL, DISCREȚIA ȘI PROSPEȚIMEA FLORILOR!

**Un cadou a cărui amintire va persista
pentru că persistența este una din notele
sale caracteristice!**

- **EVA 1002** ● Apă de colonie cu miros persistent discret de roze. Prețul : 26 lei.
 - **EVA Sublim** ● Apă de colonie cu miros persistent, suav, proaspăt, de buchet floral. Prețul : 16 lei.
 - **ROMARTA** ● Apă de colonie cu miros distins, persistent, de buchet floral. Prețul : 29,50 lei.
 - **CLAR LAC** ● Adaugă strălucire și rezistență deosebită lacului obișnuit (sidef sau pastă), fără să-i modifice culoarea. Prețul : 7,40 lei.
 - **Caseta BUCUREȘTI** ● Apă de colonie și săpun cu miros plăcut, intens, persistent. Prețul : 46,50 lei.
- Magazinele comerțului de stat vă așteaptă !
În plină iarnă, în **LUNA CADOURILOR**, aveți prilejul să oferiți celor dragi parfumul, discreția și prospețimea florilor !

DECEMBRIE

Luna cadourilor

Este adevărat,
mai sînt încă 15 zile din
LUNA CADOURILOR,

dar noi nu vă sfătuim să procurați
cadourile pentru cei dragi în...
ceasul al 12-lea

Vizitați chiar astăzi magazinele și raioanele de specialitate ale comerțului de stat, care v-au pregătit o colecție foarte bogată și diversă de : pulovere, veste, scampolouri ; lenjerie pentru femei și bărbați ; poșete, pălării, cravate, căciuli, mănuși, fulare, gulere blană ; pantofi, ghete, șoșoni, cisme ; paltoane, costume, compleuri, rochii, sacouri, pantaloni pentru femei și bărbați și... multe alte articole pe care vi le lăsăm dumneavoastră să le descoperiți.

Intrați chiar astăzi în magazinele specializate pentru a cumpăra din timp, cadourile preferate.